

Қоғамдық тыңдаулардың хаттамасы
«Васильевское алтын кен орнының тау-кен жұмыстарының жоспарына (Тихая аймағы)»
ықтимал әсерлер туралы есеп бойынша.

1. Аумағында қызметі жүзеге асырылатын немесе аумағына ықпал етілетін көрсетілетін әкімшілік-аумақтық бірліктің (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органының атауы: «Абай облысы Жарма ауданы Ақжал ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ.
2. Қоғамдық тыңдау мәні: «Васильевское алтын кен орнының тау-кен жұмыстарының жоспарына (Тихая аймағы)» ықтимал әсерлер туралы есеп.
3. Қоғамдық тыңдауларға шығарылатын материалдар жіберілген қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның немесе облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органының атауы: ҚР ЭГТРМ «Қоршаған ортаны қорғаудың ақпараттық-талдау орталығы» ШЖҚ РМК, «Абай облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ.
4. Көзделіп отырған қызметтің орналасқан жері: Абай облысы Жарма ауданы Ақжал ауылдық округі Жанаозен ауылы, географиялық координаттары: 1. 49.4'38.4300" ш, 81.36'36.19998"; 2. 49.4'35.0000"ш, 81.36'10.0000"вд; 3. 49.4'26.51996"ш, 81.36'9.99998"вд; 4. 49.4'30.03941", 81.36'3.79121"вд; 5. 49.4'34.99982"ш, 81.36'3.99987"вд; 6. 49.4'49.54377", 81.35'31.13039" вд; 7. 49.4'55.79198"ш, 81.35'45.13413"вд; 8. 49.4'52.39741"ш, 81.36'8.34977"вд; 9. 49.4'45.4000"ш, 81.36'16.6600"вд.
5. Көзделіп отырған қызметтің ықтимал әсеріне ұшыраған барлық әкімшілік-аумақтық бірліктердің атауы: Абай облысы Жарма ауданы Ақжал ауылдық округі Жанаозен, Ақжал, Боке ауылы.
6. Көзделіп отырған қызметтің бастамашысының деректемелері мен байланыс деректері: «ГМК Васильевское» ЖШС, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Бостандық ауданы, Әл-Фараби даңғылы, 13 үй, 1В ғимарат, 6 қабат, 605-606 кеңсе, тел: 8 (7273) 550 580, E-mail: administrator@datamining.kz, БСН 141040025888.
7. Ықтимал әсерлер туралы есептерді жасаушылардың немесе стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептерді дайындау бойынша сырттан тартылған сарапшылардың немесе мемлекеттік экологиялық сараптама объектілерінің құжаттамасын әзірлеушілердің деректемелері мен байланыс деректері: «Legal Ecology Concept» ЖШС, Өскемен қ., 070002, Трудовая к-сі, №9 үй, БСН: 211040029201, тел: 87774149010.
8. Қоғамдық тыңдауларды өткізу күні, уақыты, орны (қоғамдық тыңдаулардың ашық жиналысының күні (-дері) және уақыты): Тыңдаулар 2025 жылдың 20 маусымына сағат 11.00-ге жоспарланған болатын. Мүдделі жұртшылықтың кешігуіне байланысты тыңдаулар 11:25 басталды, қатысушыларды тіркеу – 11:20, қоғамдық тыңдаулар Абай облысы, Жарма ауданы, Ақжал ауылдық округі, Жаңаөзен ауылы, Ер Жәнібек көшесі 8, "Ақжал ауылдық округі әкімінің аппараты ММ" мекенжайы бойынша офлайн режимінде өткізілді, және Zoom платформасында бейнеконференция арқылы онлайн режимдерінде өткізілді: <https://us04web.zoom.us/j/71590849939?pwd=KbEaxUTpfan2jH2SmyDvrNHEBW2td0.1>
Конференция идентификаторы: 715 9084 9939, кіру коды: 7w6Rjp.

9. Көзделіп отырған қызмет бастамашысынан сұрау салу хатының көшірмесі және әкімшілік - аумақтық бірліктердің (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының қоғамдық тыңдауларды өткізу шарттарын келісу туралы жауап хатының көшірмесі: Сұрау салу хатының және жауап хатының көшірмелері осы қоғамдық тыңдау хаттамасына 1-қосымшада берілген.

10. Қоғамдық тыңдауларға қатысушыларды тіркеу парағы осы қоғамдық тыңдау хаттамасына қоса беріледі. Қатысушылардың тіркеу парағы осы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына 2-қосымшада ұсынылған.

11. Қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы ақпарат мемлекеттік және орыс тілдерінде мынадай тәсілдермен таратылады:

1) «Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы Ұлттық деректер банкі порталда: <https://ndbecology.gov.kz/>;

2) жергілікті атқарушы органның (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) ресми интернет-ресурсында немесе әзірлеуші мемлекеттік органның ресми интернет-ресурсында: <https://www.gov.kz/memleket/entities>, «Қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде;

3) бұқаралық ақпарат құралдарында: «ЗАҢ газеті» 2025 жылғы 02 мамыр №32 (3760) ; «Телеканал ALTAI» 2025 жылғы 01 мамыр.

Газеттің электрондық нұсқасы және эфирлік анықтама осы қоғамдық тыңдау хаттамасына 3-қосымшада ұсынылған.

4) әкімшілік - аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдарының хабарландыру тақталарында: мәтіндік хабарландыруды ақпараттық тақтаға орналастыру. Фотоматериалдар осы қоғамдық тыңдау хаттамасына 4-қосымшада ұсынылған.

12. Қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың шешімдері:

Қоғамдық тыңдаулардың хатшысы болып Калиаскарова Д. тағайындалады.

«Қолдау» дауыс берді - 13 қатысушы, «қарсы» - 0, «қалыс қалды» - 0.

Қоғамдық тыңдаулардың төрағасы болып Жарма ауданы Ақжал ауылдық округі әкімінің м. а. Е. М. Еришкенов тағайындалады.

1 Жоба материалдарын баяндама нысанында қарау. Ұсынылған регламент - 10 мин.

2. Сұрақ-жауап. Барлық тілек білдірушілер баяндамашыға сұрақтар қойып, жоба бойынша өз пікірлерін айта алады. Ұсынылатын регламент-10 мин.

3. Қоғамдық тыңдауларды қорытындылау және жабу. Ұсынылған регламент - 5 мин. «Қолдау» дауыс берді - 13 қатысушы. Регламент бірауыздан қабылданды. Қоғамдық тыңдаулар өткізілді деп танылды.

13. Барлық тыңдалған баяндамалар туралы мәліметтер: Калиаскарова Д. «Васильевское алтын кен орнының тау-кен жұмыстарының жоспарына (Тихая аймағы)» ықтимал әсерлер туралы есеп туралы есеп. Баяндама мәтіні мен презентация осы Хаттамаға 5, 6-қосымшада ұсынылған.

14. Қоғамдық тыңдауларды өткізуге дейін және өткізу кезінде алынған ескертулер мен ұсыныстардың жиынтық кестесі:

№ р/н	Қатысушылардың ескертулері мен ұсыныстары (қатысушының тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, ұсынылатын ұйымның атауы)	Ескертулер мен ұсыныстарға жауаптар (жауап берушінің тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, ұсынылатын ұйымның атауы)	Ескерту (алынған ескерту немесе ұсыныс)
Жұртшылықтан сұрақтар мен ескертулер түскен жоқ			

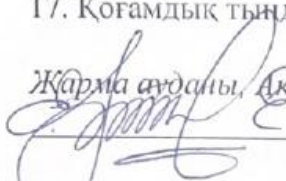
"Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы Ұлттық деректер банкі"порталында берілген сұрақтар мен ескертулер

№ р/н	Қатысушылардың ескертулері мен ұсыныстары (қатысушының тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, ұсынылатын ұйымның атауы)	Ескертулер мен ұсыныстарға жауаптар (жауап берушінің тегі, аты және әкесінің аты (бар болса), лауазымы, ұсынылатын ұйымның атауы)	Ескерту (алынған ескерту немесе ұсыныс)
1.	1. Нет обоснования объемов образования и временного накопления отходов образующихся при эксплуатации спецтехники, приведены только объемы. Представить расчеты и другую обосновывающую информацию. 2. Отчет представлен без приложений (отсутствуют расчеты выбросов, результаты расчета приземных концентраций). Таким образом утверждение: «Анализ результатов расчета рассеивания показал, что при заданных параметрах источников выброса загрязняющих веществ, по всем веществам, приземные концентрации загрязняющих веществ и групп суммации на границе санитарно-защитной зоны и жилой зоны находятся в пределах допустимых и не превышают нормативных значений» в проекте не обосновано (Ержан Оразалинов)	В проект отчета о возможных воздействиях внесены корректировки в части обоснования объемов образования отходов производства и потребления, а также приложены расчеты выбросов загрязняющих веществ и результаты расчета приземных концентраций, свидетельствующие об отсутствии превышений концентраций ПДК загрязняющих веществ на границе СЗЗ (Мустафаева С. И.)	Снято

15. Қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың қаралатын құжаттар мен тыңдалған баяндамалардың сапасы туралы оларды түсінудің толықтығы мен қолжетімділігі тұрғысынан пікірлері, оларды жақсарту бойынша ұсынымдар: «Васильевское алтын кен орнының тау-кен жұмыстарының жоспарына (Тихая аймағы) ықтимал әсерлер туралы есеп бойынша жасалған түсініктемелер

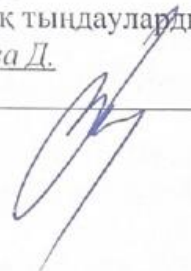
16. Қоғамдық тыңдаулар хаттамасына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шағым жасалуы мүмкін.

17. Қоғамдық тыңдаулардың төрағасы:

 Жарма ауданы, Ақжал ауылдық округі әкімінің міндетін атқарушы Ершикенов Е.М.

20. 06.2025 ж.

18. Қоғамдық тыңдаулардың хатшысы:

 Калиаскарова Д.

20. 06.2025 ж. .

Форма письма-запроса от инициатора общественных слушаний на проведение общественных слушаний в местные исполнительные органы административно-территориальных единиц (района, города)

исходящий номер: 25011510001, Дата: 15/05/2025

(регистрационные данные письма, исходящий номер, дата)

Информируем Вас о: Проведение оценки воздействия на окружающую среду (в том числе сопровождаемой оценкой трансграничных воздействий)

(наименование в соответствии с пунктом 12 настоящих Правил)

Будет осуществляться на следующей территории: область Абай, Жарминский район, Акжальский с.о., с.Акжал
область Абай, Жарминский район, Акжальский с.о., с.Боке
область Абай, Жарминский район, Акжальский с.о., с.Акжал
область Абай, Жарминский район, Акжальский с.о., с.Боке

(территория воздействия, географические координаты участка)

Предоставляем перечень административно-территориальных единиц, на территорию которых может быть оказано воздействие, и на территории которых будут проведены общественные слушания:
<https://us04web.zoom.us/j/71590849939?pwd=KbEaxUTpfan2jH2SmYDvtNHEBW2td0.1> Идентификатор конференции: 715 9084 9939, код доступа: 7w6Rjr.

Предмет общественных слушаний: Отчет о возможных воздействиях к «Плану горных работ золоторудного месторождения Васильевское (зона Тихая)»

(тема, название общественных слушаний, предмет общественных слушаний в обязательном случае должен содержать точное наименование, место осуществления, срок намечаемой деятельности и наименование инициатора намечаемой деятельности)

Просим согласовать нижеуказанные условия проведения общественных слушаний: область Абай, Жарминский район, Акжальский с.о., 20/06/2025 11:00

(место, дата и время начала проведения общественных слушаний)

Место проведения общественных слушаний в населенном (-ых) пункте (-ах) обосновано их ближайшим расположением к территории намечаемой деятельности (10 км).

Объявление о проведении общественных слушаний на казахском и русском языках будет распространено следующими способами:

Газета областного значения ; Телеканал "Алтай"

(наименование газеты, теле- и радиоканала, где будет размещено объявление)

Доска объявлений Акимата, магазин

(расположение мест, специально предназначенных для размещения печатных объявлений (доски объявлений))

Просим также подтвердить наличие технической возможности организации видеоконференцсвязи в ходе проведения общественных слушаний.

В соответствии с Экологическим кодексом Республики Казахстан и Правилами проведения общественных слушаний, общественные слушания проводятся под председательством представителя местного

исполнительного органа соответствующей административно-территориальной единицы (района, города). Местный исполнительный орган обеспечивает видео- и аудиозапись открытого собрания общественных слушаний. Электронный носитель с видео- и аудиозаписью всего хода открытого собрания общественных слушаний с начала регистрации до закрытия общественных слушаний и подведением итогов слушаний, подлежит приобщению (публикации) к протоколу общественных слушаний.

В соответствии с требованиями законодательства просим обеспечить регистрацию участников общественных слушаний и видео- и аудиозапись общественных слушаний.»
Товарищество с ограниченной ответственностью "Горно-металлургическая компания "Васильевское" (БИН: 141040025888), +7(777)-267-55-85, s.ustimenko3@datamining.kz, administrator@datamining.kz

Составитель отчета о возможных воздействиях : ТОО «Legal Ecology Concept»,

(фамилия, имя и отчество (при наличии), должность, наименование организации представителем которой является, подпись, контактные данные инициатора общественных слушаний).

Форма письма-ответа инициатору общественных слушаний от местных исполнительных органов административно-территориальных единиц (района, города) на проведение общественных слушаний

исходящий номер: 25011510001, Дата: 15/05/2025

(регистрационные данные письма, исходящий номер, дата)

«В ответ на Ваше письмо (исх. №25011510001, от 15/05/2025 (дата)) о согласовании предлагаемых Вами условий проведения общественных слушаний, сообщаем следующее:

«Согласовываем проведение общественных слушаний по предмету Отчет о возможных воздействиях к «Плану горных работ золоторудного месторождения Васильевское (зона Тихая)», в предлагаемую Вами 20/06/2025 11:00, область Абай, Жарминский район, Акжальский с.о.(дату, место, время начала проведения общественных слушаний)»

(к причинам несогласования относятся: место проведения не относится к территории административно-территориальных единиц, на которую может быть оказано воздействие в результате осуществления намечаемой деятельности; дата и время проведения выпадает на выходные и/или праздничные дни, нерабочее время. "Поддерживаем, предложенные Вами способы распространения объявления о проведении общественных слушаний". или "Предлагаем дополнить (заменить) следующими способами, для более эффективного информирования общественности").

«Подтверждаем наличие технической возможности организации видеоконференцсвязи в ходе проведения общественных слушаний».

«Перечень заинтересованных государственных органов: 1. 2.»

Товарищество с ограниченной ответственностью "Горно-металлургическая компания "Васильевское" (БИН: 141040025888), +7(777)-267-55-85, s.ustimenko3@datamining.kz, administrator@datamining.kz

Составитель отчета о возможных воздействиях: ТОО «Legal Ecology Concept»,

(фамилия, имя и отчество (при наличии), должность, наименование организации представителем которой является, подпись, контактные данные инициатора общественных слушаний).

2025 жылғы 20 маусымда Ақжал, Бөке, Жаңаөзен ауылдарынан «Васильевское алтын кен орнының тау-кен жұмыстарының жоспарына (Тихая аймағы)» ықтимал әсерлер туралы есеп бойынша қоғамдық тыңдауларға қатысушыларды тіркеу парағы.

Регистрационный лист участников общественных слушаний 20.06.2025 года от сел Акжал, Боке, Жанаозен по Отчету о возможных воздействиях к «Плану горных работ золоторудного месторождения Васильевское (зона Тихая)»

№ п/п	Қатысушының аты жөні/ участников	ФИО	Қатысушы санаты (мүдделі жұртшылықтың, жұртшылықтың, мемлекеттік органның өкілі, Бастамашы)/Катего рия участника (представитель заинтересованной общественности, общественности государственного органа, Инициатора)	Байланыс телефон нөмірі/Контактный номер телефона	Қатысу форматы (жеке немесе конференц - байланыс арқылы)/Форма т участия (очно или по средством конференцсвязи)	Қолы (ашық жиналысқа қатысқан жағдайда) Подпись в случае участия на открытом собрании
1	2	3	4	5	6	
1	Қобаяев Б.М.	ауыл тұрғы	8778 4863276	жеке		
2	Шахматов К.	ауыл тұрғы	87052572010	жеке		
3	Мұрабаев Н.М.	ауыл тұрғы	8707638061	жеке		
4	Мурдағалиев Д.С.	ауыл тұрғы	8778 2192298	жеке		

[illegible]

ЮРИСТ РАЗЪЯСНЯЕТ

Действующее законодательство Казахстана выделяет составы транспортных преступлений в отдельную главу, что отражает особую значимость в современных условиях уголовно-правовой охраны безопасности движения и эксплуатации транспорта.

ОТВЕТСТВЕННОСТЬ
ЗА ТРАНСПОРТНЫЕ
ПРЕСТУПЛЕНИЯ

Любое транспортное средство представляет собой источник повышенной опасности, однако степень и характер этой опасности во многом различаются в зависимости от типа устройства, его мощности, функционального назначения, количества единовременно перевозимых пассажиров и груза.

В соответствии со ст. 345 Уголовного кодекса РК нарушение лицом, управляющим автомобилем, троллейбусом, трамваем либо другим механическим транспортным средством, правил дорожного движения или эксплуатации транспортных средств, повлекшее по неосторожности причинение средней тяжести вреда здоровью человека, – наказывается штрафом в размере до 160 МРП либо исправительными работами в том же размере, либо привлечением к общественным работам на срок до 160 часов, либо арестом на срок до 40 суток, с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до двух лет.

То же деяние, повлекшее по неосторожности причинение тяжкого вреда здоровью человека, – наказывается штрафом в размере до двух тысяч МРП либо исправительными работами в том же размере, либо привлечением к общественным работам на срок до 600 часов, либо ограничением свободы на срок до двух лет, либо лишением свободы на тот же срок, с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до трех лет.

Деяние, предусмотренное ч. 1 ст. 345 УК, повлекшее по неосторожности смерть человека, наказывается лишением свободы на срок до пяти лет с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до пяти лет. Деяние, предусмотренное ч. 1 ст. 345 УК, повлекшее по неосторожности смерть двух или более лиц, наказывается лишением свободы на срок от пяти до десяти лет с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до семи лет.

Непосредственным объектом преступления выступают общественные отношения в сфере обеспечения безопасности движения и эксплуатации конкретных видов механических транспортных средств. При этом имеются в виду все виды механического транспорта, за исключением железнодорожного, водного и воздушного транспорта.

Дополнительным объектом здесь выступают отношения, обеспечивающие жизнь и здоровье граждан либо отношения собственности.

Объективная сторона преступления характеризуется тремя обязательными признаками:

- деянием (действием либо бездействием), заключающимся в нарушении правил безопасности движения и эксплуатации транспортных средств;
- преступными последствиями, в виде неосторожного причинения средней тяжести вреда здоровью человека, тяжкого вреда здоровью человека, повлекшее по неосторожности смерть человека, повлекшее по неосторожности смерть двух или более лиц;
- причинной связью между указанным деянием и наступившими последствиями. Отсутствие хотя бы одного из них исключает возможность установления в действиях лица состава данного преступления.

Согласно Закону РК от 4 июля 2003 года № 476-ІІ «Об автомобильном транспорте» под автомобильным транспортным средством определяется единица подвижного состава автотранспорта, включающего автобусы, микроавтобусы, легковые и грузовые автомобили, троллейбусы, автоприцепы, полуприцепы к седельным тягачам, а также специализированные автомобили (предназначенные для перевозки определенных видов грузов) и специальные автомобили (предназначенные для выполнения различных преимущественно нетранспортных работ).

В соответствии с Нормативным постановлением Верховного Суда РК от 29 июня 2011 года № 3 «О практике применения уголовного законодательства по делам об уголовных правонарушениях, связанных с нарушением правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств», субъектом уголовного правонарушения, предусмотренного ст. ст. 345, 346, 347, 348, 349, 351 УК, признается лицо, достигшее ко времени совершения уголовного правонарушения 16-летнего возраста, управлявшее механическим транспортным средством

и допустившее нарушение правил дорожного движения или эксплуатации транспортных средств. Наличие или отсутствие у такого лица водительского удостоверения, равно как знаний и навыков его эксплуатации, на основании уголовной ответственности не влияет.

Также с учетом бланкетного характера диспозиций ст. ст. 345, 345-1, 348, 349, 351 УК в постановлении о квалификации деяния подозреваемого, обвинительном акте (протоколе об уголовном проступке, постановлении о применении приказного производства), в приговоре (постановлении) суда судьи указывают, какие конкретно пункты правил дорожного движения или эксплуатации транспортных средств нарушены виновным, а также раскрывают содержание этих нарушений.

Нарушения правил дорожного движения или эксплуатации транспортных средств, которые не состоят в причинной связи с наступившими общественно опасными последствиями (например, отсутствие у водителя в момент дорожно-транспортного происшествия водительского удостоверения), не образуют объективную сторону названных уголовных правонарушений и подлежат исключению из обвинения.

Преступление считается оконченным с момента наступления указанных в диспозиции вышеуказанных норм последствий.

По ч. 1 ст. 345 УК – это причинение по неосторожности средней тяжести вреда здоровью человека. Ч. 2 данной нормы – по неосторожности причинение тяжкого вреда здоровью человека, по ч. 3 – по неосторожности повлекшее смерть человека, по ч. 4 – по неосторожности повлекшее смерть двух или более лиц.

Квалификация данного преступления не изменится и в тех случаях, когда деяние вызвало в совокупности все указанные в ее диспозиции вредные последствия. К примеру, одному потерпевшему причинен тяжкий вред здоровью, другому – средней тяжести вред здоровью.

Для определения степени тяжести причиненного вреда здоровью потерпевшего, на практике назначается судебно-медицинская экспертиза.

Субъективная сторона характеризуется неосторожной формой вины в виде преступной самонадеянности или преступной небрежности. В первом случае виновный предвидит, что в результате нарушения конкретных пунктов правил безопасности движения или эксплуатации транспорта могут наступить определенные в законе вредные последствия, но без достаточных на то оснований легкомысленно рассчитывает на их предотвращение. Во втором случае виновный не предвидит возможность наступления этих последствий, хотя при должной внимательности и предусмотрительности должен был и мог их предвидеть.

Анализ судебной практики показывает, что нарушение правил дорожного движения чаще всего выражается в превышении скорости, неправильном обгоне, несоблюдении правил проезда перекрестков, выезде на встречную полосу движения, неподчинении сигналам светофора и другие.

Резюмируя, можно с уверенностью сказать, что причинами несоблюдения Правил дорожного движения или эксплуатации транспортных средств, являются личная недисциплинированность и безответственное отношение к выполнению своих профессиональных и должностных обязанностей как самими водителями, так и работниками служб управления и обеспечения безопасной работы, неудовлетворительное содержание и ремонт техники, нарушения правил обслуживания транспорта.

Поэтому при предупреждении аварийности транспорта важно использовать все имеющиеся средства и методы правового воздействия.

Салтанат МАМАНОВА,
главный специалист отдела по праворазъяснительной работе и оказанию юридических услуг Департамента юстиции Костанайской области

ВЗГЛЯД

ЖДЕМ РЕЗУЛЬТАТОВ
ПРОВЕРКИ?

Одно дело, когда о каких-то нарушениях в государственных органах говорим мы — простые граждане, и другое, если об этом заявляют сами же чиновники, наделенные властными полномочиями. Тем более в высшем надзорном органе — Генеральной прокуратуре.

Фото: Gov.kz

На прошлой неделе в социальных сетях появилось публичное обращение к Главе государства сотрудника Департамента Комитета по правовой статистике и специальным учетам Генпрокуратуры по Жамбылской области Алии Кожобековой. Суть ее обращения в том, что в этом подразделении скрывают статистику по правонарушениям. Согласно процессуальным нормам сейчас все заявления о правонарушениях регистрируются и заносятся в единую автоматическую базу ЕРДР. По ней можно проследить дальнейшие действия полиции. Какие меры приняты, кому поручено, а главное – был ли дан ход досудебному расследованию.

Так вот, Алия Кожобекова вскрыла давно назревший гнойник

в системе прокуратуры. Судя по обращению, оказывается, в Комитете по правовой статистике подчищали цифры в автоматической базе ЕРДР. Естественно, в сторону занижения преступлений по Жамбылской области. Мол, шкала преступности пошла на убыль... за счет ручной подчистки в базе.

Видимо, для руководства Генпрокуратуры завышенная статистика правонарушений была неприятна. Тем более, что Генеральный прокурор периодически давал отчет перед Президентом страны. Это ведь не отчет по поголовью скота или надоям молока. Здесь нужно идти на доклад с заниженными показателями.

Могу лишь предположить, что положительную статистику показывают все первые руководители.

ЧЕЛОВЕК ТРУДА

ПРОГНОЗ ВАКАНСИЙ
БЛАГОПРИЯТНЫЙ

Как сообщает Министерство труда и социальной защиты населения РК, эксперты Центра развития трудовых ресурсов подготовили и опубликовали краткосрочный прогноз вакансий на 2025 год, согласно которому на электронной бирже труда Enbek.kz будет опубликовано от 1,09 до 1,25 млн вакансий, из которых 243-350 тысяч придутся на рабочие профессии.

За основу краткосрочного прогноза на 2025 годы использованы данные электронной биржи труда за 2023-2024 годы. За этот период на Enbek.kz было опубликовано 2,1 млн вакансий, включая 1,5 млн вакансий для квалифицированных работников и 524 тысячи вакансий для рабочих профессий.

– Среди вакансий на Enbek.kz рассматривались 2 232 профессии, включенные в Национальный классификатор занятий. Порядка 40 процентов вакансий относятся к сферам образования и здравоохранения, по восемь процентов – к сферам обрабатывающей промышленности, сельского хозяйства и торговли, семь процентов – к строительной, – рассказал директор департамента прогнозирования ЦРТР Дмитрий Шумек.

По его словам, среди регионов лидировали города Алматы (десять процентов вакансий) и Астана (девять процентов), а также Карагандинская (восемь процентов), Туркестанская (семь процентов), Павлодарская и Костанайская (по шесть процентов в каждой) области.

– Если принимать во внимание только квалифицированную работу, то на сферы образования и здравоохранения приходится уже 45 процентов вакансий, обрабатывающую промышленность – девять процентов, а на строительство, государственное управление и торговлю – по шесть процентов на каждую. Стоит отметить, что среди квалифицированных работников очень часто искали учителей средней школы по общественным наукам, воспитателей в дошкольном образовании, няней, работников по уходу за больными и охранников, – отметил Д. Шумек.

В отношении рабочих профессий ситуация с отраслями и регионами существенно меняется. Так, в случае с отраслями порядка 20 процентов спроса на рабочие кадры приходится на обрабатывающую промышленность, 13 процен-

тов – на строительную сферу, по 11 процентов – на здравоохранение и образование, восемь процентов – на сферу электро- и энергоснабжения, семь процентов – на транспортно-логистическую сферу, шесть процентов – на сельское хозяйство.

В разрезе регионов на первое место выходит Павлодарская область, на которую приходится около десяти процентов спроса на рабочие кадры, далее следуют Карагандинская область (девять процентов), города Алматы, Астана, Восточно-Казахстанская область (по восемь процентов на каждый регион), а также Костанайская (семь процентов) и Западно-Казахстанская (шесть процентов) области.

Среди наиболее востребованных работников рабочих профессий – средний медицинский персонал по уходу, повара, сантехники и трубопроводчики, слесари промышленного оборудования, операторы бойлеров и паровых машин, газорезчики, строители-монтажники, водители автобусов, операторы по выработке электроэнергии, трактористы.

– В зависимости от развития событий мы ожидаем в 2025 году от 1 млн 93 тысяч до 1 млн 251 тысячи опубликованных вакансий, при базовом сценарии – 1 млн 155 тысяч.

Поэтому у нас в стране разбитые дороги, лопающиеся трассы теплоснабжения, прорванные дамбы и прочие хозяйства. Что и говорить, так уж повелось. Пустить дым в глаза, как говорят, мы можем. За все годы новейшей истории чиновники-эквилибристы набили руку по части манипулирования статистическими данными. Вот только мы никак не ожидали, что этим грешит сама Генеральная прокуратура. Если уж высший надзорный орган подчищает данные по преступности, то, что говорить о других ведомствах.

А ведь Алия Кожобекова, если верить ее словам, несколько раз обращалась к Генпрокурору. И тогда она решилась на отчаянный шаг. Надо отдать должное мужественному поступку сотрудницы. Хотя прекрасно понимала, что это чревато для личной карьеры. Ведь от тех, кто выносит сор из избы, быстро избавляются. Не сразу, но позже уж точно.

Реакция на обращение, надо сказать, была оперативной. Генпрокуратура сразу дала разъяснение на своем сайте. В частности, говорится: «По поручению Генерального прокурора для проверки озвученных доводов в Жамбылскую область направлена группа в составе сотрудников Департамента собственной безопасности и профильного подразделения Генеральной прокуратуры, а также заместителя председателя Комитета».

Не знаю, какие выводы сделает группа проверяющих. Либо факты подтвердятся, что бывает крайне редко в таких случаях, либо... Не будем забегать вперед, а дождемся результатов проверки.

Олег ДОМАЕВ

Ожидается, что вакансий для квалифицированных работников будет от 707 до 999 тысяч при базовом значении – 819 тысяч, а вакансий для работников рабочих профессий – от 243 до 350 тысяч при базовом сценарии – 294 тысячи, – проинформировал эксперт.

Исходя из динамики размещения вакансий за последние два года

ожидается, что в этом году на первое место выйдет г. Астана с показателем в 102 тысячи вакансий при наиболее вероятном диапазоне от 95 до 117 тысяч вакансий. Второе место займет г. Алматы – 84 тысячи вакансий (79-94 тысячи), третье – Туркестанская область (80 тысяч и диапазон от 77 до 81 тысячи).

В разрезе профессий ожидается, что для квалифицированных работников количество вакансий составит порядка 29,5 тысяч для учителей средней школы по общественным наукам, 22 тысячи – воспитателей в дошкольном образовании, 19 тысяч – работников по уходу за больными, 17 тысяч – учителей начальной школы. В отношении рабочих профессий ожидается, что количество вакансий для среднего персонала по уходу составит около 23,3 тысяч единиц, поваров – 11,6 тысяч, сантехников и трубопроводчиков – 11,3 тысяч, операторов бойлеров и паровых машин – 9,9 тысяч, строителей-монтажников – 9,1 тысяч, слесарей промышленного оборудования – девять тысяч, газорезчиков – 8,9 тысяч, водителей автобусов – 7,6 тысяч, операторов по выработке электроэнергии – 6,7 тысяч.

Айна ШОРАЙ

АКТУАЛЬНО

(Окончание. Начало на 1-й стр.)

Поставками лекарственных препаратов занимается СК «Фармация», в работе которой в 2024 году были выявлены коррупционные нарушения, отмечалось, что свыше половины всех аукционов по закупке лекарств проходили неконкурентным способом, когда победитель определялся способом подачи лишь одной заявки. Компетентные органы заявили, что данной возможностью воспользовались фармкомпании, вступив в сговор с определенными поставщиками. В итоге на тендере выигрывали наиболее высокие цены. Здесь не приходится говорить о конкуренции. Антикор заявил: проверка документации показала, что при заключении 13 договоров о закупке медоборудования риски завышения стоимости превысили 6,5 млрд тенге.

Было также установлено, что производились выплаты от зарплат, премий и командировочных сотрудникам, которые на самом деле в компании не работали. Факты коррупционных рисков существовали и при трудоустройстве в компанию.

Таковой вот менеджмент, который позволял обходить реальных производителей, делая ставку на посредников по максимальным ценам. Это было обозначено, как картельный сговор, питательной средой для которого, как известно, является сложность бюрократических процедур, связанных с закупками, долгие сроки согласований и

» **ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КОНТРОЛЯ, ПРОЗРАЧНОСТИ В ФИНАНСОВЫХ И АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРОЦЕССАХ МИНЗДРАВом С 1 ЯНВАРЯ 2025 ГОДА ПО ВСЕЙ СТРАНЕ СТАРТОВАЛ ПИЛОТНЫЙ ПРОЕКТ ПО ПОДТВЕРЖДЕНИЮ ОКАЗАННОЙ МЕДИЦИНСКОЙ УСЛУГИ ЧЕРЕЗ ИДЕНТИФИКАЦИЮ ПАЦИЕНТА ПО ШЕСТИЗНАЧНОМУ КОДУ, ПРЕДОСТАВЛЯЕМОМУ ПО СЕРВИСУ «ЦИФРОВОЙ ДОКУМЕНТ» «ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА». ОДНАКО ДАННУЮ СИСТЕМУ ПО ИДЕНТИФИКАЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ТЕХНОЛОГИИ FACE ID ПАЦИЕНТЫ ВСТРЕТИЛИ БЕЗ ЭНТУЗИАЗМА, И ЗАЧАСТУЮ ПРОСТО-НАПРОСТО ОТКАЗЫВАЮТСЯ ОТ ПРОХОЖДЕНИЯ FACE ID, А ТАКЖЕ ОТ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ШЕСТИЗНАЧНОГО КОДА ПО СЕРВИСУ «ЦИФРОВОЙ ДОКУМЕНТ».**

сложные административные барьеры, что в целом затрудняет оперативное реагирование на потребности системы здравоохранения.

В свою очередь ТОО «СК-Фармация», являясь единым дистрибьютором лекарств для лечебных учреждений страны, выставила свои претензии к

АКЦЕНТ – НА КАЧЕСТВО И ДОСТУПНОСТЬ

Фото: Shutterstock

50 клиникам и медцентрам, обратившись в СМЭС г. Астана, потребовав вернуть 108 млн тенге. Было заявлено при этом, что в ходе сверки сводных реестров за 2022 год НАО «Фонд социального медицинского страхования» выявил «ряд несоответствий с данными о пациентах в информационных системах льготного амбулаторного обеспечения отдельных категорий граждан РК с определенными заболеваниями».

Были названы причины – отсутствие на диспансерном учете, отметок о посещении врача в Медицинской информационной системе. При этом было отмечено, что эти недостатки являются системной проблемой, которая образовалась из-за неотреботанного порядка отпуска лекарств и надлежащего учета, связи между электронным регистром диспансерных больных и информационной системой лекарственного обеспечения.

Понятно, что решение этих проблем требует комплексного подхода – со стороны государства, медицинских учреждений и самих пациентов. Выполняя роль одного из главных игроков на рынке фармации, обеспечивая доступность медикаментов для населения, СК «Фармация» призвана ответственно выполнять свои важные функции,

влияющие на общую эффективность системы здравоохранения.

Для обеспечения контроля, прозрачности в финансовых и административных процессах Минздравом с 1 января 2025 года по всей стране стартовал пилотный проект по подтверждению оказанной медицинской услуги через идентификацию пациента по шестизначному коду, предоставляемому по сервису «Цифровой документ» «электронного правительства».

Однако данную систему по идентификации с использованием технологии Face ID пациенты встретили без энтузиазма, и зачастую просто-напросто отказываются от прохождения Face ID, а также от предоставления шестизначного кода по сервису «Цифровой документ». Так что изменения по улучшению медицинских услуг и обеспечению контроля остаются дискуссионными, и нужно время, чтобы практика устоялась.

Требуется серьезный анализ, повышение прозрачности финансовых и административных процессов, улучшение контроля качества с учетом нужд людей. Создание надлежащей системы управления, устранив бюрократические барьеры, обеспечивающей простой и надежный доступ к информации.

Только так можно улучшить функционирование системы, сделав акцент на качестве и культуре, что повысит уровень здравоохранения, этой жизненно важной сферы для каждого казахстанца.

Вопрос кадрового дефицита в регионах был поднят министром здравоохранения Акмарал Алыназаровой на недавнем заседании правительства. Отмечалось, что для привлечения врачей в аулы государство предлагает солидную помощь – восемь с половиной млн для тех, кто придет работать в село по востребованной медицинской специальности. «Кроме того, специалистам здравоохранения, прибывшим для работы и проживания в сельские населенные пункты, оказывают меры социальной поддержки в рамках программы «С дипломом – в село!» – подчеркнула министр. Предусмотрены и другие социальные гарантии и выплаты.

Раскритиковал акиматы за то, что они затягивают строительство объектов здравоохранения в регионах и Премьер-министр Казахстана Олжас Бектенов. На строительство объектов первичной медико-санитарной помощи уже было выделено более 120 млрд тенге и 31 млрд тенге – на реконструкцию районных больниц. В проект вложили даже средства, конфискованные у олигархов в рамках возврата активов. Однако строительство завершено полностью только в пяти регионах – СКО, Костанайской, Кызылординской, Мангистауской и Туркестанской областях.

А вот области Жетysy, Улытау, Актобинская, Акмолинская, Жамбылская и Карагандинская оказались в зоне риска. В одних регионах до сих пор не разработали проектно-сметную документацию, в других – не провели госэкспертизу по проектам.

Мы понимаем, что бюджетные средства надо экономить. Здравоохранение тоже не «бездонная бочка» и нуждается в строгом контроле и регуляторных функциях соответствующих органов, разумном и рациональном использовании ресурсов, в эффективном распределении нагрузки среди врачей. Это необходимо для обеспечения пациентов качественным и доступным сервисом, более быстрого доступа к необходимой помощи, координации медицинского обслуживания, принятия оправданных шагов для улучшения системы.

Асия НУРИМБЕТОВА

МНЕНИЕ

Обеспечение справедливого и независимого правосудия – ключевая задача для судебной системы Казахстана. В связи с этим в нашей стране действует суд присяжных, зарекомендовавший себя как достаточно продуктивная форма ведения судебного процесса.

Лаззат РАМАЗАНОВА,
судья Жамбылского областного суда,
кандидат юридических наук

С 1 января 2007 года в нашей стране заработали суды с участием присяжных заседателей, которые показали неоднозначное отношение общественности к этому институту – от одобрения и поддержки до полного отрицания, предложения об исключении его из сферы уголовного судопроизводства.

После прямой трансляции известного резонансного дела Куандыка Бишимбаева с участием присяжных казахстанское общество проявило интерес не только к работе этого института, но и к судебной сфере в целом.

На сегодняшний день активно обсуждается деятельность присяжных заседателей. У этого института есть как сторонники, так и противники, которые приводят многочисленные доводы «за» и «против». Одни считают, что Казахстану необходим суд присяжных, так как это шаг к справедливому и более демократичному обществу. Другие же, напротив, считают, что данный институт является угрозой правовой системе страны.

Действительно, введение судебного разбирательства с участием коллегий присяжных заседателей в форме первой инстанции, помимо признания всех несомненных достоинств данного процессуального института, несет в себе ряд проблем организационного и процессуального характера.

Так, с момента создания института и до настоящего времени подсудность дел суду с участием присяжных поэтапно расширяется. Для рассмотрения уголовных дел с присяжными ранее были отнесены только категории особо тяжких преступлений. Согласно же последним изменениям суду присяжных с 1 января 2024 года подсудны некоторые виды тяжких преступлений и преступлений средней тяжести, в том числе медицинские и транспортные уголовные правонарушения с неосторожными формами вины.

СУД ПРИСЯЖНЫХ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ

Подсудность дел составом присяжных по сути увеличена до 46 составов.

Полагаем, что включение в подсудность суда с участием присяжных вышеуказанных неосторожных преступлений средней тяжести, размывает изначальную идею создания специализированного суда по рассмотрению уголовных дел об особо тяжких преступлениях.

Представляется нецелесообразным развивать подсудность по иным, менее тяжким категориям преступлений, где предусматриваются другие более мягкие виды наказаний, поскольку это не оправдывает материальных затрат (институт присяжных в материально-техническом плане дорого обходится государству).

Количество составов уголовных правонарушений увеличивается, а проблем не становится меньше. В связи с увеличением количества дел, подсудных присяжным, и в условиях недостатка кадровых ресурсов, специализированные суды нуждаются в увеличении штатной численности судей, так как сохранение такой нагрузки в перспективе приведет к серьезным сбоям в работе суда и повлияет на качество отправления правосудия.

При решении кадрового вопроса полагаем необходимым обязательно учитывать владение судьями в совершенстве госязыка, так как абсолютное большинство уголовных дел поступают в суды на казахском языке.

Надо признать, что расширение подсудности дел с участием присяжных заседателей в условиях недостатка кадровых ресурсов, ложится грузом большой ответственности на судей, которым предстоит председательствовать в судебных заседаниях с участием коллегий присяжных. Это связано с увеличением соответствующей административно-организационной работы, с процессуальными задачами формирования и деятельностью коллегий присяжных заседателей.

Бремя и ответственность за качественное и своевременное рассмотрение уголовного дела судом с участием присяжных заседателей возлагается на ключевую фигуру судебного разбирательства – председательствующего, являющегося в коллегиальном составе суда присяжных единственным профессиональным судьей.

Одной из важнейших проблем, возникающих в деятельности суда с участием присяжных заседателей, следует назвать проблему соблюдения разумного срока судебного разбирательства. Данная усложненная форма судопроизводства дополнительно имеет несколько процессуальных этапов, которые неизбежно увеличивают длительность процесса рассмотрения дела. Как правило, потеря времени происходит за счет длительности периодов, связанных с формированием и функционированием скамьи присяжных заседателей.

Процесс с участием присяжных заседателей более сложно устроен. В связи с тем, что подсудность суда присяжных расширяется из года в год, нужно разработать некий стандарт вопросов для разрешения присяжными. Это необходимо для того, чтобы исключить ошибки, поскольку к числу основных причин отмен приговоров, вынесенных судом с участием присяжных, является неправильная постановка судьей вопросов, подлежащих разрешению коллегией присяжных.

Минусом суда присяжных является и то, что на вынесение решения влияет срок рассмотрения дела. Если длительность процесса затягивается, эффективность снижается, так как заседателям становится

» **НА СЕГОДНЯШНИЙ ДЕНЬ АКТИВНО ОБСУЖДАЕТСЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРИСЯЖНЫХ ЗАСЕДАТЕЛЕЙ. У ЭТОГО ИНСТИТУТА ЕСТЬ КАК СТОРОННИКИ, ТАК И ПРОТИВНИКИ, КОТОРЫЕ ПРИВОДЯТ МНОГОЧИСЛЕННЫЕ ДОВОДЫ «ЗА» И «ПРОТИВ». ОДНИ СЧИТАЮТ, ЧТО КАЗАХСТАНУ НЕОБХОДИМ СУД ПРИСЯЖНЫХ, ТАК КАК ЭТО ШАГ К СПРАВЕДЛИВОМУ И БОЛЕЕ ДЕМОКРАТИЧНОМУ ОБЩЕСТВУ. ДРУГИЕ ЖЕ, НАПРОТИВ, СЧИТАЮТ, ЧТО ДАННЫЙ ИНСТИТУТ ЯВЛЯЕТСЯ УГРОЗОЙ ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ СТРАНЫ.**

сложно не обсуждать обстоятельства дела с лицами, не входящими в состав суда, и не получать информацию, которая может исказить представление о деле и его участниках, вне судебного заседания, например, из средств массовой информации. Кроме того, необходимо учесть, что присяжные заседатели не застрахованы от различного рода оказания на них давления по рассматриваемому делу и финансового подкупа заинтересованными лицами. В связи с этим, полагаю, необходимо задуматься об ограничении срока рассмотрения дел с участием суда присяжных.

Одна из серьезных проблем суда присяжных сегодня – это оправдательные вердикты, вынесенные в отношении подсудимых, виновность которых на основании материалов досудебного расследования, казалось бы, была установлена, во-вторых, решения о снисхождении в отношении тех лиц, кто на первый взгляд этого вовсе не заслуживает. Анализируя сформировавшуюся судебную практику, следует отметить, что достаточно трудно точно определить причину принятия того или иного вердикта, поскольку присяжные заседатели не обязаны его мотивировать. Между тем одной из основных причин полного или частичного оправдания присяжными подсудимых являются допущенные на досудебном расследовании нарушения норм УПК РК при

производстве следственных действий, что повлекло исключение в суде из числа допустимых – наиболее весомых доказательств по делу.

Другой проблемой суда с участием присяжных заседателей является сложность в восприятии на слух юридической лексики самими присяжными. В настоящее время присяжные фактически начинают свое участие в процессе с «чистого листа». При отсутствии самых необходимых правовых знаний и опыта участия в судебных процессах, получить правильное представление об обстоятельствах рассматриваемого уголовного дела для присяжных заседателей в связи с этим весьма затруднительно. Выходом из данной ситуации могли бы стать поправки в УПК РК, согласно которым коллегия присяжных имела бы возможность ознакомиться с обвинительным заключением по делу.

В реальности же обвинение, которое бытовым языком уместается в одно предложение, исходя из действующих требований УПК РК, расписывается следователем на несколько листов, и при его оглашении присяжные иногда так и не понимают, в чем же конкретно обвиняется подсудимый. Отсюда следует проблема неподготовленности к суду присяжных профессиональных юристов. Особенно это касается обвинения, не учитывающего, что мышление присяжных не формализовано, что их решения во многом вызваны переживаемыми эмоциями. Сама культура процесса с участием присяжных выдвигает особые требования и к обвинению, и к защите, часть из которых находится вне правовой сферы. Защита, напротив, часто грешит применением правил: «на войне все средства хороши».

При вынесении вердикта присяжными не последнюю роль имеют профессионализм и ораторские способности как государственного обвинителя, так и стороны защиты – адвоката. Обе стороны должны уметь говорить грамотно, акцентируя внимание на особенно важных деталях дела, которые, по их мнению, играют ключевую роль, продумывать тактику как обвинения, так и защиты, тщательно подготовиться к процессу, уметь воздействовать, в том числе и на чувства присяжных, вызвать их эмоции.

Однако практика поддержания обвинения свидетельствует, что не каждый государственный обвинитель, даже имеющий большой опыт участия в рассмотрении уголовных дел различных категорий, может качественно и успешно поддержать обвинение в суде с участием присяжных заседателей.

Следует признать, что правосудие с участием присяжных заседателей может быть эффективным и справедливым, но только в случае неукоснительного соблюдения абсолютно всеми участниками процесса норм действующего уголовно-процессуального законодательства. Судопроизводство с участием присяжных помимо требования высокой квалификации судей, государственных обвинителей и защитников должно находиться в неуклонном повышении качества проведения досудебного расследования. В свою очередь, органам уголовного преследования необходимо тщательно подходить к обеспечению режима законности получения доказательств виновности подсудимого, что в условиях недостатка временных и организационных, кадровых ресурсов несомненно представляет определенную сложность.

Проблемных вопросов много, и их поэтапное разрешение облегчит процедурные вопросы функционирования суда с участием присяжных.

КИБЕРБЕЗОПАСНОСТЬ

ЗАЩИТА КОНФИДЕНЦИАЛЬНОЙ ИНФОРМАЦИИ

КИБЕРБЕЗОПАСНОСТЬ ИМЕЕТ РЕШАЮЩЕЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ЗАЩИТЫ КОНФИДЕНЦИАЛЬНОЙ ИНФОРМАЦИИ, ТАКОЙ, КАК ЛИЧНЫЕ ДАННЫЕ, ФИНАНСОВАЯ ИНФОРМАЦИЯ И КОММЕРЧЕСКИЕ СЕКРЕТЫ. ЭТО ТАКЖЕ ПОМОГАЕТ ПРЕДОТВРАТИТЬ НЕСАНКЦИОНИРОВАННЫЙ ДОСТУП К СИСТЕМАМ И СЕТЯМ, КОТОРЫЙ МОЖЕТ ПРИВЕСТИ К КРАЖЕ ИЛИ ПОВРЕЖДЕНИЮ ДАННЫХ.

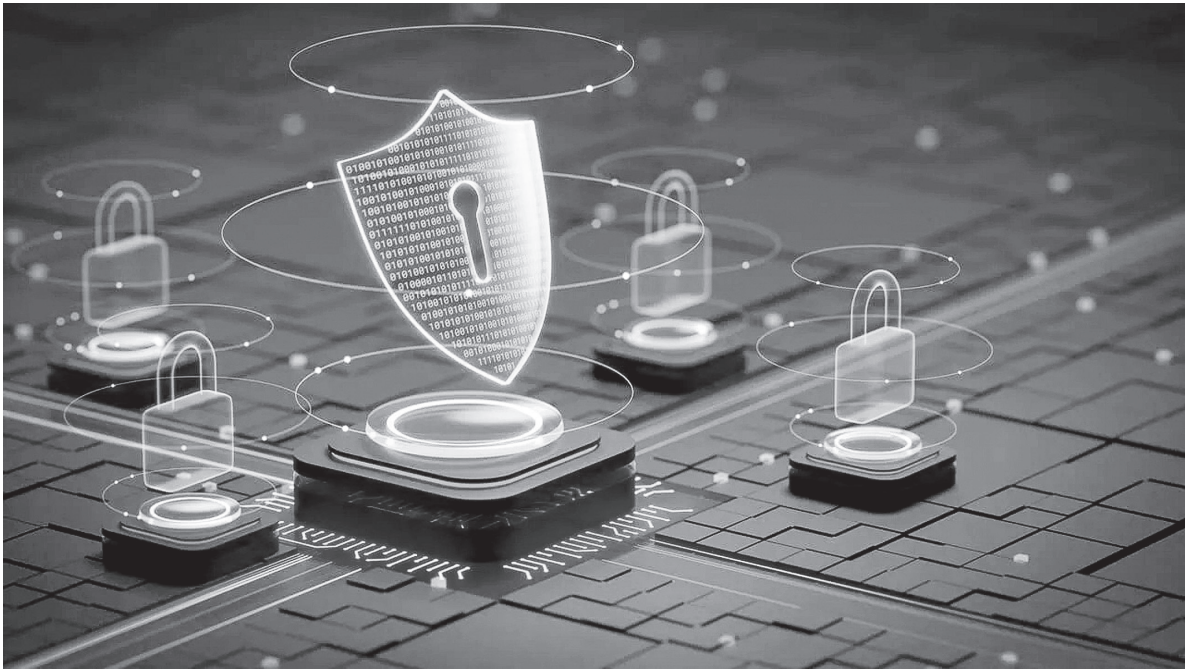

Алмас ЖАНКУЛОВ,
судебный пристав администрации
Специализированного
межрайонного суда по уголовным
делам Жамбылской области

Для обеспечения кибербезопасности необходимо использовать различные методы защиты. Например, вы можете использовать антивирусное программное обеспечение для защиты от вредоносных программ, а также брандмауэры для управления доступом к сетям. Также важно регулярно обновлять программное обеспечение и операционные системы для устранения уязвимостей.

В современный цифровой век Интернет и цифровые технологии стали неотъемлемой частью нашей жизни. Поскольку в сети хранится больше информации, защита этих данных и обеспечение конфиденциальности приобрели большое значение.

Итак, что такое кибербезопасность? Это процесс защиты данных, сетей, программ и устройств в цифровом мире от кибератак. С быстрым ростом использования Интернета кибербезопасность становится все более важной с каждым

днем. Сегодня очень важно принять меры безопасности в мире, где в цифровой среде хранится все, от личной информации до корпоративных данных.

КИБЕРУГРОЗЫ И ИХ ВИДЫ

Киберугрозы – это нападение со стороны злоумышленников с целью нанести ущерб цифровым активам. К таким угрозам относятся вредоносные программы, программы-вымогатели, фишинговые атаки и DDoS-атаки (распределенное тело службы). Вредоносное ПО – это программное обеспечение, предназначенное для повреждения компьютерных систем и часто используемое для кражи информации пользователей или блокировки систем.

КОНФИДЕНЦИАЛЬНОСТЬ

Защита данных обеспечивает сохранность личной информации пользователей и конфиденциальных данных. Это не только защищает частную жизнь людей, но и обеспечивает соблюдение законодательных актов. В частности, такие правила, как GDPR, устанавливают защиту персональных данных. Кибербезопасность играет важную роль в обеспечении соблюдения этих норм, а также в предотвращении утечки данных.

НАУКА О КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ

Науку о кибербезопасности можно определить как дисциплину, направленную на анализ

угроз в цифровом мире и разработку стратегий защиты от этих угроз. Эта область работает для обеспечения безопасности различных цифровых компонентов, таких, как компьютерные сети, базы данных, программное обеспечение и устройства. Киберугрозы, такие, как вредоносные программы, фишинговые атаки, программы закупок и DDoS-атаки, являются одними из наиболее распространенных проблем, с которыми сталкиваются специалисты по кибербезопасности. Для борьбы с этими угрозами используются различные методы, такие, как надежные методы шифрования, брандмауэры, антивирусное программное обеспечение и методы разработки безопасного программного обеспечения. Кроме того, важной частью кибербезопасности являются программы обучения и информирования пользователей, поскольку человеческий фактор играет ключевую роль в успехе многих атак.

ЛУЧШИЕ ПРАКТИКИ

Существуют различные передовые методы обеспечения кибербезопасности. К ним относятся использование надежных паролей, внедрение методов двухфакторной аутентификации (2FA), регулярное обновление программного обеспечения и обучение сотрудников навыкам кибербезопасности. Брандмауэры и антивирусное программное обеспечение также являются важными инструментами для защиты систем. Кибербезопасность стала неотъемлемой частью обеспечения безопасности

в цифровом мире. Кибербезопасность, которая защищает широкий спектр данных – от личной информации до корпоративной, имеет большое значение как для отдельных лиц, так и для организаций. В условиях, когда киберугрозы постоянно развиваются, соблюдение передовой практики и принятие необходимых мер предосторожности гарантируют сохранение цифровых активов.

Разница между информационной безопасностью и кибербезопасностью заключается в том, что информационная безопасность защищает как физическую, так и цифровую информацию, тогда как кибербезопасность защищает только цифровую информацию. Короче говоря, информационная безопасность предотвращает несанкционированный доступ любого рода, а кибербезопасность предотвращает несанкционированный цифровой доступ.

КАК ИЗБЕЖАТЬ АТАК?

- Обновите программное обеспечение и операционную систему, с новым программным обеспечением вы получите последние исправления безопасности;
- используйте антивирусное программное обеспечение – решения безопасности, такие, как Kaspersky Total Security, помогают обнаруживать и устранять угрозы, регулярно обновляйте программное обеспечение для максимальной безопасности;
- используйте надежные пароли без комбинаций, которые легко принять или угадать;
- не открывайте вложения электронной почты неизвестных отправителей – они могут быть заражены вредоносным ПО;
- не нажимайте на ссылки, полученные от неизвестных отправителей или неизвестных веб-сайтов в почте – это один из стандартных способов распространения вредоносных программ;
- избегайте незащищенных сетей Wi-Fi в общественных местах – они уязвимы для атак Man-in-the-Middle;
- необходимо предусмотреть дополнительные меры на основе выявления лиц при осуществлении платежей или запроса по ним, например, сотрудник организации не только введет логин и пароль, но и подпишет заявление о списании денег или просто подтвердит его электронной подписью, а в этом случае клиент должен быть квалифицированным;
- при заказе товара в Интернете через банковские карты или перед использованием онлайн-оплаты следует полностью ознакомиться с запрашиваемыми данными, информацией со стороны получателя.

ЕДИНСТВО НАРОДА

ИЗУЧИТЬ И ЗАГОВОРИТЬ

НА РАБОТЕ ЕГО НАЗЫВАЮТ ЕРАСЫЛ — ХОТЯ РОДИТЕЛИ ДАЛИ ИМЯ ЯРОСЛАВ И НА КАЗАХА ОН СОВСЕМ НЕ ПОХОЖ. ВИКТОРИЮ В РАННЕМ ДЕТСТВЕ ДАЛЕКО НЕ ВСЕГДА ПОНИМАЛИ РОДИТЕЛИ — ДЕВЧОНКА ПО ПРИВЫЧКЕ СПРАШИВАЛА И ОТВЕЧАЛА МАМЕ-ПАПЕ НА КАЗАХСКОМ. В ПРОВИНЦИИ, В ОТЛИЧИЕ ОТ БОЛЬШИХ ГОРОДОВ, ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЯЗЫКА НЕ ВВОДИЛОСЬ. ОН ЗДЕСЬ И ТАК БЫЛ ВСЕГДА.

Если разговаривая с пациентом, он назовет свою фамилию, у собеседника вполне могут округлиться глаза – врач в маске, по медицинской традиции обязательно закрывающей все лицо и говорящий на чистом казахском кто как не казах по национальности?! Ярослав Шульгин – хирург в больнице районного центра Саркан. Язык начал учить сразу, как закончил Семипалатинский медицинский институт и вернулся на родину. Никто на работе на это не намекал и тем более не заставлял. Молодой хирург хотел разговаривать. И все понимать. Проблем с изучением казахского языка он не видит никаких. Ему, для того чтобы заговорить и понимать, понадобилось полгода. Без учебников, конспектов и зубрежки по вечерам, после работы.

– Может, конечно, способности к языкам у всех разные, но я понимаю, проблемы обязательно будут, если ты английский или французский решил изучить. А если в коллективе все общаются на казахском, и только при виде тебя переходят на русский – да какие могут быть проблемы и трудности?! Самое трудное – принять твердое решение и не откататься от него потом, – говорит Ярослав Шульгин.

– **Но каждодневное запоминание новых слов, а значит, и правил? Когда выкладываешься на работе, да и дома, во дворе-огороде дел всегда полно?**

– Просто спрашиваешь у коллег, что означает то или другое слово, названия предметов или действий, и тебе всегда объяснят. Чтобы начать разговаривать

никаких барьеров нет. Наоборот, интересно теперь уже знакомые слова употребить со смыслом, составив в уме правильное предложение. Очень классно, когда тебе спокойно на это ответят, и ты все поймешь. А собеседник теперь даже не удивится – о, Ярослав заговорил!

Еще один важный момент. Необходимо не просто говорить, а думать на казахском. Вот когда это начнет получаться – можешь собой гордиться.

– **Многие могут спросить, зачем все это было нужно молодому специалисту с хорошей работой, зарплатой и перспективой?**

– Это нужно было мне. И пациентам. Сегодня на периферии не все могут врача понять – нам ведь приходится использовать специализированные термины. Мне как хирургу, пришлось отдельно запоминать как по-казахски будет желудок, например, или мочевого пузыря. Люди приезжают из маленьких аулов и многие там по-русски почти не говорят. Собираешь анамнез, то есть сведения о самочувствии пациента, протекании болезни – это может быть долгая, подробная и порой даже несколько интимная беседа. Зачем мне в этой ситуации переводчик, если к тому же есть такое понятие как врачебная тайна?

– **В обычной жизни вы общаетесь на казахском?**

– Если собеседник казах, однозначно разговариваю только на казахском. Ну а если будешь с казахами на казахском разговаривать не на работе, а по личным делам, то в любом офисе к тебе однозначно отнесутся по-другому.

Главный врач Сарканской районной больницы Алтай Шулгаубаев:

– Ярослав действительно молодец. Как к хирургу у меня к нему претензий нет. А то, что он сам, никого не напрягая выучил казахский так, что свободно на нем разговаривает, это большой плюс даже не ему, а всей больнице – из аулов порой приезжают кандасы. Они разговаривают исключительно на казахском и китайском. И мне теперь не надо заботиться о том, чтобы некоторые пациенты не попали на прием к одному из наших хирургов только потому, что он русский. А Ерасыл мы порой его действительно называем – похоже по звучанию на его родное имя, так ведь?

ВИКТОРИЮ БОГДАНОВУ, ДО ЕЕ УХОДА В ЧАСТНЫЙ БИЗНЕС, ВПОЛНЕ МОЖНО БЫЛО НАЗВАТЬ СИМВОЛОМ САРКАНСКОГО ГОРОДСКОГО АКИМАТА, ГДЕ ОНА ПРОРАБОТАЛА НЕСКОЛЬКО ЛЕТ. МОЛОДАЯ ВЫСОКАЯ КРАСАВИЦА, СПЕЦИАЛИСТ ПО РАБОТЕ С ПОСЕТИТЕЛЯМИ, КОТОРЫХ В ЛЮБОМ ГОРАКИМАТЕ ВСЕГДА ХВАТАЕТ. ПРИЧЕМ БОЛЬШАЯ ЧАСТЬ ПОНЯТИЯ НЕ ИМЕЕТ, В КАКОЙ КАБИНЕТ ПОСТУЧАТЬСЯ НАДО, А УЖ КАК ДОКУМЕНТ СОСТАВИТЬ, ВСЕ РАВНО КАКОЙ И НА КАКОМ ЯЗЫКЕ — ЭТО КИТАЙСКАЯ ГРАМОТА ДЛЯ ВСЕХ ПОГОЛОВНО. А ВИКА ЗНАЛА ВСЕ. К ТОМУ ЖЕ НА КАЗАХСКОМ ЯЗЫКЕ ОБЩАЕТСЯ ТАК ЖЕ, КАК НА РУССКОМ, К БОЛЬШОЙ РАДОСТИ ПОСЕТИТЕЛЕЙ.

КРАСА АКИМАТА

– Аким города, если поручение его короткое, говорил со мной на казахском. Но если что-то надо подробно объяснить, переходил на русский. Боялся, наверное, что я его не пойму. Но это он зря, – улыбается Вика.

Если Ярослав Шульгин показал, чего можно добиться упорством, то Виктория Богданова казахский никогда не учила. В раннем детстве, в маленьком ауле ровесники в каждодневных играх общались практически только на казахском. Маленькая Вика не плакала, не обижалась, ничего не запоминала специально, а просто разговаривала. Но в школе, попав из-за национальности в русский класс, казахский чуть не забыла. Дошло до того, что в оценках за очередную четверть по предмету «казахский язык», тройки появились!

– **И почему ты вспомнила казахский?**

– Потому что через несколько лет мы стали общаться не только с одноклассниками, но и с параллельным классом. А он уже был казахским. В колледже мастер производственного обучения сказала – если ты понимаешь, то я с тобой буду только на казахском разговаривать. Ей нравилось общаться со мной, ведь у нее с русским были большие проблемы. А мне, какая разница каким пользоваться языком – ведь в группе все были казахи, многие на русском вообще не разговаривали.

– К каким трудностям надо быть готовым тем, кто решил выучить государственный язык?

– Если есть с кем общаться каждый день, понадобятся небольшие усилия, чтобы слово не просто услышать и забыть тут же, а запомнить точное произношение и перевод конечно же. Зубрежка со словарем поможет вряд ли. Не знаю кому как, но мне нравится разговаривать на казахском и это

ощущение, конечно, тоже помогает.

– **А если ради экономии времени не пожалеть денег и нанять репетитора? Даже не профессионального преподавателя, а просто того, кто хорошо знает оба языка?**

– Вот здесь и можно совершить большую ошибку, потому что от учителя зависит очень многое. В школе я два года не могла понять преподавателя казахского и то, что она объясняла. Но пришла новая учительница, и вдруг буквально за две минуты мне все это стало понятно.

Нельзя сказать, что мне пришлось много и упорно трудиться, чтобы хорошо выучить другой язык. Но если даже вам будет трудно, все усилия потраченные обязательно вернуться.

Вадим БЕРЕГОВОЙ
область Жетысу

ПРОЦЕДУРЫ

АСПЕКТЫ ВОЗВРАТА АДМИНИСТРАТИВНЫХ ИСКОВ

Как известно, 1 июля 2025 года исполнится четыре года новому виду судопроизводства в Республике Казахстан — административному.

Галима АУБАКИРОВА,
судья Специализированного
межрайонного
административного суда
Павлодарской области

Основной порядок административной процедуры и административного судопроизводства определен Административным процедурно-процессуальным кодексом РК.

В соответствии с требованиями АППК в специализированные межрайонные административные суды подаются административные иски для защиты и восстановления нарушенных или оспариваемых прав, свобод или законных интересов, вытекающих из публично-правовых отношений.

В административном судопроизводстве выносятся два процессуальных судебных акта: решение по существу спора и определение о возврате иска.

Исчерпывающий перечень оснований возвратов административных исков предусмотрен в ч. 2 ст. 138 АППК.

Судебная практика с начала внедрения административного судопроизводства показывает, что до настоящего времени судами возвращаются иски.

Так, согласно статистическим данным, Специализированным межрайонным административным судом Павлодарской области возвращены иски от общего количества поступивших исков: в 2023 году — 56,6 процента, в 2024 году — 56,8 процента, в первом квартале 2025 года — 48,3 процента.

Наибольшими основаниями возврата административных исков являются п. п. 6) отзыв иска истцом — 40-45 процентов, и п. п. 9) примирение сторон — 25-30 процентов. Это связано с реализацией принципов активной роли суда и единообразия административных процедур и административных актов, когда суд высказывает свое предварительное правовое мнение по правовым обоснованиям, относящимся к фактическим и (или) юридическим сторонам административного дела, в том числе с учетом примененных административных процедур и ранее принятых административных актов по аналогичным вопросам, сложившейся судебной практики по тем или иным административным процедурам.

» СОГЛАСНО СТАТИСТИЧЕСКИМ ДАННЫМ, СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫМ МЕЖРАЙОННЫМ АДМИНИСТРАТИВНЫМ СУДОМ ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТИ ВОЗВРАЩЕНЫ ИСКИ ОТ ОБЩЕГО КОЛИЧЕСТВА ПОСТУПИВШИХ ИСКОВ: В 2023 ГОДУ — 56,6 ПРОЦЕНТА, В 2024 ГОДУ — 56,8 ПРОЦЕНТА, В ПЕРВОМ КВАРТАЛЕ 2025 ГОДА — 48,3 ПРОЦЕНТА.

Поступают также иски, требования которых не подлежат рассмотрению в порядке административного судопроизводства, и, соответственно, они возвращаются судом на основании п.п. 11) ч. 2 ст. 138 АППК и составляют 15 процентов.

Так, несмотря на проводимую разъяснительную работу по вопросам подведомственности и подсудности, подаются иски в связи с несогласием лиц с актами, действиями (бездействиями) должностных лиц, правоохранительных органов, связанных с уголовным производством либо производством об административном правонарушении, либо, когда предметом иска, являются требования, подлежащие рассмотрению в гражданском судопроизводстве.

В силу частей 4 и 7 ст. 3 АППК, порядок административных процедур, установленный законом, не распространяется на отношения, регулируемые уголовно-процессуальным, гражданским процессуальным законодательством и законодательством РК об административных правонарушениях. Не подлежат рассмотрению в порядке административного судопроизводства дела, порядок производства которых предусмотрен уголовно-процессуальным, гражданским процессуальным законодательством и законодательством РК об административных правонарушениях.

Ч. 1 ст. 23 Кодекса РК об административных правонарушениях предусмотрено, что действия органа (должностного лица), уполномоченного составлять протоколы по делам об административных правонарушениях, могут быть обжалованы, а решения суда, органа (должностного лица), уполномоченного рассматривать дела об административных правонарушениях, могут быть оспорены в порядке, установленном КоАП. Порядок обжалования действий (бездействий) и решения органа (должностного лица), осуществляющего производство по делу об административном правонарушении, регламентирован главой 44 КоАП. Согласно ст. 827 КоАП лицо, чьи права и свободы непосредственно затрагиваются действием (бездействием) и (или) решением органа (должностного лица), осуществляющего производство по делу об административном правонарушении, вправе обратиться с жалобой в вышестоящий орган (должностному лицу) и (или) в суд на нарушение зако-

на по составлению протокола об административном правонарушении в случае указания сведений, не соответствующих фактическим данным и обстоятельствам, применению мер обеспечения производства по делу, назначению и порядку производства экспертизы, на иные действия (бездействие) и принятие решений, за исключением принимаемых решений по результатам рассмотрения дела об административном правонарушении и по жалобе (протесту) на постановление по делу об административном правонарушении. Предварительное обращение в вышестоящий орган (должностному лицу) не является обязательным условием для предъявления жалобы в суд и ее принятия судом к рассмотрению и разрешению по существу.

Тем самым жалобы лиц при их несогласии с вышеуказанными решениями, действиями (бездействиями) подлежат

15 суток после подачи жалобы прокурору, если не был получен на нее ответ.

Также в административном судопроизводстве подаются иски об оспаривании ответов административных органов, должностных лиц, в том числе разъяснительного либо информационного характера, которые не попадают под понятийный аппарат «административный акт» и не содержат каких-либо властных решений в отношении прав и обязанностей обратившегося лица, не имеют обременяющих последствий.

При этом в силу правовой природы субъективных публичных прав лицо не обладает правом понудить административный орган, должностное лицо, в том числе через суд, выдать необходимый ему ответ либо принять меры в отношении его обращений.

В связи с этим иски подобного характера возвращаются, как не подлежащие рассмотрению в порядке административного судопроизводства.

Истец при подаче указанных исков ссылается на указанный в ответе административного органа, должностного лица порядок обжалования согласно ст. 91 АППК в

вышестоящий административный орган, должностному лицу.

Действительно ст. 91 АППК предусматривает порядок обжалования, а, именно, что участник административной процедуры вправе обжаловать административный акт, административное действие (бездействие), не связанное с принятием адмакта, в административном (досудебном) порядке. В случае отсутствия вышестоящего адморгана, должностного лица административный акт, административное действие (бездействие) могут быть обжалованы в суде, о чем извещается участник административной процедуры административным органом, чей административный акт, административное действие (бездействие) обжалуются, при принятии решения по административному делу.

Тем самым законодатель в данной статье АППК закрепил возможность дальнейшего обжалования в судебном порядке только при принятии административного акта, действия (бездействия), связанных с публично-правовыми отношениями. Но не всегда как было выше указано, ответы административного органа, должностного лица, и связанные с ними действия (бездействия) носят публично-правовой характер для их обжалования в порядке административного судопроизводства.

Следует отметить, что специализированным межрайонным судам в порядке административного судопроизводства подсудны споры, вытекающие из публично-правовых отношений, предусмотренных АППК.

В свою очередь, публично-правовые отношения возникают между субъектами права, по поводу реализации одним из участников в отношении другого своих властных полномочий. То есть предметом рассмотрения административного судопроизводства являются отношения власти и подчинения непосредственно между административным органом, должностным лицом и конкретным лицом в отношении его прав и обязанностей, когда административный орган, должностное лицо может влиять на реализацию этим лицом своих прав.

При этом возврат иска препятствует повторному обращению с иском в суд по п. п. 3), 5), 9), 11), 12), 13), 14), 15) и 17) ч. 2 ст. 138 АППК, к тому же ответчику, о том же предмете и по тем же основаниям. Судебные расходы не возмещаются при возвращении иска по основаниям, предусмотренным п.п. 5), 6), 12), 13), 14) и 15) ч. 2 ст. 138 АППК.

Если иск возвращается по заявлению истца, поступившему до начала предварительного слушания, без вызова участников административного процесса, то государственная пошлина подлежит возврату в соответствии с ч. 2 ст. 142 АППК.

МОЛОДЕЖНАЯ ПОЛИТИКА

Достижения нашей страны под руководством Президента и взвешенного курса Правительства на модернизацию экономики Казахстана дали студенческой молодежи стимул хорошо учиться, появились перспективы и возможности для творческого развития, личного и профессионального роста и уверенность в счастливом, светлом будущем.

БУДУЩЕЕ НАШЕЙ РЕСПУБЛИКИ

Как отмечено в Послании Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу от 1 сентября 2020 года «Казахстан в новой реальности: время действий», «согласитесь, ничто так не укрепляет патриотизм, как экономическое процветание. Оно же лучше всего позволит укрепить и территориальную целостность. Жители будут охотней учить язык страны проживания, если они связывают с ней свое будущее. И тогда «культура цивилизованного диалога и взаимоуважения» будет обеспечена. Но для этого тоже нужны профессионалы. Или хотя бы интеллигенция, которая усилиями государства осталась «в стороне от решения проблем, которые влияют на будущее страны». В то же время я как Глава государства обязан работать над развитием реальной многопартийности. Мы не стоим на месте, поступательно совершенствуем нашу политическую систему, адаптируя ее к новой реальности. Политические реформы нужны нашему обществу, поэтому они в обязательном порядке найдут свое продолжение. Следует помнить, что главные враги демократии — это невежество и популизм. Надеюсь, что наши граждане поддержат реформы и, получив новые политические возможности, не допустят скатывания общества в «хайпократию». Успех всех указанных реформ и преобразований зависит от нашей сплоченности, патриотизма, гражданской ответственности».

В своем Послании Президент дает нам цель построить такую политическую систему, при которой каждый гражданин Казахстана должен быть твердо уверен в завтрашнем дне, чтобы мы не искали лучшей доли на чужбине, а приносили пользу своей стране и процветали у себя на Родине. Каждый казахстанский гражданин независимо от национальности и социального происхождения должен чувствовать себя хозяином на своей земле.

В обществе, где правит закон и все равны, есть перспектива для карьерного роста, равных возможностей для всех, а также признания мировым сообществом Казахстана как правового государства.

Возвращение государства к проблемам воспитания связано с обозначением его приоритетных направлений. Особое место среди них принадлежит патриотическому воспитанию, которое является главным средством укрепления единства и целостности Республики Казахстан.

В многонациональном государстве национальное и гражданско-патриотическое воспитание не разъединяет и не обособляет нации, а сближает их. Развитое патриотическое сознание предполагает понимание всех народов, живущих на территории страны, как единой семьи, каждый член которой уникален по-своему, в казахстанском патриотизме чувство гражданина сочетается с чувством малой родины, родной республики.

Развитие Казахстана как многонационального, многоконфессионального государства предполагает решение задач воспитания:

- любви к Отечеству и уважительного отношения ко всем народам Казахстана, к их истории, традициям, языкам, культурам, национальной чести и достоинству;
- любви к родному языку, культуре своего народа;
- уважительного отношения к казахскому народу и понимания его роли в становлении и развитии казахской государственности;
- понимания русского языка как важнейшего средства межнационального общения и взаимосближения народов Казахстана;
- правового сознания и правовой культуры;
- глубокого уважения к общечеловеческим ценностям;
- веротерпимости, внимательного отношения к национальной и конфессиональной принадлежности человека, к этнокультурным и религиозным запросам людей;
- непримиримости ко всем формам проявления национализма, шовинизма, расизма; ненависти к геноциду, апартеиду, пропаганде фашизма и иной расовой, национальной или религиозной исключительности.

Фундаментом патриотического воспитания является национально-культурная идентификация личности, осознание своей принадлежности к определенной культуре и сохранения ее ценности.

Сложившееся в республике полиэтническое многоединство служит основой для воспитания таких необходимых человеку третьего тысячелетия и определяющих современное понимание патриотизма качеств, как толерантность, принятие общечеловеческих и этнических ценностей, любовь к малой и большой родине, способность к самостоятельному ответственному выбору.

История доказала, что казахи всегда были миролюбивыми, гостеприимными ко всем народам и национальностям, которые были насильственно переселены в Казахстан в период Отечественной войны, в годы коллективизации и освоения целинных земель. Так, Казахстан стал родным краем для многих из них, здесь они приобрели кров, работу, создали интернациональные семьи, и все они стали работать на благо процветания страны.

Именно такое свободное развитие всех народов, проживающих в нашем государстве, сблизило людей разных национальностей и заложило основу для процветания, спокойствия и укрепления государства. Казахстан должен стать единым сплоченным народом со своей национальной идеей, чувством патриотизма, морально-этическим кодексом, носителем евразийского образа мыслей и евразийских духовно-эстетических признаков и поведенческих стереотипов.

Необходимо научить молодежь Казахстана гордиться своей страной через воспитание патриотических чувств, преданности своей отчизне, ответственности перед своим народом за дальнейшую судьбу и процветание нашей Родины. Стремлению к достижению достойного места нашей республики в мировом сообществе, но самое главное — сохранить все то, что бережно передали нам наши предки — традиции, обычаи казахов, территориальную целостность и суверенитет.

Гулия МУКАЛДИЕВА,
доцент кафедры гражданского права,
гражданского процесса и трудового права
КазНУ им. аль-Фараби, к.ю.н.

Жазира САПАРБЕКОВА,
докторант кафедры гражданского права,
гражданского процесса и трудового права
КазНУ им. аль-Фараби

83.

Информация об исполнении инвестиционной программы на 2022-2026 годы по итогам 2024 года ТОО « ПИЖТ-2»

№ п/п	Информация о плановых и фактических объемах предоставления регулируемых услуг (товаров, работ)						Сумма инвестиционной программы (проекта)				Информация о фактических условиях и размерах финансирования инвестиционной программы (проекта), тыс. тенге				Информация о сопоставлении фактических показателей исполнения инвестиционной программы (проекта) с показателями, утвержденными в инвестиционной программе (проекте)**								Резюме причин отклонения достигнутых фактических показателей от показателей в утвержденной инвестиционной программе (проекте)	Оценка повышения качества и надежности предоставляемых регулируемых услуг (товаров, работ)	Примечание		
	Наименование регулируемых услуг (товаров, работ) и обслуживаемая территория	Наименование мероприятий	Ед. изм.	Количество в натуральных показателях		Период предоставления услуги в рамках инвестиционной программы (проекта)	План	Факт	отклонение	причины отклонения	собственные средства			Бюджетные средства			Улучшение производственных показателей, % по годам реализации в зависимости от утвержденной инвестиционной программы (проекта)		Снижение износа (физического) основных фондов (активов), % по годам реализации в зависимости от утвержденной инвестиционной программы (проекта)		Снижение потерь, % по годам реализации в зависимости от утвержденной инвестиционной программы (проекта)					Снижение аварийности, по годам реализации в зависимости от утвержденной инвестиционной программы (проекта)	
				план	факт						Амортизация	Прибыль	Земельные средства	Бюджетные средства	факт прошлого года	факт текущего года	факт прошлого года	факт текущего года	план	факт	факт прошлого года	факт текущего года					
1	2	3	4	6	7	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26				
1	Предоставление подъездного пути для проезда подвижного состава	Обновление и восстановление прием-го и/пути № 1	км	0,485	0,485	2024	47228,4	53477,78	6249,4	увеличение стоимости поставщика	21967,68	31510,1	0	0	0	0	4	3,33	0	0	0	0	0	1,01			
		Всего:					47228,4	53477,78	6249,4		21967,68	31510,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,01				

Информация об исполнении утвержденной тарифной сметы ТОО «ПИЖТ-2» по предоставлению подъездного пути по итогам 2024 года						
№ п.п.	Наименование статей затрат	Единица измерения	Предусмотрено в утвержденной тарифной смете	Фактически сложившиеся пока-затели тарифной сметы	Откл-е в %	Причины отклонений
1	2	3	4	5	6	7
I	Затраты на производство товаров и предоставление услуг, всего	тыс. тенге	131 532,8	131 158,85	-0,3	
	В том числе:					
1	Материальные затраты, всего	тыс. тенге	15 011,3	14 572,1	-2,9	
1.1	Сырье и материалы	тыс.тенге	14 095,6	13 708,9	-2,7	В пределах допустимых значений,
1.2	ГСМ	тыс. тенге	915,7	879,73	-3,9	Проведение ремонта автомашины
2	Затраты на оплату труда, всего	тыс. тенге	92 551,2	92 200,00	-0,4	
2.1	Заработная плата	тыс. тенге	82 968,3	82 114,30	-1,0	В пределах допустимых значений, утверж-денных тарифной сметой
2.2	Социальный налог	тыс. тенге	7 093,8	7 020,77	-1,0	
2.3	ОСМС	тыс.тенге	2 489,1	2 463,43	-1,0	
2.4	ОПВР	тыс.тенге	0	601,95	601,95	
3	Амортизация основных средств и нематериальных активов	тыс. тенге	21 164,6	21 164,74	0,0	В пределах допустимых значений,
4	Прочие затраты	тыс. тенге	2 805,7	3 205,02	14,2	Увеличение за счет проведения оценки п/ пути
II	Расходы периода, всего	тыс. тенге	63 271,5	63 636,81	0,6	
5	Общие и административные расходы, всего	тыс. тенге	63 271,5	63 636,81	0,6	
5.1	Заработная плата административного персонала	тыс. тенге	33 867,8	33 245,62	-1,8	В пределах допустимых значений, утверж-денных тарифной сметой
5.2	Социальный налог	тыс. тенге	2 895,7	2 842,60	-1,8	
5.3	ОСМС	тыс.тенге	1 016	997,37	-1,8	
5.4	ОПВР	тыс.тенге	0	149,28	149,28	
5.5	Амортизация основных средств и нематериальных активов	тыс. тенге	807,0	802,94	-0,5	В пределах допустимых значений,
5.6	Услуги сторонних организаций, всего	тыс. тенге	10 708,2	11 444,90	6,9	
	В том числе:					
5.6.1	Услуги банка	тыс. тенге	389,4	401,0	3,0	Увеличение документооборота
5.6.2	Аренда зданий строений	тыс. тенге	6446,4	6446,10	0,0	В пределах допустимых значений,
5.6.3	Периодическая печать	тыс. тенге	65,8	64,3	-2,3	В пределах допустимых значений,
5.6.3	Информационные услуги	тыс. тенге	440	747,60	69,9	Увеличение расчетной стоимоcти а
5.6.4	Содержание служебного а/транспорта	тыс. тенге	2961,7	2961,70	0,0	В пределах допустимых значений,
5.6.5	Страхование ГПО	тыс. тенге	404,9	826,30	104,1	Расчет от ФЭП
5.7	Налоги	тыс. тенге	8220,1	8493,7	3,3	Проведение капитализации ОС
5.8	Другие расходы	тыс. тенге	5756,7	5658,38	-1,7	Обслуживание ортехники,
III	Всего затрат	тыс. тенге	194 804,30	194 795,66	-0,9	Выполнение в полном объеме
IV	Прибыль	тыс. тенге	31 510,10	31 510,08	0,03	Выполнение в полном объеме
V	Всего доходов	тыс. тенге	226 314,4	226 305,74	0,86	Выполнение в полном объеме
VI	Объем оказанных услуг	Ваг-км	180 582,3	180 582,3	0,0	Выполнение в полном объеме
VII	Тариф (без НДС)	тенге	1 253,2	1 253,20	0,0	утвержденный тариф на 2024 г.

ЛИКВИДАЦИЯ

3. Товарищество с ограниченной ответственностью «BEKZAT service group» (БИН 200240039955) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: РК, Туркестанская область, город Туркестан, улица Кайракты, дом 19а, почтовый индекс 161200.

4. ТОО «Детский асли-сад «Ак-Балұыр», БИН 170240027696, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: Республика Казахстан, Туркестанская область, Сарыаганский район, с. Сарыагац, ул. Жолдасова, дом 23.

5. Представительство Компании с ограниченной ответственностью «Palladium International» в Республике Казахстан, БИН 191242012704, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: 050000, г. Алматы, пр. Аль-Фараби, 9, блок 5Г, офис 160. Тел. +7727 363 1459.

7. ТОО «SHYMKENT AUTO MALL» (БИН 231140024852) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адр.: РК, г. Шымкент, р-он Каратау, Жилой массив Нурсат, д. 110, кв. 1а.

8. ТОО «Amir Phatm» (БИН 210140025686) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адр.: РК, г. Шымкент, Енбекшинский р-он, мкр. Мирас, дом 2905.

9. ТОО «Джобстер» (БИН 200640001625) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адр.: РК, г. Астана, р-он Байқоңыр, ул. Константин Цюльковский, д. 1/1, кв. 107.

10. ТОО «Ж.Димаш» (БИН 220440016233) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адр.: РК, г. Астана, р-он Сарыарка, проспект Бөгенбай Батыр, д. 33/1.

11. ТОО «Медконтракт Плюс» (БИН 130540018799) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адр.: РК, Павлодарская обл., г. Павлодар, ул. Суворова, д. 25, оф. 29.

12. Общественное объединение «Западно-Казахстанский волейбольный клуб «МАДИ-ЯР», БИН 040840005724, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления по адресу: РК, ЗКО, город Уральск, улица Курмангазы, дом 179, кв. 28.

37. ТОО «JH TRADE» (Джей Эйч Трейд), БИН 201140013118, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования данного объявления по адресу: г. Астана, ул. Ш.Калдаяков, д.1, ВП 2. Тел. +7 777 703 66 33.

38. ТОО «JISON SERVICE», БИН 161140020273, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования данного объявления по адресу: г. Астана, ул. Ш.Калдаяков, д.1, н.п. 2. Тел. 8 705 593 72 28.

39. ТОО «Торы Строй Астана», БИН 240840011250, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования данного объявления по адресу: г. Астана, ул. Ш.Калдаяков, д. 1. Тел. 8 705 593 72 28.

40. ТОО «Бискиль», БИН 231040012776, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления по адресу: РК, 030000, Акмолинская обл., г. Кокшетау, ул. Абая, дом 175А, кв. 65. Тел. +7 747 240 72 05.

41. ТОО «DLK GmbH» (ДЛК ГмбХ), БИН 220740030804, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2 месяцев со дня опубликования объявления по адресу: Карагандинская обл., Абайский р-н, г. Абай, отделение Вольный, ул. Угольная, д. 35. Тел. 8 705 654 33 45.

42. Private company Nexpro Logistics & Trading Ltd., BIN 221140900355, announces its liquidation. Claims are accepted within two months from the date of publication of the announcement at the address: Z05X2F1, Republic of Kazakhstan, Astana city, Esil district, Turar Ryskulov street, 5 building, 1 office.

46. ТОО «DELIBOZ» (БИН 230840041885) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адр.: РК, Актыюбинская обл., г. Актобе, р-он Астана, ул. Мангилик Ел, д. 11, кв. 78.

47. ТОО «Mission possible» (БИН 241040001198) сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адр.: РК, г. Астана, р-он Есиль, ул. Әліхан Бөкейхан, д. 27/1.

70. ТОО «ASU монша», БИН 190240025752, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления по адресу: г. Алматы, Алмалинский р-н, ул. Муканова, д. 218. Тел. +7 707 638 38 22.

71. ТОО «URBAN ALMATY», БИН 240740030668, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления по адресу: РК, 050040, г. Алматы, Бостандыкский р-н, ул. Манаса, зд. 34. Тел. 8 776 968 79 18.

72. ТОО «IatImoda», БИН 101040016227, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования по адресу: РК, 050040, г. Алматы, Бостандыкский р-н, пр. Аль-Фараби, дом 77/7. Тел. 8 707 218 67 94.

73. ТОО «Зорамат», БИН 110540007760, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления по адресу: Атырауская обл., 060000, г. Атырау, мкр. Авангард 4, дом 12Б, кв. 40. Тел. 8 775 903 13 13.

74. ТОО «Syrlasu Media», БИН 160940001587, сообщает о своей ликвидации. Претензии кредиторов и иных лиц принимаются в течение 2 (двух) месяцев после публикации объявления по адресу: РК, г. Алматы, мкр. Калкман-2, ул. Каракулова, д. 40, БИГТОХ, офис 304.

78. ТОО «BANAS», БИН140540002507, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня опубликования объявления по адресу: Кызылординская область, Шиилийский район, поселок Шиели, улица Абдылайхан, здание 2.

80. ТОО «Mega Spektro», БИН 140440025336, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления по адресу: Казах-стан, Павлодарская область, город Павлодар, улица Амангелды, дом 50, кв. 43.

81. ТОО «BAAL GROUP», БИН 140640008597, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: Казахстан, Атырауская область, город Атырау, микрорайон Нурсая, дом 54, кв. 6.

82. ТОО «Павлодар Керамика КЗ», БИН 240940020441, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня опубликования объявления по адре-су: Казахстан, Павлодарская область, город Павлодар, улица Катаева, дом 69, кв. 8.

86. ТОО «WP Capital», БИН 180240018748, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Караган-да, пр. Вухар Жырау, 53/8, тел. 411080.

87. ТОО «STAR BIG ONE MENTORING», БИН 210340027550, сообщает о своей лик-видации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: Республика Казахстан, Актыюбинская область, г. Актобе, район Астана, пр. Абая, дом 8А, кв. (офис) 26.

88. ТОО «ABIT7 GROUP», БИН 181240015191, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Шымкент, район Каратау, мкр. Нурсат, здание 177Б, почтовый индекс 160023.

89. ТОО «Kaz Сенит Trade», БИН 170240033472, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: Республика Казахстан, г. Алматы, Туркисбский район, ул. Красногвардейский тракт, дом 256А, офис 202.

90. ТОО «Арпус Спектр», БИН 180840022014, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: Респу-блика Казахстан, г. Алматы, мкр. 8, дом 72А, кв. 5.

93. ТОО «БЕРЕКЕ НИЕТ Н.О.», БИН 200340026045, сообщает о своей ликвидации, Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: Казахстан, Туркестанская область, Толькубасский район, Шаппакский сельский округ, село Шаппак Баба, ул. Айманбетов, д. 31, почтовый индекс 161314

94. Общественное объединение «НПО «Парасат», БИН 220140005534, сообщает о сво-ей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объяв-ления по адресу: Казахстан, г. Шымкент, Аль-Фарабийский район, Микрорайон Наурыз, ул.Ахметова, д. 3, почтовый индекс 160000.

95. ТОО «Казахстанско-Китайская Торговая Компания», БИН 230740003571, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: Казахстан, Туркестанская область, Байдибекский район, Борысай-ский сельский округ, село Кенсай, ул. Ханзада Бозжигитова, д. 19, почтовый индекс 160208.

96. ТОО «Караганай», БИН 211140018041, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: Казахстан, Туркестанская область, Байдибекский район, Борысайский сельский округ, село Кенсай, ул. Ханзада Бозжигитова, д. 19/2, почтовый индекс Х46Е3Д7.

97. ТОО «Яссы Теньжао «Ок Базар», БИН 230940032265, сообщает о своей ликвида-ции. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адре-су: Казахстан, Туркестанская область, Байдибекский район, Борысайский сельский округ, село Кенсай, ул. Ханзада Бозжигитова, д. 19А, почтовый индекс Х46Е3Д7.

98. ТОО «ЮФактор», БИН 201240002641, сообщает о своей ликвидации. Претензии при-нимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: Казахстан, г. Шым-кент, Аль-Фарабийский район, ул. Ахмет Байтұрсынұов, здание 18, почтовый индекс 160000.

99. ТОО «ВОСТОК-КОЮР» (БИН 030140006671) сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: РК, ВКО, г. Усть-Каменогорск, ул. Казыбек Би, 30-37

100. ТОО «АЛТАЙСТРОЙКОМПЛЕКТ» (БИН 060740008576) сообщает о своей лик-видации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: РК, ВКО, г. Усть-Каменогорск, ул. Казыбек Би, 30-37

101. ТОО «Best transportation» (БИН 190340014641) сообщает о своей ликвида-ции. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: РК, ВКО, г. Усть-Каменогорск, пр. Н.Назарбаева, 52-11

102. ТОО «Beauty Brade KAZAKHSTAN» (БИН 180340005224) сообщает о своей лик-видации. Претензии принимаются в течение двух месяцев со дня публикации объявления по адресу: РК, Кызылординская область, г. Кызылорда, ул. Кожя Ахмет Исаяу, 45

105. ТОО «BAPC COI», БИН 230740022386, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Петропав-ловск, ул. И.Алтынсарина, 224.

106. ТОО «KazMusicArt», БИН 130240005465, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Петро-павловск, ул. Конституции Казахстана, 11-206.

109. ТОО «Коммунальннк-Сервис», БИН 170640031847, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Астана, район Байқоңыр, переулок Жумабек Ташенов, 10, кв. 4.

110. ТОО «V.V.ELES», БИН 221140048392, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течении 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Астана район «Алматы», улица М.Кажымукан, д. 28, кв. 59. Тел. 87472884800.

111. ТОО «Дараханым 2», БИН 240740009710, адрес: РК, город Алматы, мкр. 31А, д. 14 сообщает о закрытии. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня publica-ции объявление. Контактные данные: +7 777 125 15 69.

112. ТОО «SPC Ambrella», БИН 160740021326, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: Коста-найская область, г. Рудный, ул. Топорокова, д. 1а, тел. +7 707 436 7371.

113. ТОО «Satti Karaganda», БИН 210340019542, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: Ка-рагандинская область, г. Шахтинск, ул. им. Карла Маркса, д. 46, кв. 41, тел. 8 775 692 6173.

114. Товарищества с ограниченной ответственностью «Сильверстоун продакшн», БИН 1409400005398, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х мес-яцев со дня публикации объявления по тел. 87786902765.

115. Товарищества с ограниченной ответственностью «СКАНЕР ПОСТАВОВОК», БИН 151140018286, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х мес-яцев со дня публикации объявления по тел. 87786902765.

116. Товарищества с ограниченной ответственностью «Trans Route», БИН 140240020188, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х мес-яцев со дня публикации объявления по тел. 87786902765.

117. Объединение собственников имущества «БАЯН-М», БИН 210440040204, сооб-щает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публи-кации объявления по адресу: Туркестанская область, г. Арысь, улица Б.Абдраззова, 4А. Тел. 87071874693.

118. ТОО "Фирма "А-Скиф", БИН 030840017880, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Алматы, Сейфуллина, 580, кв. 63, по телефону 87075728227.

119. ТОО «Бекамб -компани», БИН 031140010147, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: РК, г. Алматы, улица Бартольда, 1/2, тел. 8 777 361 95 10.

120. ТОО «Agile Labs», БИН 201240014823, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Астана, ул. Абая, дом 18. Тел. 87059006910.

121. ТОО «LM Logistics», БИН 230740035847, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: город Алматы, мкр. Шугыла, 340/3, офис 27. Тел. 8707 221 22 56.

122. ТОО «Каспий Оку Орталығы», БИН 140640004844, сообщает о своей ликвидации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: г. Атырау, ул. К.Мухамедханова, дом 53, тел. 87019999186.

123. ТОО «Hodovka center», БИН 220940035921, сообщает о своей ликвидации. Претен-зии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления по адресу: РК, г. Актобе, ж.м. Шестихатка, стр.105/5. Тел 8 747 457 68 20.

124. ТОО «Технология строительства», БИН 061240015701, сообщает о своей ликви-дации. Претензии принимаются в течение 2-х месяцев со дня публикации объявления

ПСИХОЛОГИЯ И ЮРИСПРУДЕНЦИЯ

Казбек АХМЕТОВ,
психолог, докторант
КазНУ им. аль-Фараби

В маленьком городке Чикаго, где соседи обменивались улыбками, а дети с восторгом ждали праздников, никто не мог представить, что добродушный клоун Пого — это маска одного из самых жестоких серийных убийц XX века.

РАЗОБЛАЧЕНИЕ КЛОУНА:
ТАЙНА ДЖОНА
УЭЙНА ГЕЙСИ

Джон Уэйн Гейси, уважаемый бизнесмен и активист, казался идеальным соседом. Но за его ярким гримом скрывалась мрачная тайна: с 1972 по 1978 годы он убил 33 юношей и подростков, спрятав их тела под полом своего дома. Разоблачить такого мастера манипуляций было непростой задачей, и здесь на первый план вышла работа психологов. Их кропотливый анализ, от создания профиля преступника до разоблачения его лжи в суде, стал ключом к разгадке. Именно психология позволила заглянуть за маску и понять, как монстр скрывался среди обычных людей.

Гейси был виртуозом притворства. Для общества он был успешным предпринимателем, организатором благотворительных мероприятий и любимцем детей в образе клоуна Пого. Но за фасадом скрывалась тьма. Психологи, изучившие его поведение, обнаружили, что Гейси жил двойной жизнью: днем он приветливо общался с соседями, а ночью спускался в подвал, где хранил тела жертв.

Эта двойственность была не случайной. Психологи диагностировали у Гейси расстройство личности, при котором эмпатия полностью отсутствовала. Его преступления были тщательно спланированы: он заманивал юношей обещаниями работы или показом «фокусов», используя свое обаяние и авторитет. Психологический анализ показал, что за его действиями стояла глубоко укорененная агрессия, сформированная в детстве. Например, он мог провести утро, развлекая детей на празднике, а вечером совершать убийство в своем подвале, не испытывая ни малейшего угрызения совести.

По материалам ФБР детство Гейси прошло под гнетом отца, который унижал его за малейшую слабость, называя слабаком и высмеивая любые попытки проявить эмоции. Психологи, работавшие над делом, предположили, что эти травмы породили потребность в абсолютной власти. Жертвы — молодые мужчины, часто уязвимые или доверчивые — символизировали его собственную слабость, которую он стремился уничтожить. Убивая их, Гейси словно переписывал свое прошлое, но уже с позиции силы.

Этот анализ помог следователям понять мотивы Гейси и объяснить, как он так долго оставался неуловимым. Его манипулятивность и умение казаться «своим» были не просто навыками, а частью патологии, которую психологи позже назвали антисоциальным расстройством личности. Они также отметили, что Гейси испытывал удовольствие от контроля над жертвами, что проявлялось в его садистских методах.

Образ Пого стал для Гейси идеальной маской. Он использовал его, чтобы завоевывать доверие детей, родителей и даже жертв, которые не подозревали, что за улыбкой клоуна скрывается хищник. После разоблачения Гейси-клоун превратился в символ ужаса. Психологи объяснили, как Гейси сделал этот архетип синонимом скрытой угрозы, изменив его восприятие в массовой культуре. Пого был не просто костюмом, а инструментом, позволявшим Гейси манипулировать и оставаться незаметным.

Психологический разбор выявил, что выбор образа клоуна был не случайным. Клоун — фигура, которая вызывает доверие и ассоциируется с радостью, что делало Гейси практически неуязвимым для подозрений. Этот аспект стал важной частью анализа, показав, как психопатические личности используют социальные ожидания в своих целях.

Когда в декабре 1978 года полиция вошла в дом Гейси, улик было мало: лишь запах разложения и пропавший подросток Роберт Пист. Но психологи, подковыльшие к расследованию, превратили эти «мелкие детали» в разгадку, разоблачив убийцу.

В 1970-х годах поведенческий анализ только зарождался, но специалисты ФБР из подразделения поведенческих наук уже умели составлять психологические портреты. Для Гейси они описали мужчину, который контролирует каждый аспект своей жизни, успешно интегрируется в общество, скрывает темную сторону, имеет садистские наклонности.

Гейси идеально соответствовал этому профилю. Профайлинг помог полиции сосредоточиться на нем, подкавав, где искать улики — например, в подвале его дома, где были найдены тела. Психологи также предсказали, что Гейси будет отрицать вину и манипулировать следователями, что подтвердилось на допросах.

На суде психологи стали главным козырем обвинения. Защита настаивала на невменяемости Гейси, утверждая, что он не мог контролировать свои действия. Но эксперты, проведя часы интервью и психологических тестов, доказали обратное. Они заключили, что Гейси полностью осознавал свои действия, а его поведение было результатом расстройства личности с нарциссическими и антисоциальными чертами. Психоз, который мог бы смягчить приговор, исключался.

Психологи представили суду детальный анализ, показав, как Гейси манипулировал жертвами, используя свое обаяние и статус. Они объяснили, как он выбирал уязвимых юношей, часто из неблагополучных семей, и использовал их доверие. Эти свидетельства убедили присяжных, что перед ними хладнокровный преступник, а не безумец.

После приговора психологи продолжили изучать Гейси. Его интервью, полные отрицания вины и обвинений в адрес жертв или «других людей», стали материалом для анализа патологической лжи и нарциссизма. Специалисты разобрали, как он использовал проекции, чтобы уйти от ответственности, и как его нарциссизм проявлялся в убеждении, что он выше закона. Этот анализ лег в основу учебников по криминальной психологии, став основой для изучения антисоциального поведения.

Психологи также изучили, как Гейси взаимодействовал с обществом. Его участие в благотворительности и активная общественная жизнь были не просто прикрытием, а частью его личности, которая жаждала восхищения. Этот вывод помог разработать новые методы выявления подобных преступников, основанные на анализе их социальной активности.

Кейс Гейси стал поворотным моментом в криминальной психологии. Он показал, как важно учитывать психологические аспекты в расследовании. После этого дела профайлинг стал стандартной практикой в ФБР, а методы анализа антисоциального поведения начали активно развиваться. Психологи, работавшие над делом, внесли вклад не только в осуждение Гейси, но и в предотвращение будущих преступлений, обучая полицию распознавать скрытых хищников.

История Гейси также повлияла на общество. Она заставила людей задуматься о том, как легко зло может маскироваться под добродетель. Психологи подчеркивали, что такие преступники, как Гейси, процветают там, где общество доверяет внешнему облику, не задавая вопросов.

Гейси был казнен в 1994 году, так и не признав вину. Его последние грубые высказывания в адрес всего человечества стали вызовом морали. Но психологи, разобравшие его личность, доказали: без их работы он мог бы уйти от ответственности, спрятавшись за ложным диагнозом.

История Гейси показывает, что психология — это не только наука о поведении, но и оружие против зла, скрытого за маской. Благодаря специалистам удалось не только поймать «клоуна», но и научиться видеть тех, кто может скрываться среди нас, напоминая, что настоящий монстр может прятаться не только в темном переулке, но и в ярком гриме обыденности.

КОНФЕРЕНЦИЯ

ЦЕНТР ОБРАЗОВАНИЯ
И ЛИДЕРСТВА

В Алматы в Университете Нархоз состоялось международное научное мероприятие. Школа права и государственного управления организовала Международную научно-практическую конференцию на тему «Актуальные вопросы взаимодействия государственных органов и институтов гражданского общества», которая стала новой площадкой для переосмысления и развития отношений между государством и гражданским обществом.

В мероприятии приняли участие представители законодательной, исполнительной и судебной власти, эксперты международных организаций, журналисты и ученые из Казахстана, Германии, России, Кыргызстана и Узбекистана. Главной целью конференции стало продвижение Цели устойчивого развития №16 ООН — «Мир, справедливость и эффективные институты», а также укрепление эффективного партнерства между государством и обществом в условиях современного изменяющегося мира.

Историческим и академическим событием конференции стало официальное объявление о получении Университетом Нархоз статуса заместителя председателя глобального хаба в рамках программы ООН «Академическое воздействие» по Цели устойчивого развития №16. Этот статус ставит Нархоз в один ряд с такими ведущими мировыми университетами, как Оксфордский университет (Великобритания) и Университет Мира (Коста-Рика). Председателем хаба является Школа мира и разрешения конфликтов имени Джимми и Розалин Картер Университета Джорджа Мейсона (США).

В своем поздравительном слове представитель Департамента глобальных коммуникаций ООН — руководитель Информационного бюро ООН в Казахстане Властимил Самек особо отметил значимость этого события. Он связал рост международного авторитета Казахстана, в частности, поддержку инициативы создания Центра ООН в Алматы 4 марта 2025 года 152 странами, с достижением Университета Нархоз. «Это событие имеет политико-историческое значение не только для Казахстана, но и для всей Центральной Азии», — подчеркнул он.

Президент Университета Нархоз Канат Кожахметов на церемонии открытия конференции отметил активное участие университета в международных и на-

циональных инициативах. Он подчеркнул, что главная миссия университета — содействовать развитию гражданского общества через подготовку профессиональных кадров. Также он заявил, что воспитание молодежи в духе высоких духовно-нравственных ценностей всегда останется для университета приоритетом.

«Мы должны стать центром образования и лидерства для гражданского общества. Сегодняшняя конференция — это конкретный шаг в этом направлении», — сказал Канат Кожахметов.

На конференции были подняты несколько важных вопросов:

- цифровизация деятельности государственных органов и повышение прозрачности;
- правовые механизмы взаимодействия с институтами гражданского общества;

- роль общественных советов и их участие в правовых процессах;
- этические аспекты внедрения искусственного интеллекта;
- устойчивость общественных институтов в условиях глобальных изменений.

По итогам конференции были разработаны конкретные предложения, среди которых — усиление оценки регулирования гражданской активности и деятельности НПО; создание рабочей группы для мониторинга инициатив по обеспечению открытости; расширение сотрудничества научного сообщества при разработке цифровых решений; включение материалов конференции в национальные стратегии развития.

Кроме того, в рамках конференции были озвучены новые предложения, направленные на сохранение национального и культурного кода, а также на укрепление доверия между государством и обществом через цифровую этику и гуманитарные технологии. Гуманитарно-цифровой подход был предложен как основное направление будущего гражданского партнерства.

Международная конференция, прошедшая в Университете Нархоз, стала не только научной дискуссионной площадкой, но и началом нового этапа, вносящего вклад в устойчивое развитие Казахстана и всей Центральной Азии. Сегодня Нархоз получил мандат ответственности и доверия на мировом уровне, что делает университет активным участником в деле построения справедливых, мирных и эффективных институтов.

Гульмира СУЛТАНБАЕВА,
профессор Школы права и государственного
управления университета Нархоз,
руководитель образовательной программы
«Политические массовые коммуникации»

ЗАКОН И ПОРЯДОК

ФИТОЛАБОРАТОРИЯ
НА ДОМУ

Как показала статистика, с начала этого года Комитетом по противодействию наркопреступности и его территориальными подразделениями выявлены и ликвидированы около 20 нарколабораторий в Казахстане. Несмотря на предпринимаемые МВД меры, угроза повторных правонарушений сохраняется на достаточно высоком уровне.

Недавно полицейские Акмолинской области изъяли 7,5 кг наркотических средств у местного жителя, который организовал фитолабораторию прямо у себя в квартире.

Очередной факт незаконного производства наркотических средств растительного происхождения сотрудники управления по противодействию наркопреступности в регионе пресекли в г. Есиль в момент выездных мероприятий.

В начале апреля оперативниками был задержан 40-летний мужчина, который организовал фитолабораторию по выращиванию и культивированию конопли. Во время следственных действий полицейские изъяли горшки с растением, необходимое оборудование и уже готовую продукцию: пакет с высушенной марихуаной.

Проведенная экспертиза показала, что вес изъятых веществ составил более 7,5 кг.

Из показаний задержанного следует, что фитолабораторию он организовал в собственной квартире, которая пустовала некоторое время. Необходимое оборудование и семена для первого урожая он приобрел через Интернет.

По данному факту возбуждено уголовное дело по ч. 2 ст. 300 УК РК (незаконное культивирование). Согласно санкции статьи фигуранту грозит лишение свободы на срок от трех до восьми лет.

Виктор ПАНАЕВ

Собственник - ТОО «Медиа-корпорация «ЗАН»	Главный редактор Бахтияр ТОХТАХУНОВ	г. Астана - Линара САКТАГАНОВА, тел. 8 701 254 63 59	СКО, г. Петропавловск - Инна ЛОПАТКО, тел. 8 777 924 14 44	Отдел рекламы: Тел./факс: 292-43-43, 87089299874 E-mail: zanreklama@mail.ru zanreklama.kz	Разовый тираж 6075 экз. Недельный тираж 12150 экз. Заказ №61 Индекс 65928
Директор Досымбек УТЕГАЛИЕВ	Зам. главного редактора Дина АМИРОВА	г. Акмолинская область, г. Кокшетау Наталья ЯКОВЛЕВА, тел. 8 778 945 42 81	ЗКО, г. Уральск Саида ТУЛЕГЕНОВА, тел. 8 708 181 45 66	Адрес редакции: 050012, г. Алматы, ул. Х. Досмухамедова, 68 б (уг. ул. Карасай батыра), тел. 8(727) 292-43-43	Ответственность за содержание рекламы и объявлений несет рекламодатель. Претензии по поводу ошибок, допущенных рекламодателями, принимаются в течение 2 месяцев со дня публикации. Свидетельство о постановке на учет № 16293-Г от 12 января 2017 года, выдано Комитетом государственного контроля в области связи, информатизации и средств массовой информации. Газета набрана и сверстана в компьютерном центре ТОО «Медиа-корпорация «ЗАН». Отпечатана в типографии: ТОО «Принт плюс», Алматинская область, п. Отыген батыра, ул. Сейфуллина, д. 2в. Тел. 251-78-31, тел./факс 251-78-27.
Корреспонденты Сая ИССА Асия НУРИМБЕТОВА		г. ВКО, г. Усть-Каменогорск Ольга СИЗОВА, тел. 8 777 995 10 01	Кызылординская область Мақсұт ИБРАШЕВ, тел. 8 700 297 21 62	Опубликованные материалы могут не отражать точку зрения редакции. Перепечатка и использование материалов, опубликованных в «ЮГ», разрешаются только с письменного согласия редакции.	

Бірлік түбі – БЕРЕКЕ

ЗАН

✉ zangazet@mail.ru

№32 (3760)
2 мамыр 2025

газеті

ZANMEDIA.KZ

Қоғамдық-саяси, құқықтық газет

ЛЕБІЗ

ТАТУЛЫҚ – ТАБЫСТЫ ДАМУДЫҢ КЕПІЛІ

Құрметті әріптестер, оқырмандар!

Қазақстан Республикасының Судьялар одағының атынан баршаңызды 1 Мамыр – Қазақстан халықтарының бірлігі күнімен құттықтаймын!

Бұл мереке – бейбітшілік пен ынтымақтың, достық пен өзара құрметтің айқын көрінісін көрсететін ерекше күн. Бірлік күні – әртүрлі ұлттар мен ұлыстардың ортақ мақсат жолында ұйысқан ынтымағының белгісі. Қазақстан – сан алуан мәдениеттер мен дәстүрлердің тоғысқан мекенінің жарқын символы. Ел ішіндегі татулық пен келісім – мемлекеттілігіміздің берік іргетасы болып табылады.

Қазақстанда 1 Мамыр мерекесі 1996 жылдан бастап ресми түрде аталып өтуде. Дәл сол уақыттан бері Қазақстан ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің бірегей үлгісін қалыптастырды. Осы бағытта Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен елімізде қоғамдық келісімді нығайту мен ұлтаралық татулықты сақтау бағытында жаңа серпінді реформалар жүзеге асырылуда. Президентіміз ұсынған «Әділетті Қазақстан» тұжырымдамасы – бірлік пен тұрақтылықты одан әрі күшейтуге арналған нақты бағдарды көрсетеді. Әділеттілік пен теңдік қағидаттарына негізделген бұл саясат қоғамдағы өзара түсіністікті күшейтіп, Қазақстанның тұрақты дамуына сенімді негіз болып отыр.

Бүгінгі таңда Бірлік күні – әрбір азаматтың жүрегінен орын алған қасиетті мерекеге айналды. Бірлігі жарасқан елдің болашағы баянды болары анық. Біздің қоғамдағы азаматтардың мәдениеті, тілі мен діні әртүрлі болғанымен, ортақ Отан ұғымында біріккен ұлы ұжым. Әрбір ұлт өкілі өз құндылығын сақтай отырып, Қазақстанның өркендеуіне үлес қосып келеді. Бұл – халқымыздың парасаттылығының, мемлекеттің көрген саясатының жемісі.

Тәуелсіздік жылдарында Қазақстан бірлік пен татулықтың арқасында көптеген жетістіктерге қол жеткізді. Экономикалық өсім, халықаралық аренадағы беделдің артуы, қоғамдық тұрақтылық – осының бәрі ел ішіндегі өзара қолдау мен түсіністіктің нәтижесі.

(Жалғасы 3-бетте)

(Жалғасы 2-бетте)

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ЫНТЫМАҚТЫ ЕЛДІҢ ЫРЫСЫ МОЛ

Бірлік түбі – тірлік. Өзара сенім мен ынтымақтастық жоқ жерде қарсылық пен түсініспеушілік туындайды. Қазіргі сын-қатерлерді тек татулық, ортақ мүддедегі ауызбіршілікпен ғана еңсеріп, елдік мұраттарға жете аламыз. Өзара біте қайнасқан әлемде ғаламдық мәселелерді шешудің бұдан басқа жолы жоқ.

КЕҢЕС

ЖОҒАРҒЫ СОТ АЛҒАШҚЫ ТОҚСАНДАҒЫ ЖҰМЫСЫН ҚОРЫТЫНДЫЛАДЫ

Жоғарғы Соттың төрағасы Асламбек Мерғалиев өткен I тоқсандағы сот төрелігін жүзеге асыру жұмыстарының қорытындылары бойынша республика судьялар корпусының қатысуымен кеңес өткізді.

Кеңес жұмысына Жоғарғы Соттың сот алқаларының төрағалары Нұрсерік Шәріпов, Назгүл Рахметуллина және Аслан Түкиев, сондай-ақ Сот әкімшілігінің басшысы Наиль Ахметзакиров қатысты. Облыстық және оларға теңестірілген соттардың басшылары іс-шараға бейне-конференц байланыс (БКБ) арқылы қосылды.

Үкім дәлелдер жиынтығына негізделуі керек

Қылмыстық істер жөніндегі сот алқасының төрағасы Н.Рахметуллина өз сөзінде заңнамаға енгізілген өзгерістерге (ҚК-нің 6-бабы) байланысты 87% материал (1279) қанағаттандырылып, сотталғандар жазасы жеңілдетілгенін, бұл түзеу мекемелеріндегі орындарды

босатуға елеулі ықпал еткенін атап өтті. Үш ай ішінде қылмыстық істер саны 8,5%-ға артқан (8 795-тен 8 962-ге дейін).

I тоқсанда апелляциялық сотпен 453 үкім түзетілді (5,1%), ал 2024 жылдың осы кезеңінде 340 үкім (4,3%) өзгертілген және күшін жойған. Кассациялық сотпен 48 адамға қатысты (барлығы 81 сот актісі) апелляциялық актілер өзгертіліп, күшін жойған, 11 іс 22 адамға қатысты қайта қарауға жіберілген. Тергеу соттары қамауға алуға санкция беруді сирек қолдана бастады. Биылғы көрсеткіш 65,8% болса, өткен жылы 87% болған.

Баяндамашы соттардың процестік қатысушылар шағымын объективті қарауға, дәлелдемелердің заңға сәйкестігіне принципті баға беруге назар аударуы қажет екенін атап өтті. Адамның кінәлілігі туралы шешім барлық заң талаптарын сақтай отырып жиналған жет-

кілікті дәлелдер жиынтығына негізделуі тиіс.

Бостандықтан айыруға баламалы электрондық білезіктермен ұйқамақ, қоғамдық жұмыстар мен айыппұлдар секілді бұлтартпау шарасы мен жазаны кеңінен қолдану ұсыны-

лады. Сондай-ақ, шартты-мерзімінен бұрын босату (ШМБ) және жазаның өтелмеген бөлігін жеңіл жаза түріне ауыстыру (ЖОЖА) кезінде заң талаптарын қатаң сақтау қажет.

(Жалғасы 2-бетте)

КЕҢЕС

дандық сотының ғимаратын күрделі жөндеуді бастады. Сондай-ақ Алматы облысының облыстық, қылмыстық және мамандандырылған соттарының, Түркістан облысының Түлкібас және Төле би аудандық соттарының, сондай-ақ Тараз қаласының №2 сотының сот ғимараттарын салуға жобалық-сметалық құжаттама мемлекеттік сараптамаға жіберілген.

Атырау облысы бойынша Атырау қаласының №2 соты құрылысының жобасы, сондай-ақ Ақтөбе облысының Байғанин, Ырғыз және Темір аудандық соттарының жобалары дайын және қаржыландыру күтілу-

ЖОҒАРҒЫ СОТ
АЛҒАШҚЫ ТОҚСАНДАҒЫ
ЖҰМЫСЫН ҚОРЫТЫНДЫЛАДЫ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Татуласу рәсімдері
тиімді екенін
көрсетті

Азаматтық істер жөніндегі сот алқасының төрағасы Н.Шәріпов талап қоюлар санының 40%-ға өскенін (281 мыңнан 393 мыңға дейін) атап өтті. Көбінесе бұл банкрот деп тану, шығынды өндіру және шарттық міндеттемелерге қатысты даулар. Бұл өсім сондай-ақ сот тапсырмалары, сот орындаушыларының ұсынысы мен борышкерлерді мәжбүрлі түрде алып келуге санкциялар есебінен де байқалады.

Қаралған істер саны 19%-ға артқан (118,6 мыңнан 141,2 мыңға дейін), оның ішінде шешім шығарылған істер 15%-ға (68,2 мыңнан 78,5 мыңға дейін). Апелляцияда 8,4 мың іс қайта қаралып, (одан бұрынғы 8,2 мың іс), 1 111 сот шешімі түзетілді (1,4%), бұл өткен жылғы 1 081-ге (1,6%) қарағанда аз. Апелляция 3 өрескел заң бұзушылықты анықтаса (2024 ж. – 5), кассация мұндай фактілерді анықтамаған. Жоғарғы Соттың өзгерткен және жойған актілер саны үштен бірге азайды (140-тан 91-ге дейін).

Сот төрелігінің сапасы жақсарғаны атап өтілді. Татуласу рәсімдері тиімді екенін көрсетуде: 62 мыңнан астам медиацияға жататын істердің 30,5 мыңы баламалы тәсілдермен шешілген (2024 ж. – 28 мың).

Әкімшілік талап
қоюлар саны артты

Әкімшілік істер жөніндегі сот алқасының төрағасы А.Түкиев 2025 жылдың I тоқсанында талап қоюлар саны былтырғымен салыстырғанда 5%-ға (7 833-ке дейін) артқанын мәлімдеді.

Сот орындаушыларына қатысты дауларды есептемегенде сот шешімдерінің 59%-ы талап қоюшылар пайдасына шешілді. Татуласу және талап қоюдан бас тарту 39% жағдайда тіркелді (2 521 іс), бұл да 5%-ға өсім көрсетеді. Апелляция сот актілерінің 11%-ын, кассация 13,6%-ын түзеткен. Биылғы 1 наурыздан бастап аумақтан тыс соттылық 59 іс бойынша қолданылған.

Заң бұзушылықтарға төзбеу керектігін айтқан баяндамашы бірінші сатыдағы соттар 393 жеке ұйғарым шығарғанын, 265 ақшалай өндіріп алу қолданылғанын айтты. Ол істерді негізсіз қайтаруға жол бермеу және әкімшілік рәсімдерді қолдану мен сот актілерін шығару практикасын тұрақтандыру үшін сапалы аналитикалық материалдар әзірлеу қажеттігін атап өтті.

Әрбір бюджеттік
жоба ашық
болғаны жөн

Сот әкімшілігінің басшысы Н.Ахметзакиров сот ғимараттарын салу мен жөндеуге қатысты бірқатар жоспарланған жобаларды атап өтті.

Сот әкімшілігі жыл басынан бері Ақтөбе облысының Хромтау және Қарғалы аудандық соттарының ғимараттарын жөндеп, Шалқар ау-

де. Биылғы мамыр айының соңына дейін Ақтөбе облыстық сотының, Павлодар облысы Ертіс және Шарбақты аудандық соттарының жобалық-сметалық құжаттарын түзетуді аяқтау жоспарлануда.

Мемлекеттік-жекеменшік әріптестік тетігі аясында Ақмола облысы бойынша департамент облыстық соттың іргелес аумағындағы ауданы 280 м² екі қабатты ғимараттың құрылысын бастады. Ал Батыс Қазақстан облысында Бәйтерек аудандық соты ғимаратының құрылысын бастау жоспарлануда.

Сонымен қоса, Президенттің тапсырмасы аясында Құқықтық саясат тұжырымдамасы мен судьялардың IX съезінің шешіміне сәйкес Қарағанды және Ақтөбе облыстарында соттарды біріктіру бойынша дайындық жұмысы жүргізілуде.

«Соттарды жаңғырту кезінде әрбір бюджеттік шешім ашық болуы керек, ал жобалар сапалы әрі дер кезінде жүзеге асырылуы тиіс» деп атап өтті Н.Ахметзакиров. Ол аумақтық департамент басшыларын қаражаттың мақсатты жұмсалудың жеке бақылауға алып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын жүргізіп, қоғамның сенімін арттыру үшін тұрғындармен жедел кері байланыс орнатуға шақырды.

**Жоғарғы Соттың
баспасөз қызметі**

ОҢ ҚАДАМ

АУЫЛ ХАЛҚЫ БІЛІКТІ ДӘРІГЕРЛЕР
ҚЫЗМЕТІМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТІЛЕДІ

ҚР Денсаулық сақтау министрі Ақмарал Әлназарова Үкімет отырысында «Ауылдық денсаулық сақтауды жаңғырту» ұлттық жобасының іске асырылу барысы туралы баяндады.

Жоба шеңберінде үш негізгі міндет – ауылдарды бастапқы буын ұйымдарымен қамтамасыз ету, білікті медициналық кадрларды тарту және ауыл халқына мамандандырылған медициналық көмектің қолжетімділігін арттыру мәселесі шешіледі деп жоспарлануда.

Министрдің мәліметінше, жобаны іске асыру басталғаннан бері фельдшерлік-акушерлік пункттерді, медициналық пункттерді және дәрігерлік амбулаторияларды қоса алғанда, жоспарланған 655 нысанның 467-сі салынған. Бұрын медициналық инфрақұрылымы болмаған ауылдарда 175 нысан пайда болды.

Медицина кадрларының тапшылығын жою үшін жаңадан іске қосылған медициналық нысандарға 174

медицина маманы, оның ішінде 42 дәрігер және орта медициналық білімі бар 132 маман жіберілді. 2024 жылдан бастап ауылдық жерге жұмысқа келетін аса тапшы мамандықтарды игерген медицина қызметкерлеріне 100 ЕТЖ – 8,5 млн теңге мөлшерінде біржолғы ақшалай төлем беріледі.

«Алтын сағат» қағидаты бойынша медициналық көмекті қамтамасыз ету мақсатында орталық ауруханалар компьютерлік томографтармен, МРТ және ангиографтармен қосымша жабдықталатын болады.

Сөз соңында министр ұлттық жобаны іске асырудың арқасында заманауи стандарттарға сәйкес келетін және ауыл тұрғындарының қажеттіліктеріне тиімді жауап беретін медициналық-санитариялық алғашқы көмектің заманауи жүйесі қалыптасып жатқанын атап өтті.

**Т.ИБАШЕВА,
«Заң газеті»**

ЛЕБІЗ

ТАТУЛЫҚ – ТАБЫСТЫ
ДАМУДЫҢ КЕПІЛІ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Әлемдік сын-қатерлерге қарамастан, мемлекетіміз тұрақтылық пен даму жолынан тайған жоқ. Бұл жетістіктер – әр азаматтың адал еңбегі мен ортақ жауапкершілігінің үлесі.

Судьялар қауымдастығы ретінде біз де қоғамдағы бейбітшілік пен құқықтық тәртіпті нығайту жолында аянбай еңбек етудеміз. Әділдік пен заңдылық қағидаларын басшылыққа ала отырып, азаматтардың құқықтарын қорғау, қоғамда сенім мен әділеттілікті орнықтыру басты мақсатымыз болып табылады. Әрбір қабылданған шешімімізде біз халықтың бірлігін, заңның үстемдігін және мемлекетіміздің жарқын болашағын көздейміз.

Бірлік күні – өткен жолымызға баға беріп, келешекке үлкен сеніммен қарауға мүмкіндік береді. Бұл күн халқымыздың тарихындағы ынтымақ пен төзімділік дәстүрлерін жаңғыртып, әр азаматтың ортақ жауапкершілігін арттырады. Еліміздің әрбір жетістігі – бірігудің, өзара қолдаудың, мызғымас достықтың нәтижесі. Бүгінгі ұрпақ осы ілгерілеуді қадірлеп, жаңа қамдарға ұмтылуы керек.

Бірлік пен тұрақтылық – кез келген мемлекеттің табысты дамуының басты кепілі. Сол себепті қоғамдағы татулық пен түсіністікті сақтау – баршамыздың ортақ парызымыз. Бір-бірімізге деген құрмет пен жанашырлық – елімізді одан әрі көркейтуге жол ашады.

Құрметті әріптестер мен оқырмандар! Сіздерді Қазақстан халықтарының бірлігі күнімен тағы да шын жүректен құттықтаймын! Әр отбасында тыныштық пен молшылық орнасын! Дендеріңіз сау, еңбектеріңіз табысты болсын! Еліміздегі тұрақтылық пен татулық нығая берсін! Бірлігіміз бекем, Тәуелсіздігіміз мәңгілік болғай!

**Досжан ӘМІР,
ҚР Жоғарғы
Сотының судьясы,
ҚР Судьялар одағының
төрағасы**

АЙМАҚ-АҚПАРАТ

ЖЕТІСУ

СОҢҒЫ ЕКІ ЖЫЛДА 2,5 МЫҢНАН АСТАМ
ОТБАСЫ АЖЫРАСҚАН

«Заң және Тәртіп» тұжырымдамасын жүзеге асыру шеңберінде Жетісу облысының прокуратурасында белгілі мемлекет және қоғам қайраткері Оразкүл Асанғазықызымен кездесу ұйымдастырылды. Облыс прокуроры Мадияр Басшыбаевтың бастамасымен өткен бұл шара отбасы құндылықтарын насихаттау және осы бағытта қоғамның белсенділігін арттыру арқылы тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алуға бағытталған.

Кездесуге жергілікті атқарушы және құқық қорғау органдарының өкілдері, білім беру мекемелерінің қызметкерлері, үкіметтік емес ұйымдардың, ата-аналар комитеттерінің өкілдері мен жастар қатысты.

Шара барысында спикерлер отбасы тәрбиесі, ұлттық дәстүрлер туралы терең ойларымен бөлісіп, тұрмыстық зорлық-зомбылықтың қоғамға, әсіресе балалардың психологиялық жағдайы мен болашағына тигізетін теріс әсерін атап өтті. Сондай-ақ, кездесуде заманауи ақпараттық технологиялардың балаларды тәрбиелеуге әсері, ажырасу санының артуы және бала тәрбиесіндегі басқа да олқылықтар талқыланды. Мысалы, соңғы екі жылда облыста 2,5 мыңнан астам отбасы ажырасқан. 2024 жылы облыс бойынша 100-ден астам адам тұрмыстық зорлық-зомбылықтың құрбаны болды, олардың 57%-ы оқиға кезінде алкогольді мас күйінде болған.

Бұл кездесудің маңыздылығы тек ақпарат беруде ғана емес, сонымен бірге қоғамдық сананы ынталандырып, тұрмыстық зорлық-зомбылықтың әлеуметтік-құқықтық салдарын түсіндіре отырып, заңға бағынатын мінез-құлық қажеттілігін қалыптастыруға бағытталған.

Сарби ӘЙТЕНОВА

ШЫМКЕНТ

ҚАНДАСТАРҒА ЕҢБЕК ЕТУ ҮШІН
РҰҚСАТ ҚАЖЕТ ЕМЕС

Шымкент қаласының әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соты қандас мәртебесін алған М.-ды жергілікті атқарушы органнан рұқсат алмай, еңбек еткені үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 517-бабы 5-бөлігі бойынша жауаптылыққа тартқан.

Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасына сәйкес қандас мәртебесін алған адамға еңбек қызметін жүзеге асыруға жергілікті атқарушы органнан рұқсат алу талап етілмейді. Осыған байланысты Шымкент қаласы Тұран ауданының прокуроры соттың қаулысына апелляциялық өтінішхат енгізді.

Шымкент қалалық сотының қылмыстық істер жөніндегі сот алқасы прокурордың апелляциялық өтінішхаты бойынша бірінші саты соты шығарған қаулының күшін жойды.

Сол арқылы тарихи отанына оралған және «қандас» мәртебесін алған тұлғаның құқығы қорғалды.

Шымкент қаласының прокуратурасы

АТЫРАУ

ДІНИ АРАЗДЫҚТЫ НАСИХАТТАУҒА ЖОЛ ЖОҚ

Атырау қаласының прокуратурасы діни араздықты насихаттайтын әдебиеттің таралуына тосқауыл қойды. Сарапшылардың қорытындысына сәйкес, көмелетке толмағандар арасында таратылған материалдар Қазақстан аумағында пайдалануға тыйым салынған.

Атырау қаласының әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған сотының шешімімен қайырымдылық мекемесі ӘҚБтК-нің 453-бабы 4-бөлігі бойынша кінәлі деп танылып, оған 516 880 теңге көлемінде әкімшілік айыппұл салынды.

Бұдан басқа, тиісті рұқсат құжаттарынсыз балаларды діни бағыттарда оқытып, пансионат ретінде қызметтерін атқарған. Осыған байланысты, қала прокуратурасының талап арызы негізінде 4 мекеменің мемлекеттік тіркеуінің күші жойылды, сонымен қатар барлық пансионаттар таратылды.

Экстремистік құжаттардың таратылуының алдын алу және балалардың құқықтарын қорғау әрқашан прокуратура органдарының басты назарында.

Құралай ҚУАТОВА

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ЫНТЫМАҚТЫ ЕЛДІҢ ЫРЫСЫ МОЛ

(Соңы. Басы 1-бетте)

Сондықтан прагматизм мен өзара құрметке, теңдікке, әділдікке, ешкімді алаламауға негізделген сындарлы келіссөздер мен тұрақты байланыстар халықаралық жағдайды оңалтып, шиеленістердің түйінін таркатады. Бүгінгі Бірлік күнінің миссиясы – елді ынтымаққа үндеу, халықтар достығын паш ету.

Қазақстандағы барша жүзі басқа болса да жүрегі бір, тілі басқа болса да тілегі бір қауым ежелден-ақ осы идеяның маңында топтасып келеді. Бұл, әрине, елімізде жүргізіліп жатқан саясаттың арқасы. Бүгінде еліміздегі осы ынтымақ бүкіл әлем халқына үлгі болып отыр. Бұл тұрғыда бірегей ұйым Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі айрықша. Биыл Қазақстан халқы Ассамблеясының құрылғанына 30 жыл толып отыр. Осы уақыт ішінде Ассамблея қоғамдағы тұрақтылық пен келісімді нығайтуға өлшеусіз үлес қосты. Еліміздегі бірлік пен теңдіктің, тұрақтылық пен тыныштықтың символына айналды. Этносаралық қатынас саласындағы теңдессіз қоғамдық институт ретінде танылды. Соның арқасында Қазақстанда бейбітшілік пен келісімнің қайталанбас үлгісі қалыптасты.

«Бірлігіміз – әралуандықта»

Алқалы ұйымның Бірлік мейрамы қарсаңында өткен XXXIV сессиясында сөйлеген Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев еліміз үшін айрықша маңызға ие болып отырған Бірлік құндылығының мән-маңызын атап өтіп, оны сақтаудың, нығайтудың жаңа міндеттерін айқындап берді. Бұл орайда әрине, Ассамблеяның рөлі атап көрсетілді. Президенттің айтуынша, Ассамблея қоғамды ортақ мақсатқа жұмылдыру мен ұлттық бірегейлікті бекіту ісінде баламасы жоқ басты платформаға айналды және алдағы кытта да солай болып қала береді. ҚХА мүшелері күн сайын көзге көрінбейтін, бірден нәтиже бермейтін, алайда ұзақ мерзімді, стратегиялық тұрғыда ауқымды жұмыс жүргізіп келеді. Мәселен, былтыр көктемгі су тасқыны кезінде азаматтарымыз зардап шеккен жандарға көмек қолын созып, ырысты ынтымақ пен бірліктің тамаша үлгісін көрсетті. Ассамблея қоғамда кәсібилік және еңбекқорлық құндылықтарын дәріптеуге белсене атсалысуда. Осылай-

ша, Ассамблея бүгінде қоғамдық келісімнің бірегей инфрақұрылымын қалыптастырған қуатты тармақтары бар институтқа айналды. Ассамблеяның арқасында еліміздегі барлық этностар Қазақстандағы оң өзгерістердің бел ортасында жүр.

Ассамблея – мемлекеттігімізге арқау болған аса маңызды құрылым. Бұл – Ассамблеяға артылатын жүктің салмағы да жеңіл емес деген сөз. Ұлттық мүдделерімізді қорғап, егемендігімізді нығайту – қастерлі парыз. Ассамблея барша азаматтарды ортақ құндылықтар мен мақсаттарға жұмылдыратын жалпыхалықтық орган ретінде жұмыс істеуі керек.

Басты міндет – Қазақстан халқының татулығы мен ауызбіршілігін, мемлекетіміздің тұтастығы мен киелі Тәуелсіздігімізді нығайту. Осы орайда «Қазір бүкіл әлемнің болашағы бұлыңғыр болып тұр. Осы алмағайып заманда стратегиялық бағдарымызға сай әрекет ету – алдымызда тұрған аса маңызды міндет. Біз қолға алған ауқымды жобаларды жүзеге асыра береміз. Елімізге инвестиция тартып, өнеркәсіп саласындағы әлеуетімізді арттырамыз.

Біз қазіргі ахуалды ескере отырып, ұзақ мерзімге арналған мақсаттарымызға қол жеткізу үшін тиянақты әрі тиімді жұмыс істеуіміз керек» деді. Мемлекет басшысының айтуынша, Ассамблея аймақтардағы жұмысты жандандыруы керек. Былтыр еліміздің рухани және тарихи-мәдени ордасы – Түркістанда жаңа Достық үйі ашылды. Енді осындай Достық үйін халық тығыз қоныстанған Алматы облысында салу қажет. Бұл ғимарат аймақтың қоғамдық өмірі үшін өте маңызды орталық болмақ. Түрлі этнос өкіл-

цияларды жинады. Бұл да еліміздің мәдени мұрасына айналуға тиіс.

Аталған нақты міндеттерді жүзеге асыру ұлтаралық қарым-қатынас сияқты маңызды әрі нәзік салада, жалпы идеология бағытында атқарылып жатқан ауқымды істерді жаңа мазмұнмен толықтыратыны сөзсіз. Ұлтаралық келісім мен тұрақтылықты нығайту – мемлекеттік саясаттың басты бағыттарының бірі және солай болып қала береді. Қазақстанда келісім, төзімділік, достық ұғымдары құр ұран емес, азаматтардың күнделікті өмір салтына айналған құндылық. Ауқымды қақтығыстар, сауда соғыстары, адам өмірінің құнсыздануы кезеңінде бейбітшіліктің қадірі ерекше арта түсті. Өйткені, бұл – дамудың басты кепілі. Орталық және жергілікті атқарушы органдар осы маңызды саланы жіті назарда ұстауы керек. Этносаралық және конфессияаралық қатынас мәселесін ешқашан саясат немесе түрлі арандату құралына айналдыруға болмайды. Бұл – мемлекеттің де, бүкіл қоғамның да бұлжымас қағидасы.

Ауқымды қақтығыстар, сауда соғыстары, адам өмірінің құнсыздануы кезеңінде бейбітшіліктің қадірі ерекше арта түсті. Өйткені, бұл – дамудың басты кепілі. Орталық және жергілікті атқарушы органдар осы маңызды саланы жіті назарда ұстауы керек. Этносаралық және конфессияаралық қатынас мәселесін ешқашан саясат немесе түрлі арандату құралына айналдыруға болмайды. Бұл – мемлекеттің де, бүкіл қоғамның да бұлжымас қағидасы.

дері тұратын Қордай, Ұйғыр, Сайрам, Панфилов және басқа да аудандарда ашу керек. Осылайша қоғамдық келісім инфрақұрылымын біртіндеп кеңейте беру керек.

Ақпараттық кеңістікте бірлік мен келісім идеяларын кеңінен дәріптеу де айрықша маңызды. Бұл – Ассамблеяның барлық құрылымына, әсіресе, журналистер клубына қатысты кезек күттірмейтін міндет. Салалық министрлік, өңір әкімдері ҚХА журналистер клубының құрамына жетекші бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерін қосып, клуб жұмысының бірыңғай алгоритмін жасауы керек. Қазақстандағы этностардың тілінде шығатын, ең алдымен, өңірлердегі бұқаралық ақпарат құралдарына жүйелі түрде қолдау көрсеткен жөн.

«Бірлігіміз – әралуандықта» қағидатын жүзеге асыру үшін мәдениет пен өнердің әлеуетін де толық пайдаланған дұрыс. Александр Пушкин, Тарас Шевченко, Федор Достоевский, Михаил Шолохов және басқа да тұлғалардың музейлері – Қазақстан мәдениетінің баға жетпес қазынасын толықтырып тұр. Бұл музейлерді көпшілікке таныту үшін экспозицияларын Астана мен Алматыда және басқа да қалаларда ұйымдастыру маңызды. Кейбір этномәдени бірлестіктер бірегей өнер және этнографиялық жеке коллек-

«Біз – әртүрліміз, бірақ бәріміз теңбіз»

Қазақстанда адамды ұлтына, тіліне, дініне қарай кемсіту ешқашан болған емес, болмайды да. Барша азаматтарға бірдей мүмкіндік берілген. Бұл – нағыз әділдік, әділетті мемлекеттің ажырамас бөлігі. Елдің бірлігі мен татулығы ең негізгі құндылықтарымыздың қатарындағы мемлекеттік саясаттың басты тұғыры. Болашақта да солай болмақ. Осы стратегияның арқасында түрлі этнос өкілдері бір шаңырақтың астында бір үйдің баласындай тату-тәтті өмір сүріп жатыр.

Отаншылдық, азаматшылдық, өзара сенім мен жауапкершілік – Қазақстан халқының жалпыұлттық бірегей болмысын айқындайтын құндылықтар. Қазақ жерінде тұрып жатқан барлық этнос өкілдері өздерінің тілін, мәдениетін және салт-дәстүрлерін жан-жақты дамыта алады. Оған қажетті барлық жағдай жасалған. Біз біреуге еліктеп, жан-жағымызға жалтақтаған емеспіз. Ең бастысы, ұлтаралық қатынастар саласында озық әдіс-тәсілдерді қолданып, тек алға қарай жүрдік, болашақта да солай болу керек. Соның арқасында біздің елімізде қалыптасқан қоғам-

дық келісім үлгісі шын мәнінде біздің халықаралық «брендімізге», бетке ұстар жетістігімізге айналды.

Мемлекет басшысы бұл алқалы жиында мемлекеттік тілге қатысты өз ұстанымын білдірді. Президенттің айтуынша, қазақ тілі этносаралық тіл ретінде, халықтар ынтымағының дәнекеріне айналуы тиіс. Осы орайда «Этносаралық қатынастар мен ұлттық бірліктің бүкіл құрылымы «Біз – әртүрліміз, бірақ бәріміз теңбіз» деген мызғымас қағидаға негізделген. Мемлекет азаматтардың ұлтына, діни нанымына немесе әлеуметтік мәртебесіне қарамай, бәріне бірдей әділ әрі тең жағдай жасайды. Бұл – мемлекеттік саясаттың басты ұстанымы. Біз популистік асығыс шешімдерден бойымызды аулақ ұстаймыз. Әрқашан нақты жағдайға қарап, байыпты саясатты басшылыққа аламыз. Бұл, ең алдымен, мемлекеттік тілдің мәртебесін этносаралық қатынас тілі ретінде бекіту мәселесіне тікелей қатысты» деді.

Бірлік, отаншылдық, тәуелсіздік және келісім – мемлекетіміздің негізгі құндылықтары. Бәрі де осы құндылықтардан басталады. Осы орайда Президент халқымыздың татулығын бұзып, ел ішіне ірікті салғысы келетіндер заңға сәйкес қатаң түрде жауапқа тартылады, тиісті жазасын алатынын, ал ынтымақ пен бірлікті нығайтуға үлес қосқан азаматтар әрдайым зор құрметке ие болатынын қадап айтты.

Қазіргідей аумалы-төкпелі заманда ауызбіршіліктің қадірі арта түскені сөзсіз. Бейбітшілік пен тұрақтылық – тағдырдың бізге бере салған сыйы емес. Бұл – бір ел, бір халық болып атқарып жатқан қажырлы еңбектің жемісі. Кейбір мемлекеттер үшін этникалық әралуандылық сын-қатердің, сенімсіздік пен төзбеушіліктің белгісі болуы мүмкін. Бірақ бұл біздің жалпыұлттық қазынамыз әрі стратегиялық артықшылығымыз.

Ынтымақ – бірлік, диалог, өзара сенім мен құрмет, азаматтық жауапкершілік мұның бәрі елімізді қарқынды дамытудың мызғымас қағидаттары. Осы құндылықтарға арқа сүйей отырып, біз Тәуелсіздіктің зор жетістіктерін сақтап, еселеп, келер ұрпаққа аманаттай аламыз. Сонда ғана Әділетті Қазақстанды құрамыз. Біз өз жерінде тыныштық пен келісімде өмір сүруге болатынын дәлелдеген, өз тағдырын өзі шеше алатынына көптің көзін жеткізген, болашаққа нық қадам басқан біртұтас ұлтпыз.

Жұртымыз үшін ең үлкен марапат – елдің тыныштығы. Шын мәнінде, қоғамда татулық болмаса, басқа жұмыстың бәрі бекер болмақ. Береке-бірлігімізді сақтай алмасақ, қастерлі Тәуелсіздігіміздің баянды болуы да екіталай. Сондықтан ең басты мұрат – ынтымақ болмақ!

**А.ТҰРМАҒАНБЕТОВА,
«Заң газеті»**

МӘСЕЛЕ

КӨЛІКТІ «КРЕДИТКЕ» АЛАТЫНДАР КӨБЕЙДІ

Елімізде кейінгі жылдары несиеге автокөлік алып тізгіндегендер саны артқан. Жылдың басында Қазақстанда 5,7 млн түрлі көлік бары белгілі болды. Демек, әрбір төртінші адам техника тізгіндеп жүр деген сөз. Бірақ кей сарапшылар халықтың көлікті күнелту мақсатында кредитке алып жатқанын да айтып жүр. Сондай-ақ автонесиеге деген сұраныс ипотекадан асып кеткенін қаржы ұйымдары да мәлімдеген еді. Олардың мәліметінше, банктер берген тұтынушылық несиелердің ішінде автонесие үлесі рекордтық деңгейге жеткен. Жалпы, несие беру көлемі жыл басымен салыстырғанда 1,7%-ға өскен.

Ұлттық банктің наурыз айындағы мәліметінше, банк секторы 36,0 трлн теңге несие беріпті. Оның ішінде бизнеске – 14,9 трлн, ал халыққа берілген несие көлемі 21,1 трлн теңгені құраған. Бизнеске арналған қаржы халықтың несие рәсімдеуіне ілесе алмай жатыр. Оның ішінде үйге ипотека рәсімдеуге қарағанда көлік алуға деген кредит мұқтажығы көбейген.

Бұған себеп те жоқ емес. Қазір көлікті несиенен алудың ұтымды тұстары болып тұр. 7 жылға ұзартылған уақыты бар. Расында да жеңілдетілген мемлекеттік бағдарламамен 4 пайыздық автонесие халыққа үлкен мүмкіндік бергендей. Қазір салондарда кезек жетерлік. Мысалы, биыл ақпан айында осы жеңілдікпен 15 963 көлік сатылған. Екіншіден, баспанаға қарағанда көлік алу оңай болып тұр. Өйткені, қойылар талап-ережелері аз, рәсімдейтін құжатты да көп емес.

Көлік алушылардың көбі үйге ипотекалық рәсімнің қиын екенін айтады. Банк талабы

(бастапқы жарна, тұрақты жұмыс, төлем қабілеттілігін растау) тым қатаң әрі пайыздық

мөлшерлемесі де жоғары. «Автонесие неге артып келеді?» деген сұраққа жауап берсек, бүгінде халықта ақша жоқ. Ел кредит алып, такси қызметін көрсетіп, қосымша табыс таба алады. Сонымен қатар, автонесие мен такси агрегаторлары халыққа табыс табуға көбірек мүмкіндік беруде. Осының арқасында отбасын бағып, сол арқылы қарыздарын төлейді. Көп азамат көлікті жеке қолданыс үшін емес, табыс табудың жолы деп қабылдайды», – дейді Бірінші кредиттік бюро бас директоры Руслан Омаров.

Оның сөзінше, жалпы халыққа берілетін несие көлемі тоқтаусыз артып келеді. Ақпан айында халыққа берілген несие көлемі 21,1 трлн теңгеге жетіп, бір жылда 22,7 пайыз өскен. Мұның жағымсыз жағы да бар. Мысалы, несие алу оңайлаған сайын қарыз үстіне қарыз жамап алғандар көп. Мұның ар жағында көпшіліктің қаржылық сауаттылығының жетіспеушілігі де жатыр. Айталық, банкроттыққа өтініш бергендер саны бұрынғыдан көбейген. 2023 жылы – 77 мың, 2024 жылы – 83 мың, биыл алғашқы 3 айда тағы 38 мың адам осы бағытта құжаттарын тапсырып үлгеріпті.

Бұл жерде қаржылық ұйымдардың өздерінің де қауіп-қатерге барып отырғанын аңдауға болады. Әдетте несие төленбей, банкке берешек кешіккен сайын олардың да жағдайы төмендейтіні анық. Экономикалық тұрақтылығы сақталмай, өз ахуалын қиындатуы мүмкін. Соған қарамастан олар да жоғары пайызды қойып отыр. Есесіне халық қажет кезінде алып алып, төлеуге келгенде қиындыққа ұшырап қалатыны ашы шындық. Айналып келгенде, көлікке не басқа қажеттілікке несиенің артуы – жағдайдың қай жағында екенін айқындағандай. Ал бұл үдерістің артуынан елдегі әлеуметтік жағдайдың күрт төмендемесіне кім кепіл?!

Шернияз ЖАЛҒАСБЕКҰЛЫ

БИТІМ

ТӨРТЕУ ТҮГЕЛ БОЛСА – ТӨБЕДЕГІ КЕЛЕДІ

Ел ішіндегі дау-дамайдың би-шешендер көмегімен шешімін тауып отырғанына тарих куә. «Алтау ала болса ауыздағы кетеді, төртеу түгел болса төбедегі келеді», «Айтысып сөзге келгенше, ақылмен жөнге кел» деген сөздер де ел арасындағы татулықты ту етіп, ауыз-біршілікке үндеген ата бабамыздан қалса керек.

Қай заманда да билер ханға да, қараға да бұра тартпай, дауласушыларды өзара бітістіруді ойластырған. Даулы мәселелер өш алу, есе қайтару мақсатымен емес, гуманистік құндылықтар аясында ел тыныштығын, ағайын татулығын сақтау тұрғысынан қаралған. «Алдыңа келсе, атаңның құнын кеш» ұстанымын берік ұстанған қазақ билері дауды ел алдында жариялы түрде шешкен, яғни, барлық оқиға жұртшылықтың көз алдында өрбігенін тарихтан жақсы білеміз.

Бабаларымыздан жеткен осынау тамаша тәсіл тәуелсіз мемлекетімізде қайта жаңғыртылып, арнайы заңға айналды. Халық бүгінде медиацияның мүмкіндіктерін кеңінен пайдалануда. Сотқа жүгінушілерге бұл орайда дауды өзара шешудің артықшылықтары түсіндіріліп, бағыт-бағдар беріледі. Уақыттары мен қаржылары үнемделетінін білген тараптар дауды сотсыз бітіруге келісіп те жатыр.

Осы орайда, Қызылқоға аудандық сотында, азаматтық сот ісін жүргізуде татуластыру рәсімдерін кеңінен қолдану, медиацияның мол мүмкіндіктерін пайдалану жұмыстары насихатталып, сот тәжірибесінде қолданылып келеді.

Бүгінде аудандық сотта қаралған азаматтық істердің 45,4 пайызына медиация тәсілі қолданылып, тараптар судья-медиатордың жәрдемдесуімен татуласуға қол жеткізгені куантарлық жағдай.

Осы көрсеткішпен, аудандық сот медиация тәсілін қолдану деңгейін арттыру бойынша алдыңғы қатардағы соттар сапынан көріне білді. Биыл да, әдеттегідей Қызылқоға ауданы бойынша қоғамдық медиаторлардың жаңа тізімі жасақталып, заңға сәйкес 13 қоғамдық медиатор тіркеліп, өз жұмыстарын бастады.

Ауданға қарасты 10 ауылдық округтің бәрінен де медиаторлар тағайындалғанын, егер қандайда бір отбасылық басқа да даулар туындаған жағдайда сотқа жүгінуге асықпай, жергілікті жерлердегі қоғамдық медиаторларға жүгінудің тиімділігін атап көсеткім келеді.

Округтердегі қоғамдық медиаторлардың жұмысын, сол жердегі ауылдық округ әкімдері, олардың жауапты мамандары дауласқан

талаптың дауын бейбіт жолмен шешулеріне зор септіктерін тигізе отырып, тараптар мен медиаторлардың арнайы орында жүздесуін қамтамасыз етеді.

Сондай-ақ, «Атырау облыстық Билер кеңесі» қоғамдық бірлестігінің Қызылқоға ауданындағы жұмыс тобы да белсенді жұмыстар атқарып жатқанын айта кеткен жөн. Қызылқоғалық билердің жетекшісі болып сайланған ауылымыздың қазыналы қарты Мұқанбетов Жаубасар ағамыз, билер мүшелерімен бірігіп, дауды сотқа жеткізбей шешуде, дауласқан тарапты татуластыру жолында игі жұмыстар атқаруда. «Атырау облыстық Билер кеңесі» қоғамдық бірлестігіне қолдау көрсетіп отырған Атырау облыстық сотының төрағасы М.Парменовтың және жергілікті атқарушы биліктің, қоғамдық кеңестердің жәрдемдесуімен әр өңірдегі Билер кеңесінің жұмыстары жанданып, оларға арнайы қызметтік куәліктер мен төсбелгілер беріліп, қарқынды жұмыстар жасалуда.

Аудандық Билер кеңесіне, қоғамдық медиаторларға жолығамын деген тұлғалар, олар жөнінде мәліметті Қызылқоға аудандық сотынан және Миялы ауылдық округінен білуге болады.

«Дау мұраты – бітім» ұстанымын жалғастырған соттар «Медиация туралы» заңның артықшылықтарын көпшілікке үздіксіз насихаттап келеді. Жалпы, медиация заңын одан әрі жандандырып, артықшылығы мен тиімділігін көпшілікке жеткізудің маңызы зор. Аталған «Медиация туралы» заңның қолданысын кеңейту үшін, сот жүйесінен бөлек, басқа да мемлекеттік органдар мен үкіметтік емес ұйымдар да медиацияға қызығушылық танытып, қолдау көрсетуге септігін тигізу қажет деп есептеймін.

«Бақ қайда барасың десе, ынтымақты елге барамын» деген дана қазағымның нақыл сөзіне мән бере отырып, бірлігіміз берекелі, тірлігіміз мерекелі болсын, ағайын!

Базаргүл АБДУАЛИЕВА,
Қызылқоға аудандық соты
әкімшісі басшысының
міндетін атқарушы
АТЫРАУ ОБЛЫСЫ

ЖЕГІҚҰРТ

БІЗ ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫМЫЗ!

Қазақстан заңнамаларына сәйкес, сыбайлас жемқорлық қылмыстарына негізінен мемлекеттік қызметкерлер көп ұрынып жатады. Сондықтан, сыбайлас жемқорлықпен күресу бүгінгі таңда күрделі мәселеге айналып отыр.

Сыбайлас жемқорлық халықтың құқықтық білімінің аздығынан, қандай да бір заңға қайшы әрекет орын алған жағдайда қалай әрекет ету керектігін толық білмеуінен орын алады.

Тәуелсіздік алғаннан бері мемлекетіміз сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің заңнамалық тетіктерін кезең-кезеңімен күшейтуде. Сыбайлас жемқорлық ұлттық қауіпсіздікке тікелей қатер төндіретін деңгейде.

Қазіргі таңда мамандардың айтуынша, көп ереже шарттардың автоматтандырылғанына қарамастан азаматтардың әдеттен тыс құжат жинамау, қызметті алатынына сенімді болу үшін, сондай-ақ көптеген проблемаларды болдырмау үшін пара беретіні белгілі. Сон-

дықтан, әрбір адам бұл күресте өзінің іс әрекеттеріне баға беріп үйренсе және де халықтың қандайда бір мемлекеттік қызметтерді алуы оңайлап, халыққа пара туралы ойланбайтын жағдай жасау үшін мемлекетіміз атсалысатын болса, біз бұл күресте міндетті түрде жеңіп шығатынымыз анық.

Келешек ұрпағымызбен еліміздің гүлденуі үшін, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы әлемдік тәжірибені зерделеп, бұқаралық ақпарат құралдарында көрнекі өмірлік мысалдарды жариялап, сыбайлас жемқорлыққа қарсы кең ауқымды насихат жұмыстарын жүргізу қажет.

Айсулу КАНЫБЕКОВА,
Атырау қалалық соты
әкімшісінің жетекші маманы

БІЛГЕН ЖӨН

2023 жылғы 3 наурыздан бастап «ҚР азаматтарының төлем қабілеттілігін қалпына келтіру және банкроттық туралы» заң қолданысқа енгізілді.

БОРЫШКЕРДІ БАНКРОТ ДЕП ТАНУДЫҢ ТӘРТІБІ ҚАНДАЙ?

Аталған заңда жеке тұлғалардың банктер, микроқаржы ұйымдары және коллекторлық агенттіктер алдындағы қарыздары бойынша соттан тыс банкроттық рәсімін қолдану қарастырылған. Заң жеке кәсіпкер ретінде тіркелмеген азаматтардың төлем қабілетсіздігіне байланысты туындайтын қатынастарға қолданылады.

Негізінен соттан тыс банкроттық рәсімді аяқтау және борышкерді банкрот деп тану туралы шешімдердің заңсыздығын мойындау жөнінде әкімшілік талаппен сотқа екінші деңгейдегі банктер, коллекторлық компаниялар және банкроттық рәсімі жүргізілген жеке тұлғалар жүгінеді.

Азамат төмендегі шарттарға қарамастан бес жыл ішінде несие берушілер алдындағы берешегін өтей алмаса, соттан тыс банкроттық рәсімді қолдану туралы өтініш беруге құқылы:

- мүліктің болуы немесе болмауы;
- қатарынан 12 ай ішінде өтеудің болуы;
- шарт бойынша орындалмаған міндеттемелерді реттеу және өндіріп алу жөніндегі рәсімнің сақталуы не сақталмауы;
- өтініш берілген күні жеті жыл ішінде соттан тыс банкроттық рәсімнің қолданылуы не қолданылмауы.

Екінші деңгейдегі банк, ҚР бейрезидент банк филиалы, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым және микроқаржы қызметін жүзеге асыратын ұйым борышкердің өтінішіне жауап ұсынбаған жағдайда, осы тармақшада көзделген рәсімнің жүргізілгенін растайтын құжат борышкер өтінішінің көшірмесі немесе өтініштің электрондық форматта жіберілгені туралы растамасы болып табылады.

Заңның 16-бабы 4-тармағы бойынша, борышкер осы заңның 5-бабында қарастырылған мән-жайларға сәйкес келмеген жағдайда, уәкілетті орган он бес жұмыс күні ішінде уәкілетті орган белгілеген

нысанда соттан тыс банкроттық рәсімді қолданудан бас тарту туралы хабарлама береді.

Уәкілетті органның соттан тыс банкроттық рәсімді өткізу мерзімі «электрондық үкімет» веб-порталында борышкер туралы мәліметтер орналастырылған күннен бастап алты айды құрайды.

«Электрондық үкімет» веб-порталында борышкер туралы мәліметтер орналастырылған күннен бастап келесі салдарлар туындайды:

- соттан тыс банкроттық рәсімді қолдану туралы өтініште көрсетілген борышкердің несие берушілер алдындағы борыштық міндеттемелерінің мерзімі өткен болып есептеледі;
- борышкерден соттан тыс банкроттық рәсімді қолдану туралы өтініште көрсетілген борышкердің несие берушілер алдындағы берешегінің барлық түрлері бойынша тұрақсыздық айып-ақыны, өсімпұлды, айыппұлды және сыйақыны есептеу тоқтатылады;
- борышкерге ломбартдың микронесиелерін алудан басқа, өзіне жаңа ақшалай немесе мүліктік міндеттемелер қабылдауға тыйым салынады.
- борышкердің соттан тыс банкроттық рәсімді қолданудың алдындағы үш жылға дейінгі кезеңде мемлекеттік органдардан және өзге де органдар мен ұйымдардан ортақ бірлескен мүлікті қоса алғанда, оның мүлкі туралы ақпаратты уәкілетті органның алуға келісімі берілген болып есептеледі;
- борышкердің банктік шоттарынан несие берушілердің талаптарын қанағаттандыру есебіне ақша өндіріп алуға жол берілмейді;
- соттардың борышты өндіріп алу туралы шешімдерін орындау тоқтатыла тұрады.
- Банкротқа соттан тыс банкроттық рәсімнің аяқталғаны туралы хабарландыру жарияланған күннен бастап бес жыл ішінде қарыз беріл-

А. ЖАУАРОВА,
Қостанай облысы
мамандандырылған
ауданаралық әкімшілік
сотының судьясы

мейді (ломбарттардың микронесиелерін алудан басқа), сондай-ақ одан кепіл түрінде қамтамасыз ету қабылданбайды. Банктік қарыз және микронесие беру шарттары бойынша кепілдіктер мен кепілгерліктер заңының 48-бабына сәйкес соттан тыс банкроттық рәсімдерді жүргізу кезеңінде уәкілетті орган уәкілетті орган белгілеген тәртіппен және мерзімдерде борышкердің қаржылық жағдайына мониторинг жүргізеді.

Қаржылық жағдай мониторингі шеңберінде несие берушілер алдындағы міндеттемелерді орындаудан жалтару мақсатында борышкердің жеке мүддесінде жасалған іс-әрекеттерін тексеру жүзеге асырылады, оның нәтижелері рәсімді тоқтату үшін немесе банкрот міндеттемелерін тоқтатудан бас тарту үшін негіз болуы мүмкін.

Мониторингті уәкілетті орган борышкер банкрот деп танылғаннан кейін үш жыл ішінде жүргізеді. Мониторингті несие берушілер жүргізуге құқылы. Банкроттың мемлекеттік тіркеуге жататын мүлікті, оның ішінде ортақ бірлескен мүлікті сатып алу фактісі анықталған жағдайда уәкілетті орган несие берушілерге мониторинг нәтижелерін жібереді.

Уәкілетті органның ақпарат алған кезде олар азаматтық іс жүргізу кодексіне сәйкес борышкерді банкрот деп танудың күшін жою және банкроттық рәсімді қайта бастау туралы сотқа жүгінуге құқылы.

Бұл норма соттан тыс және сот банкроттығы рәсімдерін пайдалана отырып, несие берушілер алдындағы міндеттемелерді орындаудан жалтарғысы келетін жосықсыз борышкерлердің іс-әрекеттерінің жолын кесу мақсатында енгізілді.

дын алу бойынша облыстық және аудандық соттарда да ауқымды іс-шаралар атқарылуда. Сотта сыбайлас жемқорлықтың алдын алу шараларын жүзеге асыру туралы бағдарламасы мен жоспарында көзделген іс-шаралар сыбайлас жемқорлықты болдырмау және оның алдын алудағы судьялар мен сот қызметкерлерінің басты мақсаттары мен міндеттері болып табылады. Аталған бағдарлама мен жоспарда облысымыздың соттарында сыбайлас жемқорлық туралы құқық бұзушылықтың алдын алу және ескерту, судьялар мен сот қызметкерлерінің заңмен бекітілген шектеулер және тыйым салулардың орындалуын бақылау, соттардағы сыбайлас жемқорлық фактісі мен факторларының орын алуы туралы азаматтық қоғам ортасында әлеуметтік сауалнама жүргізу, сот жүйесіне жоғары білікті мамандарды дайындау мәселесі бойынша заңгерлік бағыттағы жоғарғы оқу орындарымен жұмысты нығайту, судья лауазымына соттардың кеңсе мамандары арасынан кадрлық резерв қалыптастыру, интернет ресурстары мен телеарналарда сыбайлас жемқорлыққа қарсы бейнекерсетілмдер жіберу, сот залдарын дыбыс-бейнежазбалар жүйесімен толықтай жабдықтау, істерді БААТЖ бағдарламасымен толықтай автоматты түрде бөлу және тағы басқа іс шаралар көзделген.

Сыбайлас жемқорлықпен күресу тек қана құқық қорғау органдарының міндеті емес, ол жалпы адамзаттың азаматтық парызы.

Гульнур МУРАТБЕКОВА,
Жарма аудандық сотының жетекші маманы
АБАЙ ОБЛЫСЫ

ТҮЙТКІЛ

Көп ақпарат легі тәтті сусындардың зиянын толассыз жазғанмен, бұған мән беру жағы аз. Әсіресе, жастар жағы түрлі брендтегі газдалған не газсыз шырынды шөлбасардан бастартпауда. Денсаулық сақтау министрлігінің өкілдері қант диабетіне шалдыққандардың көбеюіне осы сусын түрі себеп деп дабыл қағуда. Бірақ барлық мемлекетте мұндай өнімге ашық қарсылық болғанымен, тұтынушы әлі азаяр емес. Екіншіден, мұндай бастама оны өндірушілерге де ұнамайтыны анық.

ҚАНТ ДИАБЕТІНІҢ ҚАУПІ ЗОР

Қазір бұл өнімдердің ең басында Соса-Cola тұр. Газдалған сусынның арғы тарихына тоқталмаймыз. Белгілісі, 1926 жылы экспорттала бастаған Соса-Соланың зияны уақыт өте келе әр елде айқындала бастады. Мысалы, Мексиканы айтсақ. Бір уақыттары мұндағылар су орнына Соса-Cola тұтынатын деңгейге жеткен. Тіпті әлемде Соса-Cola ішуден осы Мексика көшбасшыға айналғанға ұқсайды. Қазір де ашық дереккөздерде әр мексикалық жылына 160 литр тәтті сусын ішетіні жайлы ақпарат бар. Алайда...

2021 жылы Мексика халқының саны 127,6 млн болса, 14 млн адам қант диабеті бойынша тіркеуде тұрған. Қазір мәселені қайта талқылап, түрлі салық енгізіп, ақпараттық саясат жүргізгенімен, сусынды тұтынұшылар азаймаған. Өйткені, Соса-Cola мексикалықтардың мәдениетіне сіңіп, экономикасына байланған. Яғни, елде жүздеген зауыт салынып, тұрғындар сонда жұмыс істейді.

Бізде де жағдай мәз емес. Қант диабетіне шалдыққандар саны жыл сайын, тіпті араға бір-екі ай салып, тізімі 6-7 мың адамға артуда. Мәселен, былтыр 1 қазанда тізімде 516 564 адам болса, тұра екі айдан кейін 1 желтоқсанда 522 224-ке жеткен. Ал мұндай науқастардың көбеюі салаға бөлінетін қаржыға сұранысты арттыратыны анық. Өткен жылы желтоқсанда Сенат депутаттары Үкімет басшысы Олжас Бектеновке сауал жолдап, қант диабетіне бөлінген бюджет есебін сұраған. Үкімет басшысының жауабында 2021 жылы қант диабетіне қарсы дәрі-дәрмек сатып алуға 31 млрд теңге жұмсалғанын, ал 2024 жылы 56,3 млрд теңге болғаны жа-

зылған. Осы жылы 70 млрд теңге қарастырылыпты.

«Қазіргі клиникалық зерттеулерге сүйенсек, әрбір он ересектің біреуі ІІ типтегі қант диабетімен ауырады. Сонымен қатар, он адамның екеуінде бұл дерттің белгілері бар, бірақ әлі диагноз қойылмаған. Өкінішке қарай, ІІ типтегі қант диабеті жасарып келеді, нақты айтсақ, бұл диагнозбен тіркелгендердің шамамен 33%-ы – балалар мен жастар. Себебі белгілі, олар фастфуд, тәтті газдалған сусындар және жоғары калориялы тағамдарды артық тұтынууда», – дейді медицина ғылымының кандидаты Гүлмира Тұқсайтова.

Сарапшының сөзінше, тәтті сусындарға қатысты қатаң заң мен салықты арттырғанда ғана оларды тұтынуды азайта аламыз. Бұл тәсіл Мексика мен Ұлыбританияда дәлелденген. Онда «қант салығы» енгізілгеннен кейін газдалған тәтті сусын сатылымы азайып, денсаулыққа пайдалы балама өнімдерге сұраныс артыпты. Алайда бағаның көтерілуі де жеткіліксіз болуы мүмкін. Өйткені, құрамында қанты көп өнімдерді белгілеу, оны ақпараттандыру, екіншіден, кәсіпкерлерді денсаулыққа пайдалы өнімдер шығаруға ынталандыру керек.

«Қазір тәтті сусыннан бөлек, энергетикалық сусындарды да денсаулыққа зиянды өнімге жатқызамыз. Оны жиі немесе шамадан тыс тұтынған жағдайда ағзаға елеулі нұқсан келеді. Онда қанттан бөлек, кофеин, таурин, гуарана және басқа да стимуляторлар бар. Оның әсерінен жүрекке күш түседі, қан қысымы көтеріледі, тамырлар тарылып, қан айналымы нашарлайды. Бұл жүрек-қан тамыр ауруларына бейім

адамдар мен жасөспірімдерге қауіпті. Жүрек ұстамалары бар адам шамадан тыс энергетик ішіп, физикалық жүктеме түсірсе, өлімге де әкелуі мүмкін», – дейді Г.Тұқсайтова.

Дәрігер-сарапшы аталған сусынның бұдан бөлек, бүйрекке, ағзаның сусыздануына, ұйқысыздыққа

және стимуляторларға тәуелділікке әкелетінін айтып отыр. Көп елде жасөспірімдерге энергетикалық сусындарды сатуға шектеу бар.

Айтпақшы, 2021 жылы елде тәтті сусындарға 15 пайыз қосымша салық енгізуді, биыл оның мөлшерін 45 пайызға жеткізу туралы мәселе көтерілген еді. Бұған акциз енгізілмеген елдегі тәтті сусын өндірушілер қарсылығының әсері болуы да мүмкін.

«Қосымша салық бастамасының тоқтатылуы Үкіметтің дұрыс әрі маңызды шешімі деп есептеймін. Бұл бизнестің дамуына мүмкіндік беріп, осы санаттағы тауарларға акциз енгізу идеясын алып тастады. Алайда қазір энергетикалық сусындарға салық салу мәселесі өткір тұр. Әлемнің кейбір елдерінде бұл шара дискриминациялық деп бағаланады, себебі энергетикалық сусындар мен тәтті сусындар арасындағы айырмашылық – тек кофеин мөлшерінде. Негізгі энергетикалық сусындардағы кофеин мөлшері бір кесеге салынған шай не кофеге қарағанда шамамен 2,5 есе аз. Сондықтан энергетикалық сусын – лимонадпен тең өнім», – дейді «Еуразия энергетикалық сусындары» қауымдастығының төрағасы Ермек Шериязданов.

Кәсіпкердің сөзінше, энергетикалық сусындарға акциз енгізу бизнеске елеулі соққы әкелуі мүмкін. Салық түсімі азайып, жұмыс орны қысқармақ. Мемлекет тікелей инвестициядан қағылады. Мысалы, 2023–2024 жылдары Қазақстандағы энергетикалық сусын өндірісіне 10 млрд теңгеден астам инвестиция тартылған. Қазіргі салық мөлшері сақталған жағдайда 2025–2026 жылдары да осындай көлемде инвестиция күтілуде.

Ал энергетикалық сусындарға акциз енгізілсе, өндіріс 30%-ға қысқарып, өндірушілер мен дистрибьюторлар тарапынан жұмысшылардың 20%-ы қысқартылуы мүмкін. Сонымен қатар, акциз енгізілген алғашқы жылда бюджетке түсетін салық көлемі 6 млрд теңгеге азаяды. Яғни, Ермек Шериязданов салық енгізу мәселесіне жан-жақты қарап, қоғам, бизнес қауымдастық және мемлекеттік деңгейде кеңінен талқылау қажеттігін айтып отыр.

Мақаланың түйіскен жері – халық саулығы мен экономикалық жағдай. Ал бұл мәселе әр тараптың (мемлекет, медицина, бизнес) өкілдері арасында ауқымды түрде талқыланбаса болмайды.

Шернияз ЖАЛҒАСБЕКҰЛЫ

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙ

ТАСҚЫН: ТӨТЕНШЕЛІКТЕР ТӘУЛІК БОЙЫ ЖҰМЫС ІСТЕУДЕ

Петропавлда су тасқынына қарсы жұмыстар жалғасып жатыр. Қазіргі уақытта Солтүстік Қазақстан облысында ауа райы күрт өзгерді. Қызылжар ауданы Тепличное ауылында салынған бөгеттерді күшейту үшін ҚР ІІМ Ұлттық ұлан академиясының курсанттары көмекке тартылған.

– Олар төтенше жағдайлар департаменті, полиция қызметі және жергілікті атқарушы билік өкілдерімен бірге бүгінге дейін 250 мыңнан астам құм салынған қап әзірледі. 800 курсант төрт ауысым бойынша жұмыс істеп жатыр. Әске-ри қызметшілерге жүйелі түрде тамақ пен демалыс уақыты ұйымдастырылған, – деді Ұлттық ұланның ресми өкілі Әлібек Әбділов.

Сарбаздар мен курсанттардың жағдайына қоғам да бей-жай қарамай, қолдан келген көмегін көрсетуде. Атап айтқанда, «Ана жүрегі» сарбаздар аналарының комитеті жауынгерлердің жағдайын назарда ұстап, түрлі қолдау шараларын іске асырып келеді.

– Бұл – барлығымыздың ортақ міндетіміз. Балаларымыз күн демей, түн демей ел үшін еңбек етіп жүр. Біз оларға тек тамақ емес, аналық мейірімді де жеткізгіміз келеді. Мүмкіндігінше сарбаздарға ыстық тамақ апарып, хәлдерін сұрап тұрамыз. Бұл іске тұрғындар да атсалысып жатыр. Жастардың аман болуы – еліміздің аман болуы, – деді «Ана жүрегі» сарбаздар аналарының комитетінің мүшесі Фарида Баубекова.

«Үш күннен бері тәулік бойы жұмыс істеп жатырмыз. Теплич-ныйдағы қорғаныс бөгетін нығайту барысы жеке бақылауымыз. Кеше 30 мың қадам жүріп өттім, бүгін де

осынша қашықтықты еңсердім», – деп жазды өңір басшысы Ғауез Нұрмұхамбетов әлеуметтік желіде. Сындарлы сәтте аудандар да көмек көрсетуде. Көршілес өңірлерден құтқарушылар да келді. 90 мың құм толтырған қап төселіп, суға бөгет орнатылды. Бөгет астынан су ағын болдырмау үшін сүңгуірлер де тартылуда. Облыс әкімі халықпен кездесіп, барлық қиындықтарға қарамастан тәулік бойы еңбек етіп жүрген азаматтарға шынайы алғысын білдірді.

Қызылжар ауданының Петропавл су қоймасынан төмен орналасқан Ольшанка, Большая Малышка, Вагулино, Барневка және Соколовка ауылдарында қазір тасқынның үшінші толқыны өтуде. Большая Малышка ауылындағы қорғаныс бөгеті нығайтылуда, оның барысын әкім Ғауез Нұрмұхамбетовтің өзі арнайы барып тексерді. Үйлерді су басуға жол берілген жоқ, эвакуация жасалды.

Барлық қызметтер күшейтілген режимде жұмыс істеп, тұрғындардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және тасқын салдарын барынша азайту үшін шаралар қабылдануда.

Е.ЕРЖАНҰЛЫ,
«Заң газеті»

Суреттер мен ақпарат
Солтүстік Қазақстан облысы
әкімдігінің сайтынан алынды

ҚЫЛМЫС ПЕН ЖАЗА

«СИНТЕТИКА» САТҚАН СТУДЕНТТЕР ҰСТАЛДЫ

Жетісу облысының сақшылары екі студенттен «синтетика» салынған 50 орама тауып, тәркіледі. Жоғары оқу орындарының 18 жастағы студенттері қала аумағында жасырын орындарға есірткі қойып, оның координаттарымен мессенджерде бөлісіп отырған.

САҚТАНСаң САҚТАЙДЫ

Жетісу облысы ПД Киберқылмысқа қарсы іс-қимыл басқармасы азаматтарға интернет алаяқтықтан сақтану керектігін ескертеді. Қаскөйлер адамдардың сеніміне кіріп, мемлекеттік органдар мен банк қызметкерлері болып жалған танысу арқылы түрлі әдістермен алдайды.

Кең таралған алаяқтық схемалары:

- Байланыс операторы атынан: Алаяқтар қоңырау шалып, SIM-картаның жарамдылық мерзімі аяқталуға жақын екенін айтып, SMS арқылы келген 4 таңбалы кодты айтуды сұрайды. Осы арқылы олар жеке деректерге

Есірткі заттарын аса ірі мөлшерде өткізу жайы бойынша полиция тергеу жұмыстарын бастады. Күдіктілер қамауға алынды. Аталған қылмысты жасағаны үшін олар 15 жылға дейін бас бостандығынан айырылуы мүмкін.

С. АСҚАР

қол жеткізіп, несие рәсімдейді. Кейде өздерін мемлекеттік орган қызметкері ретінде танытырып – «алаяқтықтың алдын алу үшін» деп қайта хабарласады.

Ескеріңіз: Мемлекеттік органдардың қызметкерлері мұндай мәселелерді телефон арқылы шешпейді – сізді тек жақын маңдағы бөлімшеге шақырады.

Банк қызметкері болып қоңырау шалу: «Банк қауіпсіздік қызметі» атынан қоңырау шалып, шотыңыздан күмәнді операциялар жүргізіліп жатқанын айтады. Ақшаңызды «қорғау» үшін оларды «резервтік шотқа» ау-

даруды ұсынады және карта деректерін талап етеді. Алайда ешқашан SMS-кодтар мен банк картасының мәліметтерін ешкімге айтпаңыз.

Интернеттегі жалған хабарландырулар: Алаяқтар танымал платформаларда («Колé-са», OLX, Instagram) төмен бағамен жалған тауар жарнамаларын жариялап, сізден алдын ала төлем жасауды сұрайды.

WhatsApp аккаунттарын бұзу: Қаскөйлер сіздің танысыңыздың аккаунтын бұзып, олардың атынан ақша сұрайды. Адамдар досы немесе туысы деп ойлап, алаяқтарға ақша аударады.

Кеңес: Мұндай жағдайда әрқашан хабарласқан адамға жеке қоңырау шалып, ақпаратты нақтылап алыңыз. Сонымен бірге, жеке

ЕСІРТКІ – ТӘУЕЛДІЛІКТІҢ ТАМЫРЫ

Есірткімен байланысты кез келген заңсыз әрекет қылмыстық жауапкершілікке әкеп соғады. Нашакорлық – әлемді алаңдатып отырған өзекті мәселенің бірі. Қылмыстық кодексте есірткі заттарын қолданғандарға және тасымалдаушыларға ауыр жаза белгіленген. Сондай ақ, есірткіні жарнамалағандар да жазадан жалтармайды. Осы ретте, есірткі қылмысының алдын алу, оны болдырмау мақсатында Жетісу

деректеріңіз бен банк карталарының фотосуреттерін бөгде адамдарға бермеңіз;

- Онлайн саудада алдын ала төлем жасауға келіспейіз;
- Белгісіз шоттарға немесе әмияндарға ақша аудармаңыз;
- Тіпті танысыңыз сұраса да, күмәнді шоттарға ақша жібермес бұрын жеке байланысқа шығыңыз;
- Алаяқтық белгілері байқалған сәтте бірден 102 нөміріне хабарласыңыз.

Сіздің мұқияттылығыңыз – қылмыскерлерден қорғанудың басты кепілі. Сақ болыңыз және жақындарыңызға ескертіңіз!

Е. КЕБЕКБАЙ

А. МӘУЛЕНБАЙ

КИЕ

ЕЛДІГІМІЗ БЕН ТЕҢДІГІМІЗДІҢ ҚАЙНАР КӨЗІ

Тіл – ұлттың жаны. Ал ұлттың болашағы – оның ана тілінде. Тіл халықпен бірге өмір сүріп дамиды.

Тіл – халықтың жан-дүниесі, рухани негізі мен ел еркіндігін, ұлттың ұлылығын танытатын басты күш, біріктіруші құрал. Сондықтан мем-

лекеттік тілді білу – өмір талабы, заман сұранысы, қоғам қажеттілігі деген жөн. Әрбір қазақстандық осы орайдағы азаматтық міндетін

атқарғанда ғана, нәтиже сүбелі болатындығына күн сайын көз жеткізіп келеміз.

Тіл – тәуелсіздіктің айғағы. Тіл мен егемендік егіз ұғым. Тілсіз – тәуелсіздік, егемендіксіз – тіл болмақ емес. Тіл – тәуелсіздіктің қуаты тірегі, бірлік пен ынтымақтың жығылмас туы. Тәуелсіздіктің үлкен бір талабы да осы. Егер құнарлы құнын түсірмей, күнделікті қолданыс аясын кеңейтуге өзіміз үлес қоспасақ, өзгелерден қалай талап етеміз.

Мемлекеттік тіл – өсіп-өркендеп, бірлігі мен ынтымағы жарасқан елдігіміз бен теңдігіміздің қайнар көзі, кемелді келешегіміздің ұйытқысы. Бұл маңызды міндетке өзіміз ұйытқы болып атсалыспасақ, оған өзгенің жаны ашымасы анық. Демек, болашағымыз жарқын, мемлекет тұғырының биік болуы ең біріншіден өзімізге байланысты.

**Ильяс КӘКІМ,
Көкшетау қаласының
мамандандырылған тергеу
сотының төрағасы**

ҚАЗАҚ ТІЛІ – МӘҢГІЛІК!

Болмысында ата дәстүрге берік халық – қазақ халқы болар. Ізгі істі ұлықтаушы ұлы халықтың алтын қазынасы – ана тілі.

Ата қанымен, ана сүтімен бойына сіңген бұл қасиет оны биіктетіп тұрған. Ал ана тілден құдіретті, ана тілінде жеткізген ойыңнан ардақты не бар дейсің? Тек соның қадірін, қасиетін ұлықтай алдық па біз? Бұл сауалдың жауабы – хәкім Абайдың ой-өрнектерінде өнегелі өрімдермен өрілген даналық та, осы асыл тіліміз арқылы мұра болып келеді.

Қай кезде болмасын тіл мәселесі – сол тілде сөйлейтін, содан сусындаған, ұлттық, ділдік белгісі болып саналатын халықтың мәселесі. Әрбір халықтың ана тілі бар десек, өз ана тіліміздің барша болмысы, тіпті оның әрбір дыбысы мен жалғау-жұрнағы мәдени-әлеуметтік өмірде өзіндік мәні бар киелі ұғым. Ұлттың тілінің өрісі тарыла бастауы ұлттың да жойыла бастағандығын көрсетеді. Ұлтқа тілінен қымбат еш нәрсе болмауы тиіс. Бір ұлттың тілінде сол ұлттың шежіресі, тарихы, мәдениеті, мінезі айнадай көрініп тұрады. Мәселен, қазақтың тілінен қазақтың кең байтақ сайын даласын, аспанмен таласқан асқар тауларын, жасыл-желек ормандары мен буырқанып сарқыраған асау өзендері

мен көзтартар айдын көлдерін, қайыспас қайсар мінезі мен көшпенділік тұрмыс-салтын айқын аңғаруға болады. Сондықтан білікті де белгілі тіл танушылардың «Қазақтың сары даласы кең, тілі бай. Осы күнгі түрік тілдерінің ішінде қазақ тілінен бай, оралымды, терең тіл жоқ», – деп тұжырымдауы тегін емес.

Мемлекеттік тілді игеру, мемлекет азаматы болып өмір сүру – өзің өмір сүріп отырған мемлекетке және сол мемлекетті құрған халыққа «азаматпын» деп берген уәдені орындау – парызың. Ол сенің елге деген құрметің!

Сонымен қатар, Қазақстан мемлекетінің азаматы екенімізді жан-жүрегімізбен түсінсек, болашақ ұрпаққа Отан алдында жауапты екенін ұғындырсақ, тіл мәдениетін көтеріп, оның ішінде өзге тілдерге көлеңке түсірмей, өз тілін өркендетуге жол ашсақ. Бұл еркіндік азаматтық тұрғыда, қоғамдық асыл мұраттармен қорғалуы тиіс.

**Бейбіт ОРАЗАЕВА,
Жамбыл облысы бойынша
қылмыстық істер жөніндегі
мамандандырылған ауданаралық
соты әкімшісінің жетекші маманы**

САУАТТЫ СӨЙЛЕП, ТҮСІНІКТІ ЖАЗУ – МІНДЕТ

ҚР Конституциясында қазақ тілі – мемлекеттік тіл ретінде бекітілген. Бұл – еліміздің тәуелсіздігі мен ұлттық болмысының айқын көрінісі. Ал елдегі заңдылық пен құқықтық тәртіпті қамтамасыз ететін сот жүйесінде мемлекеттік тілдің рөлі ерекше маңызды.

Мемлекеттік тілді меңгеру тек міндет ретінде емес, жүрек қалауымен болуы керек. Себебі, тіл – тек қатынас құралы емес, ол – ұлттың жаны мен болмысы. Тілді құрметтегені – мемлекетті, елді, ұлтты құрметтегені.

Сот жүйесінде қызмет ететін мемлекеттік қызметкерлер – судьялар, сот отырысының хатшылары, кеңсе қызметкерлері – күн сайын халықпен тығыз байланыста жұмыс істейді. Олар шағым, арыз, талап-арыз, өтініш секілді құжат-

тарды қабылдап, іс жүргізеді. Осы процесте мемлекеттік тілде сауатты сөйлеп, түсінікті жаза білу – халықтың сеніміне ие болудың негізі.

Қазіргі таңда елімізде сот ісін жүргізуде мемлекеттік тілді қолдану деңгейі жыл санап артып келеді. Сот отырыстарының мемлекеттік тілде өтуі, сот құжаттарының қазақша дайындалуы – тіл саясатының нәтижелі жүзеге асып жатқанын көрсетеді. Сонымен қатар, сот жүйесі қызметкерлеріне арналған қазақ тілі курстары, біліктілікті арт-

тыру семинарлары тұрақты түрде өткізіліп келеді. Мәселен, біздің сотта әр аптаның бейсенбісінде Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасының Тілдерді оқыту орталығының оқытушысымен судьялар мен мамандардың арасында қазақ тілін білу деңгейін анықтау мақсатында В1 деңгейі бойынша қазақ тілін дамыту курсы өткізіліп келеді. Курста көрнекі құралдарды пайдалана отырып, танымдық сабақ өткізіледі.

**Г. САРСЕНБАЕВА,
Ақтөбе облысы
мамандандырылған
ауданаралық әкімшілік
сотының бас маманы -
сот отырысының хатшысы**

ҰЛТТЫҚ БОЛМЫСТЫҢ НЕГІЗІ

Мемлекеттік тіл – елдің тұтастығы мен бірлігінің символы, ұлттық болмыстың негізгі тіректерінің бірі.

ҚР Конституциясына сәйкес, қазақ тілі – мемлекеттік тіл. Бұл тілдің қоғамдағы рөлі мен маңыздылығын күшейту үшін түрлі бағдарламалар мен реформалар жүзеге асырылып келеді.

Мемлекеттік тілдің маңызы:

1. Ұлттық бірегейлік мемлекеттік тіл – ұлттың басты құндылықтарының бірі. Ол халықтың тарихын, мәдениетін, рухани мұрасын сақтауға және келер ұрпаққа жеткізуге көмектеседі.

2. Қоғамдық келісім мен тұрақтылық

Қазақстан – көпұлтты мемлекет. Қазақ тілі мемлекеттік тіл ретінде барлық этностарды біріктіруші фактор болуы тиіс. Бұл елдегі тұрақтылық пен татулықты нығайтады.

3. Халықаралық аренадағы орны. Мемлекеттік тілдің мәртебесі артқан сайын, Қазақстанның халықаралық деңгейдегі беделі де өседі. Қазақ тілінің ғылым, технология, бизнес және мәдениет салаларында қолданылуын арттыру – елдің дамуы үшін маңызды қадам.

Мемлекеттік тілдің дамуы – Қазақстанның стратегиялық басымдықтарының бірі. Қазақ тілінің толыққанды қолданылуы үшін әр азамат өз үлесін қосып, оны үйренуге және күнделікті өмірде қолдануға тиіс.

Мемлекеттік тілдің болашағы – халықтың өз қолында.

**Мөлдір БАҚТЫГЕРЕЕВА,
Атырау қаласы
№2 соты әкімшісінің бас маманы -
сот мәжілісінің хатшысы**

ХАЛЫҚ ПЕН НАРЫҚ

Мемлекет басшысы өз жолдауында отандық өнім шығаруды көптеп қолға алуды айтқан еді. Елді осы салаға ынталандыру қажеттігін баса айтқан Президент халыққа сапалы өнімді қажетті көлемде тұрақты ұсына алатын кәсіпорындарды көбейтуді тапсырды. «Мемлекет отандық өнім өндірушілерді қорғауға міндетті. Бұл – біздің экономикамыз өзгелер үшін жабық деген сөз емес. Экономикамыз басқа елдерге әрдайым ашық болуға тиіс. Бірақ ұлттық бизнестің мүддесін қорғау керек», – деді өз сөзінде Қасым-Жомарт Кемелұлы.

ОТАНДЫҚ ӨНІМ НЕГЕ АЗ?

Қала һәм ауыл болсын, әйтеуір қажеттіні дүкеннен іздейтініміз анық. Күнде немесе күнара азық-түлік пен тұрмыстық заттар алуға супермаркеттерден бөлек, шағын сауда үйлерінің есігін ашамыз. Бірақ өзіміз сатып алып һәм тұтынатын заттың отандық не шетелдік өнім екеніне алаңдап жүргеніміз шамалы. Байқап қарасақ, алатын тауардың басым көпшілігі – көрші Қытай не Ресейден келгендей.

Әдетте сауда және интеграция әр кез отандық өндірушілерді қолдайтынын, сондай-ақ жұмыс орындарын сақтау және экономикалық қауіпсіздікке қатысты жобалардың іске асып жатқанын айтып жүр. Бір ғана мысал, жақында Сауда және интеграция министрі Арман Шаққалиев мемлекет алдында заманауи көпформатты сауда үлесін 2029 жылға дейін 70%-ға жеткізуді көздейтін стратегиялық мақсат тұрғанын, былтыр 16 сауда орнында жаңғырту аяқталғанын мәлімдеді. Сондай-ақ 2025 жылға арналған министрліктің негізгі басым міндетін сөз етіп, отандық тауарларды ілгерілету, яғни қазақстандық өндірушілердің позицияларын нығайту, импортқа тәуелділікті азайту және қосымша құн жасауға ынталандыру жағы қолға алынатынын айтты. Аталған мәселе жыл басында сала министрі Арман Шаққалиев Алматыдағы ірі сауда желілерін аралап, сауда субъектілерінің өкілдерімен кездескенде де талқыланды. Кездесуде дәл осы дүкен сөрелеріндегі отандық өнімдердің үлесін арттыру жайы сөз болған.

«Біз отандық фермерлермен және өндірушілермен тығыз жұмыс істейміз, олардың өнімдерін сауда желілерімізге жеткізуге күш салып жатырмыз. Ірі сауда желілеріндегі көкөністердің барлығы – қазақстандық фермерлердің өнімі. Сондай-ақ, құс еті мен өсімдік майы сияқты басқа да әлеуметтік маңызы бар өнімдердің үлесін арттыру маңызды қадам болып отыр», – деді министр бұл кездесуде.

Отандық өндірушілерді одан әрі қолдау мақсатында министр бірқатар бекітілген міндеттемелер туралы айтты. Атап айтқанда, «Қазақстанда жасалған» деген арнайы белгілердің болуы міндеттелген. Сонымен қатар, ішкі сауданы қолдау функциясының заңнамалық түрде Сауда министрлігіне берілуі отандық өндірушілерге үлкен мүмкіндік болып отыр. Бұл шара мемлекеттік қолдау алған сауда объектілеріне сөре кеңістігін 20%-ға арттыруды міндеттейді. Енді дүкен сөрелерінің кемінде 50%-ы отандық азық-түлік өнімдерімен, ал 20%-ы кемінде тұрмыстық тауарлармен толтырылуы тиіс. Әрі бұл тауарлар тұтынушылар үшін көрнекі әрі қолжетімді жерге орналастырылуы керек.

«Тұтынушыларды алдауға жол бермеу үшін біз тауарлардың сапасы мен орналасуына қойылатын талаптарды күшейттік. Мысалы, тауарлар дұрыс көршілестік қағида-

ты бойынша орналастырылуы тиіс. Сүт өнімдері сүт сусындарымен, ал май – майдың балама түрімен қатар тұрмауы қажет», – дейді өз сөзінде Арман Шаққалиев.

Министр айтқан отандық өнім мен тауарлардың көпшілікке қолжетімді болуы – тек Алматы ғана емес, барлық өңірлерге де тиісті міндет екені белгілі. Әрі бұл елге қажеттіні өз отанымызда өндіріп отырған кәсіпкерлер үшін де үлкен қолдау болары анық.

«Отандық өнімдердің үлесі жыл сайын артуда» дейтін салалық министрлік не комитеттегілердің мәліметі рас па? Кейбір мамандардың бұған күмәні бар. Бүгінде көптеген мемлекет өзінің ішкі нарығын қорғауда жүйелі жұмыс істеп келеді. Дамыған елдердің біразы протекционистік өнеркәсіп саясатына көшті. Ал салалық одақ басшылары айтуларынша, елімізде импорт үлесі отандық өндірістің қысқаруына байланысты бірнеше есе өсті. Бұл жерде қазақстандық өндірушілер сападан ғана емес, бағадан да ұтылып жатыр. Мәселен, Ресей мен Беларусь-тің бізге импорттық үлесі өзімізге қарағанда, әлдеқайда жоғары. Беларусьте өндірушілерге мемлекет қолдауы – 18, Ресейде – 10, ал Қазақстанда 6 пайызды ғана құрайды.

«Бірінші кезекте өндірісті ынталандырып, технологияны дамыту керек. Шикізаттық тәуелділікті азайтып, өнеркәсіпті әртараптандыруды қолға алған жөн. Екіншіден, отандық кәсіпорындарға субсидиялар мен салық жеңілдіктері берілгені дұрыс. Әсіресе, жеңілдітілген несиесі керек. Үшіншіден, әкімшілік кедергілерді азайту, оның ішінде бюрократиялық кедергілерді жоюда жұмыс тоқтамауы тиіс. Төртіншіден, жергілікті өндірісті ынталандырудың тағы бір жолы – мемлекеттік сатып алу кезінде отандық өндіріске басымдық беру. Бесіншіден, энергетикалық, цифрлық инфрақұрылымды дамыту да аса өзекті мәселе. Одан кейінгі фактор – валюталық және қаржылық тұрақтылықты сақтау. Себебі ұлттық валютаның күрт әлсіреуі инфляцияны жоғарылатады», – дейді экономист Бауыржан Ысқақов.

Айтпақшы, отандық өндірісті қолдау үшін импорттық тауарларды шектеу керек дейтіндер де бар. Ал Бауыржан Ысқақовтың айтуынша, бұдан пайда жоқ. Сарапшының сөзінше, егер ішкі нарық толық қорғалып, бәсекелестік шектелсе, отандық өндірушілердің тиімділігі төмендеп, өнім сапасы нашарлауы мүмкін. Бұған қоса біздегі агроөнеркәсіп, машина жасау, фармацевтика секілді стратегиялық салаларды қолдауды күшейтпесе болмайды. Екінші жағынан Еуразиялық экономикалық одақ та саланы тежеп тұрғандай. Отандық сарапшылар одақ тек ресейлік және беларусь өнімдеріне көбірек мүмкіндік беріп, қалғанын тықсырып жүргенін айтуда.

Шернияз ЖАЛФАСБЕКҰЛЫ

ТЕХНОЛОГИЯ

Mastercard компаниясы Қазақстанда киберқауіптерді болжауға арналған Threatcasting (қауіптерді болжау) әдіснамасы бойынша оқыту семинарын өткізді. Оған банк және қаржы секторының өкілдері қатысты.

КИБЕРҚАУІПТЕРДІ БОЛЖАУ КЕЗЕК КҮТТІРМЕЙДІ

Threatcasting әдісі тәуекелдерді басқарудың жүйелік тәсіліне негізделген және күрделі, болжауға қиын ортада болашақ қауіп-қатерлерді модельдеуге арналған. Ол сарапшылармен сұхбат, деректерді талдау және ықтимал оқиғаларды модельдеуді қамтитын кешенді процесті көздейді. Осы тәсілдің нәтижесінде компаниялар мен нарық ойыншылары, болашақ қауіптердің алғашқы белгілерін анықтап, олар жүзеге асқан жағдайда қолдануға болатын әрекеттер жиынтығын алады.

«Болашақ қауіптерден қорғау – тек бір ұйымның емес, бүкіл қауымдастықтың: мемлекет, бизнес, әртүрлі салалардағы серіктестердің ортақ міндеті. Бізге қауіптерді болжау, халықтың хабардарлығын арттыру және қорғану стратегияларын әзірлеу үшін қазірден бастап белсенді жұмыс істеу қажет. Біздің бірегей Threatcasting әдістемеміз (қауіптерді болжау) – бұл әлі толық көрініс таппаған тәуекелдерге дайын болуға көмектесетін

құрал. Бұл болашақ қауіптерді алдын ала болжау және оларға қарсы әрекет ету тәсілдерін әзірлеуге арналған тиімді шешім», – Mastercard-тың EEMEA өңірі бойынша корпоративтік қауіпсіздік басшысы Майкл Латца. Оның айтуынша, болашақтағы тәуекелдерге сенімді түрде қарсы тұру үшін, мемлекет, бизнес, ғылыми орта және технологиялық серіктестердің үйлесімді жұмысы қажет. Тек бірлескен әрекеттер арқылы ғана қауіп-қатерлерге төтеп беріп, барлық қатысушылар үшін қауіпсіз әрі орнықты сандық экожүйе қалыптастыруға болады.

Бұл семинар барысында қатысушылар, болашақтағы ықтимал қауіпті сценарийлерді талдап, Қазақстандағы картаны ұстаушыларға, компанияларға және бүкіл бизнес-экожүйеге әсер етуі мүмкін тұрақсыздық факторларын өңірлік және жаһандық деңгейде зерттеді.

Threatcasting – бұл болашақ қауіптерді модельдеу және әрекет ету стратегияларын әзірлеуге

мүмкіндік беретін болжамды-талдамалық әдіс. Ол сандық және сапалық деректерді біріктіреді, атап айтқанда: элеуметтік, техникалық, мәдени және экономикалық факторлар; трендтер мен сарапшылар бағасы; ғылыми фантастика элементтері – ықтимал сценарийлерді елестету құралы ретінде.

Бұл әдіс алдағы он жылдағы әлемге болашақ қауіп-қатерлер тұрғысынан қарауға, сол қауіптердің әсеріндегі адамның күйін көруге мүмкіндік береді. Threatcasting әдісінің 5 кезеңі бар. Олар: индикаторлар – қауіптің жақындағанын білдіретін алғашқы белгілер. Алдын алу – қауіптің өршуін болдырмауға бағытталған әрекеттер. Жеңілдету – қауіп жүзеге асқан жағдайда оның салдарын азайту. Оқиға – нақты триггер немесе жағдай. Қалпына келтіру – тұрақты жағдайға оралу және болашақ қауіптерге дайындық.

**Е.КЕБЕКБАЙ,
«Заң газеті»**

ТАРАТУ

5. «ASU монша» ЖШС, БСН 190240025752, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Алматы қаласы, Алмалы ауданы, Мұқанов көшесі, 218-үй. Тел. +77076383822.

6. «Italmoda» ЖШС, БСН 101040016227, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, 050040, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Әл-Фараби даңғылы, 77/7. Тел. 87072186794.

11. «Каспий Оку Орталығы» ЖШС, БСН 140640004844, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Атырау қаласы, К.Мұхамедханов көшесі, 53-үй, тел. 87019999186.

12. «ТОО Медицина» ЖШС, БСН 220340002160, өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Кеген ауданы, Кеген ауылы, Д.Қонаев көшесі, 102/4, тел. 87783708383.

13. «Аружан-Инвест» Микрокредиттік ұйымы» ЖШС, БСН 070940006628 өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Қызылорда қ., М.Шоқай қ., 164-үй, тел.: 87011113942.

14. «Art logistic group» ЖШС, БСН 211240012650 өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Жетісу облысы, Панфилов ауданы, Жаркент қаласы, Жібек жолы көшесі, 77-үй, құр. 12, тел. 87017153608.

15. «Special Logistics» ЖШС, БСН 230940012697 өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Жетісу облысы, Панфилов ауданы, Үлкен Шаған ауылы, М.Мәметова көшесі, 13-үй, тел. 87057002055.

16. «Quality Logistics Group» ЖШС, БСН 230940026855 өзінің таратылатыны туралы хабарлайды. Талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап 2 ай мерзім ішінде мына мекенжайда қабылданады: Жетісу облысы, Панфилов ауданы, Жаркент қаласы, Сыпал Метаев көшесі, 79-үй. тел.: 87057651136.

ЖАРНАМА БӨЛІМІ:

Алматы қаласы
Тел.: (727)292-43-43

8 (708) 929-98-74

E-mail:
zanreklama@mail.ru

ЖАРНАМА ҚАБЫЛДАЙТЫН ОРЫНДАР:

«Media page kz» ЖК, ZANGAZET.KZ - Алматы қаласы, Ақтоқын көшесі, 4Б, 1 қабат, 1 кеңсе, www.zangazet.kz, Whatsapp: 8 707 388 40 80.

ИП «Profy Agency kz»
Тел. 8 705 185 75 73, 8 701 739 27 83, 8 747 280 09 12, 8 707 895 21 99.
г.Алматы, пр.Абылай хана, 60, оф.509
e-mail: zan-info@mail.ru, www.zan-info.kz

«KAiROS» ЖК, Алматы қаласы, Жібек жолы даңғылы, 55, Пушкин көшесімен қиылысы, «Алма» СО, 4 қабат, ресепшн, тел.: 271-49-39, 8707 705-92-22. E-mail: kaldybayeva@mail.ru. Барлық хабарландыруды What’s app бойынша қабылдаймыз.

7. Қоғамдық тыңдаулар!
«Боке» ЖШС Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарлайды. Жобалық құжаттаманың атауы: Қойтас учаскесін жою жобасына ықтимал әсер ету туралы есеп. Әсер ету аймағы: Абай облысы, Жарма ауданы, Ақжал а.о. Жұмыс учаскесінің ауданы 1,6 км² құрайды. Координаттар: 1. 49° 4'19.13»сш, 81°34'26.60»вд; 2. 49° 4'18.73»сш, 81°35'45.60»вд; 3. 49° 3'47.25»сш, 81°35'45.23»вд; 4. 49°3'47.65»сш, 81°34'26.24»вд.

Қоғамдық тыңдаулар 09.06.2025 жылы сағат 11:00-де Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Жарма ауданы, Ақжал ауылы, Жаңаөзен ауылы, Ер Жәнбек көшесі, 8, «Ақжал ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ ғимаратында өтеді. Ақжал және Бөке елді мекендері әкімшілік жағынан Жаңаөзенге жататын Ақжал ауылдық округіне жатады. Бөке, Ақжал кенттерінің тұрғындры үшін қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін көлік беріледі. Бөке және Ақжал кенттерінен көлікті жөнелту уақыты 09.06.2025 жылы сағат 09:30-да.

Қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін мына сілтеме бойынша өту қажет: https://us04web.zoom.us/j/73019811612?pwd=ZGQxFlpOShb0N5lnhFDRubjkydFhQYmY.1

Конференция идентификаторы: 730 1981 1612, кіру коды: L113hX. Тіркеу талқылау басталғанға дейін 30 минут бұрын басталады. Қосылу мәселелері бойынша көзделіп отырған қызмет бастамашысының телефондары бойынша хабарласуға болады.

8. Қоғамдық тыңдаулар!
«ГМК «Васильевское» ЖШС Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарлайды. Жобалық құжаттаманың атауы: «Васильевское алтын кен орнының (Тихая аймағы) тау-кен өндіру жоспарына» ықтимал әсері туралы есеп. Әсер ету аймағы: Абай облысы, Жарма ауданы, Ақжал а/о. Жұмыс учаскесінің ауданы 0,44 км² құрайды. Координаттар: 1. 49.4°38.4300»сш, 81.36°36.19998»сш; 2. 49.4°35.0000»сш, 81.36°10.0000»вд; 3. 49.4°26.51996»сш, 81.36°9.99998»вд; 4. 49.4°0.03941», 81.36°3.79121»вд; 5. 49.4°34.99982»сш, 81.36°3.99987»вд; 6. 49.4°49.54377», 81.35°31.13039»вд; 7. 49.4°55.79198»сш, 81.35°45.13413»вд; 8. 49.4°52.39741»сш, 81.36°8.34977»вд; 9. 49.4°45.4000»сш, 81.36°16.6600»вд.

Қоғамдық тыңдаулар 09.06.2025 жылы сағат 10:00-де Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Жарма ауданы, Ақжал ауылы, Жаңаөзен ауылы, Ер Жәнбек көшесі, 8, «Ақжал ауылдық округі әкімінің аппараты» ММ ғимаратында өтеді. Ақжал және Бөке елді мекендері әкімшілік жағынан Жаңаөзенге жататын Ақжал ауылдық округіне жатады. Бөке, Ақжал кенттерінің тұрғындры үшін қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін көлік беріледі. Бөке және Ақжал кенттерінен көлікті жөнелту уақыты: 09.06.2025 жылы сағат 09:30.

Қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін мына сілтеме бойынша өту қажет: https://us04web.zoom.us/j/71590849939?pwd=KbEaxlUTrfan2jH2SmyDvnrNHEBW2td0.1

Конференция идентификаторы: 715 9084 9939, кіру коды: 7w6RjP. Тіркеу талқылау басталғанға дейін 30 минут бұрын басталады. Қосылу мәселелері бойынша көзделіп отырған қызмет бастамашысының телефондары бойынша хабар-

ӨРТУРА

2. «Орал Құрылыс Жөндеу Сервис» ЖШС, БСН 090240006249, жарғылық капиталдың азайғаны туралы хабарлайды. Барлық талап-шағымдар осы хабарландыру жарияланған күннен бастап екі ай ішінде мына мекенжайда қабылданады: ҚР, БҚО, Орал қаласы, Желтоқсан көшесі, 6/1.

3. «Жаңаөзен қалалық тұрғын-үй коммуналдық шаруашылық және тұрғын үй инспекциясы бөлімі» мемлекеттік мекемесі, БСН 050240009237, бөлу жолымен қайта ұйымдастырылатындығы туралы хабарлайды:

1. «Жаңаөзен қалалық тұрғын-үй коммуналдық шаруашылық бөлімі» мемлекеттік мекемесі;

2. «Жаңаөзен қалалық тұрғын үй инспекциясы бөлімі» мемлекеттік мекемесі. Талаптар мына мекенжай бойынша қабылданады: Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы, Жалын шға, 25Б құрылысы. Тел. 8 (72934) 47 372, 47 514.

17. Астана қаласының МАЭС 2025 жылғы 14 сәуірдегі ұйғарымымен «Fruit City Service» («Фрут Сити Сервис») ЖШС-не қатысты (БСН 180340004810), ондау рәсімін қолдану туралы азаматтық іс қозғалды. Талаптар мына мекен-жайларда қабылданады: Қазақстан, Астана қаласы, Байқоңыр ауданы, Алаш тасжолы, 31/1 ғимараты (нарық әкімшілігінің ғимараты) немесе Шымкент қаласы, «Отырар» шағынауданы, 41 үй, 24 пәтер (кеңсе). Телефон: +77017339732, электронды пошта: Erzhan_karabalin@mail.ru.

10. «Байғанин аудандық қаржы бөлімі» мемлекеттік мекемесі, БСН 060140005728, «Байғанин аудандық экономика және бюджеттік жоспарлау бөлімі» мемлекеттік мекемесі, БСН 131040024322, «Байғанин аудандық экономика және қаржы бөлімі» мемлекеттік мекемесі

БАЗЫНА

АУДАРМАШЫЛАР ДАЙЫНДАУ ІСІНЕ КӨҢІЛ БӨЛГЕН ЖӨН

Қазақстанда қазақ тіліне мемлекеттік мәртебе берілген. Сәйкесінше сот істерін жүргізуде де қазақ тіліне басымдық беріледі.

Азаматтық процестік кодекстің 14-бабына сәйкес азаматтық істер бойынша сот ісін жүргізу қазақ тілінде жүргізіледі, сот ісін жүргізуде қазақ тілімен қатар орыс тілінде және заңда белгіленген жағдайларда басқа тілдер де қолданылады. Осы ретте мына мәселеге назар аударғанымыз жөн. Қазақстанда бір ғана мемлекеттік, ресми тіл бар. Ол – қазақ тілі. Сондықтан, орыс тілін ресми тіл деп шатастырмауымыз керек.

Бүгінде қазақ тілінің қолданылу аясы кеңейіп келеді. Мектепте оқитын балалардың, жоғары оқу орындарына құжат тапсырған үміткерлердің 80 пайызы мемлекеттік тілді таңдайды. Бұл ел тұрғындарының басым бөлігі қазақ тілін білетінін, болашағын қазақ тілімен байланыстыратынын көрсетеді.

Азаматтар кейде құзырлы орган өкілдері ескертпеген соң, кейде адвокаттардың айтуымен арызын орыс тілінде жазғанын айтып жатады. Мұндай жағдайда істі сот талқылауына дайындау кезінде екі тараптың да жазбаша өтінісхаты бойынша сот ұйғарымымен сот ісін жүргізу тілін өзгертуге болады. Сондай-ақ егер істі бірінші сатыдағы сотта қарауға дайындау барысында талап қоюшының өз өкілі талап қою берген тілді білмейтінін айтса, судья талап қоюшының жазбаша өтініш-

хаты бойынша сот ісін жүргізу тілін өзгерту туралы ұйғарым шығара алады.

Қазақстан құқықтық, зайырлы, өркениетті елдер көшіне ілесуге ұмтылған ел. Сондықтан бізде азаматтардың өз құқығы мен бостандығын сапалы, қиындықсыз қорғауына барлық мүмкіндік қарастырылған. Мәселен, сот тараптары іс жүргізілетін тілді білмейтін немесе жеткілікті түрде білмейтін жағдайда олар аудармашы қызметіне жүгіне алады. Сондай-ақ есту, сөйлеу қабілеті нашар, мүмкіндігі шектеулі жандар да сотта ымдау тілі маманының қызметін тегін пайдалану құқығына ие.

Сот процесінде аудармашының рөлі ерекше. Аудармашы тілдерді жетік біліп, процеске қатысушыларға айтылған сөздердің мағынасын барынша дәл жеткізуі керек. Яғни, жұмысын тиімді орындау үшін ол екі тілде де заң терминологиясын жақсы меңгеруі және сотқа талап етілген саланы түсінуі керек. Қазіргі кезде екі тілді жетік білетін, жылдам аударма жасай алатын, заң терминологиясын терең игерген аудармашыларды оқыту, дайындау өте өзекті. Мемлекет алдағы уақытта осы мәселеге көңіл бөлсе құба-құп.

**Руслан МӘЛІКҰЛЫ,
Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университетінің оқытушысы**

Жобалық құжаттама пакетімен бірыңғай экологиялық порталда танысуға болады https://ndbecology.gov.kz, сондай-ақ «Абай облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ ЖАО сайтында e-prigoda.gov.kz «қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде: https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat.

Барлық ескертүлер және / немесе ұсыныстар бірыңғай экологиялық порталда, сондай-ақ: Семей қаласы, Тұрлыханов көшесі, 30, «Абай облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, тел. қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде қабылданады: 8 (7222) 35-44-32. Электрондық мекенжайы: prigodnyue-resursy-obl.abay@mail.ru.

Қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес ашық жиналысты өткізу мерзімі қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың шешімі бойынша қатарынан бес жұмыс күніне дейін ұзартылады.

Жоспарланған қызметтің бастамашысы: «Боке» ЖШС, Қазақстан Республикасы, 050060, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Әл-Фараби даңғылы, 75/7 үй, БСН 080840017304, e-mail: wowzeroskill@gmail.com, тел. 8 775 176 01 47.

Жобалық құжаттаманы әзірлеуші: «Legal Ecology Concept» ЖШС, Өскемен қаласы, 070002, М.Горький көшесі, 21, БСН 211040029201, тел. +77774149010, e-mail: toolec21@gmail.com.

Қосымша ақпаратты электрондық пошта арқылы алуға болады: toolec21@gmail.com және тел. +7 777 414 90 10.

ласуға болады. Жобалық құжаттама пакетімен бірыңғай экологиялық порталда танысуға болады https://ndbecology.gov.kz, сондай-ақ «Абай облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ ЖАО сайтында e-prigoda.gov.kz «қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде: https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat.

Барлық ескертүлер және / немесе ұсыныстар бірыңғай экологиялық порталда, сондай-ақ: Семей қаласы, Тұрлыханов көшесі, 30, «Абай облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы» ММ, тел. қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде қабылданады: 8 7222 35 44 32. Электрондық мекен-жайы: prigodnyue-resursy-obl.abay@mail.ru.

Қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес ашық жиналысты өткізу мерзімі қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың шешімі бойынша қатарынан бес жұмыс күніне дейін ұзартылады.

Жоспарланған қызметтің бастамашысы: «ГМК «Васильевское» ЖШС, Қазақстан Республикасы, 050060, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Әл-Фараби даңғылы, 75/7 үй, БСН 080840017304, e-mail: wowzeroskill@gmail.com, тел. 87751760147.

Жобалық құжаттаманы әзірлеуші: «Legal Ecology Concept» ЖШС, Өскемен қаласы, 070002, М.Горький көшесі, 21, БСН 211040029201, тел. +77774149010, e-mail: toolec21@gmail.com.

Қосымша ақпаратты электрондық пошта арқылы алуға болады: toolec21@gmail.com және тел. +7 777 414 90 10.

қосылу арқылы өзінің қайта құрылуы туралы хабарлайды. Шағымдар келесі мекенжай бойынша қабылданады: Ақтөбе облысы, Байғанин ауданы, Қарауылкелді ауылы, Д. Қонаев көшесі, 35а. Телефон: 8 (71345) 79048 (ішкі 1012).

МҰРАГЕРЛІК

4. 2024 жылы 23 қарашада Оспанбаев Бауыржан Бакытжановичтің қайтыс болуына байланысты артынан мұрагерлік іс ашылды. Мұрагерлері немесе мұра туралы білгісі келгендер Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы, Брюллова көшесі, 5/1 мекенжайы бойынша нотариус А.Б. Нукееваға хабарласуы керек. Тел. 87024662773, 87742871107.

Қызылорда облыстық соты және Сот әкімшілігінің Қызылорда облысы бойынша департаменті, Судьялар одағының Қызылорда облысы бойынша филиалы облыстық соттың судьясы Абдуллаев Қанатбек Амангелдіұлына ағасы **МУБАРАКОВ Қамбарбек Амангелдіұлының** қайтыс болуына байланысты отбасына көңіл айтады. Марқұмның жатқан жері жайлы, топырағы торқа болсын.

«Реклама» ЖШС, Орал қ., Достық-Дружба даңғылы, 182. Тел.: 8 (7112) 50-47-34.

«Компания Жете» ЖШС, Талдықорған қ., ш/а, Молодежный 3-үй, 1-п. Тел.: 8(7282) 24-29-66, 87058147221.

ЖК Гавриленко И.И., Қостанай қ., пр. әл-Фараби, 119-үй, 407-А бөлме. Тел/факс: 8 (7142) 53-63-21.

«Жас Отау» ЖК Қыдырбаева Н.Н.Қызылорда қ., Әйтеке би көшесі, 27. Тел.: 26-45-89, ұялы тел: 8 (777)402-28-28; 8 (700) 332-24-78

ЖК Тажимаева, Тараз қаласы, Қойкелді көшесі 158 а,ЖҚО аумағы. Ұялы тел.: 87017268772, 87054422939.

ЖК Новоселова Лилия, Петропавл қаласы, Қазақстан Конституциясы көшесі, 28-үй, 1-қабат. Тел.: (87152) 46-74-77, 8-777-228-61-13.

ЖК «Reklam Service», Тараз қаласы, Төле би көшесі,73 (ауладан кіру). Тел.: 8(7262)502222, ұялы тел: 87019457336 Татьяна.

ЖК «Выдай», Өскемен қаласы, 60. Тел.: 8(7232) 578414, ұялы тел.: 87772256506.

Қарашаның қара суығы мен өңменнен өткен ызғарды жапа-лақтап жауған қар басып жібергендей. Кешкісін жауған алғашқы қар әлі жерге толық жайыла қоймаған.

Баяу жел ағаш басындағы бірен-саран жапырақты сыбдырлатып, ауада салқындық пен күздің ызғары сезіледі. Саябақтағы шамдар жарығын шашып, ағаш арасынан сығалап тұрғандай. Саябақтағы осы бір күзгі сұлулыққа Әлім тамсана көз тастап, әр сәттен ләззат алып келеді.

Саябақтағы ескі ағаш орын-дықтың бірінде жалғыз отырған әйелдің мұңға толы жүзі, көзінен баяу аққан жасы Әлімнің жүрегіне еріксіз әсер етті. Бұл – Сара болатын. Сол күні күндізден бері оның жан-дүниесі аласапыран күй кешіп, ауыр күй-зелісте жүрген. Түрмеде жазасын өтеп жатқан Маратпен таңертеңнен бері телефон арқылы жанжалдасып, бір мәмілеге келе алмады. Арадағы қашықтық қана емес, жылдар бойы жиналған ашу-ыза, түсініспеушілік, салқындық олардың қарым-қатынасына ауыртпалық түсіріп, оны әбден қажытқандай еді.

Сара өміріне көлеңке түсірген барлық нәрседен шаршап, осы саябаққа келіп, бар ойымен жалғыз қалып, жүрегінің жарасын жеңілдеткісі келген. Ол бір сәт үнсіздікте отырып, өткен өмірінің ауыртпалығын, бақытқа деген әлсіз үмітін ойлады. Көз жасын сұртуте де шамасы жоқ, енді ешкімге мұңын айтуға құлқы да болмағандай, тек сүлесөк отыр.

Әлім жүзі солғындау, иығы еңкіш тартқан, ал көзі терең мұңға толы Сараның жанынан жайлап өтіп кеткісі келді, бірақ аяқтары өздігінен әйелге қарай бұрылып, оған бейсаналы түрде жақындай түсті. Оның жүрегінде жанашырлық сезімі пайда болып, жүзінде мұң тұрған әйелге көз қиығымен ұзақ қарап қалды.

Әлім әйелдің көз жасына қарап, бала күніндегі қиындықтарды есіне түсірді. Ол анасының ауыр тағдырын, әкесінен көрген күнделікті зорлық-зомбылығын ойлады. Сол кезде зімкентай бала анасын қалай қорғағысы келетінін ойлайтын, бірақ қолынан ештеңе келмейтін. Бүгін өзі есейіп, қолынан көмек келетін адамға айналғанда, дәл осындай мұңды жүзді қайта көріп, бей-жай қала алмады. Әлім еріксіз қыздың жанына отырып, жұмсақ үнмен:

– Бәрі жақсы ма? – деп сұрады. Сұрағы сол сәтте тым қарапайым көрінгенімен, әйелдің көзіндегі шарасыздыққа үңілгісі келді.

Сара басын сәл көтеріп, сұрақ қойған адамға көз тастады. Оның жанарынан жанашырлықты сезгенде, өзінен-өзі еріксіз жылап қоя берді. Терең күрсіген Сара:

– Кейде барлық ауыртпалықтан қашып, адам аяғы жүрмес бір жерге қашып кеткің келеді, – деп сыбырлады.

Әлім үнсіз тыңдап отырды, бірақ әр сөзін жүрегіне жақын қабылдағандай, оның жанынан алыстап кеткісі келмеді. Ол мұңды әйелге жанашырлық танытып, оған қандай да бір демеу болғысы келді.

– Кейде бізге жай ғана біреудің қолдауы керек. Егер қаласаңыз, мен сіздің қасыңызда болуға дайынмын, – деді сабырлы үнмен Әлім.

Сол сәтте Сара бейтаныс адамның жылуын сезіп, оған алғаш рет күлімсіреді. Әлім сабырмен, бар ықыласымен Сараның әңгімесін тыңдап отыр. Әйелдің де өзінің күрделі тағдырын алғаш рет бейтаныс адамға ашық айтып жатқаны осы. Өмірінде көрген қиындықтары туралы айту оған оңай соқпады, бірақ жүзіндегі жылы шырай мен жанашырлық Сараның жүрегіндегі сырды ақтаруға дем бергендей.

– Күйеуім... – деп бастады Сара. – ...өмірімді қасіретке айналдырды. Түрмеге түсіп, жазасын өтеп жатқанына қарамастан, маған тыныштық берер емес. Қарым-қатынасымыз оның абақтыға түсуіне дейін де жайсыз еді, ұрыс-керістен көз аспадық. Ал қазір, ол абақтыда болғанына қарамастан, мені жазғырумен келеді.

Бір күрсініп, сәл тыныстап алды да, әңгімені жалғастырды: – Бүгін сөйлескенімізде ол маған ашумен тағы қоқан-лоқы көрсетті. «Менің айтқанымды істемесең, бостандықта жүрген сыбайластарым арқылы көзінді құрта саламын» деп қорқытты. Түрмеде отырып-ақ менің өміріме қол сұғудан қаймықпайды. Оның достарының кім екенін білмеймін, бірақ олардың қандай адамдар екенін сеземін... Өзі қандай болса, достары да сондай, – деді бір сәт ашуға беріліп.

Сараның көзі жасқа толып, дауысы дірілдеп кетті. Әлім де оның бойындағы қорқынышты, дәрменсіздікті байқады.

– Сенің орнында кез келген адам қорқып кетер еді, – деді Әлім. – Түсінемін. Мұндай қорқытудан кейін жүрегің тыныш таппайтыны анық. Егер біреудің қолдауы қажет болса, мен қасыңдамын. Сен жалғыз емес екеніңді білуің керек.

Сара оған қарап, әлсіз жымиып қойды.

Осы бір кездейсоқ кездесудің арқасында Сара жүрегіндегі ауыртпалықтан біршама жеңілдеп, жанындағы бейтаныс адамның жылы сөзі арқылы үміт отын қайта сезгендей болды. Бұл оның алғаш рет ішіндегі қасіретін еш бүкпесіз ашып айтуы еді. Осылайша екеуінің арасында таңғажайып байланыстың ұшқыны пайда болды. Екеуі сол түні ұзақ әңгімелесіп, бір-біріне өмірде көргендерін, көкейге түйгендерін кезек-кезек әңгімелеумен болды. Уақыт сырғып жатты. Сағат тілі түнгі он бірге тақап қалғанын екеуі де білмей қалған екен. Ал жігіт өзіне бір ерекше міндетті жүктеп алып, алдағы өмірінде осы әйелдің қасында болып, оны барлық қиындықтан қорғауға дайын екенін сезінді. Саябақтың салқын ауасы енді суық

емес, керісінше, жүректеріне жылу беріп тұрғандай болды. Екеуінің тағдыры күтпеген жерден қиылысып, бір-біріне сүйеніш бола алатындай сезіммен түйіскен еді.

*** Сол кездейсоқ кездесуден кейін Әлім мен Сара бір-бірін жиі іздейтін болды. Әлім күндер өткен сайын Сараға деген қызығушылықтың ғашықтыққа алып келерін түсінбеді. Оның жүріс-тұрысына, әңгіме айтқандағы көзқарасына, адаммен қарым-қатынас жасау тәсіліне сүйсінетін. Әрбір қоңырау, әрбір хабарлама олардың араларындағы байланысты тереңдете түсті. Олар кез келген мүмкіндікте сырласып, ұзақ сөйлесетін. Сараның күлкісі мен сыңғырлаған үні Әлімнің қарабайыр өтіп жатқан күңгірт күндерін нұрландырып, оның өміріне жаңа бояу енгізгендей болды. Ол үшін Сара жай ғана сүйікті адам емес, үміт отын қайта жандырған, болашаққа сенім берген бірегей жанға айналды.

Сара да Әлімнің қасында өзін еркін сезініп, жаны тыныштық таба-тын. Өйткені Әлім оның ойындағысын көзінен ұғатын, оған айтқызбай сөзсіз қолдау білдіретін. Ұзақ үнсіз отырса да, бұл үнсіздіктің өзі олардың арасында терең байланыс орнатуға жетіп жататын.

Қос ғашық Алматы алақандай болып көрінетін Көктөбеде шамдары жымындаған қаланың кешкі көрінісіне көз тастап отыр. Әлімнің көзіне көзі түйіскен Сара:

– Сенімен бірге жүргенде өзімді бақытты сезінемін. Бұған дейін менің өмірімде мұндай сезім болған емес, – деді сызыла үздігіп.

Әлім де осыны күткендей: – Бұл сезім екеуміздің бір-бірімізді тапқанымыздың белгісі, – деді келіншекті бауырына басып.

Арада екі ай өтпей жатып, екеуі бір-біріне әбден бауыр басып, бір күн шөйлеспей қалса, жандарын қоярға жер таппай аласұрып кететін болды. Сара үшін Әлім – қиындықтарды жеңуге күш беретін тірек, сүйеніш болса, Әлім үшін Сара – жүрегін бақытқа бөлеп, өткен өмірінің қиындықтарын ұмыттырған шынайы ма-

хаббаттың нышаны еді. Екеуі де бұл қарым-қатынасты ұзаққа соза берудің қажеті жоқтығын анық түсінгендей. Осы сәттен бастап бірге болуды шешіп, азаматтық некеде тұруға бел буды. Мұндай шешім олардың өмірлерін жаңа арнаға бұрып, болашаққа деген сенімдерін нығайта түсті.

Енді олар бір шаңырақ астында өмір сүре бастады. Әлім барынша Сараның өміріндегі сүреңсіз күндерді сейілтіп, оның бақытты болуына жағдай жасады. Сара да оған барынша қамқорлық танытып, өткен қиындықтарды біртіндеп ұмытты. Олар үшін әрбір күн, әрбір кеш – жаңа мүмкіндіктерге толы, қуанышты сәттерден құралған ғажап әлемге айналды. Алғашқы бірнеше ай бойы олардың махаббаты шынайы әрі кіршіксіз көрінгенімен, уақыт өте келе Әлімнің жүрегінде күмән мен қызғаныш ұялай бастады. Ол алғашында мұны байқамауға тырысты, бірақ Сараның кейбір әрекеттері көңіліне күдік ұялата берді. Сара кейде телефон қоңырауларына жасырын жауап беріп, қабылдап, сұраған кезде, жай ғана бұрынғы таныстары, отбасы мүшелері деп сылтаурататынды шығарды.

Әлім сүйіктісінің түрмедегі күйеуімен жасырын хабарласып тұратынын сезді. Әр қоңырау Әлімнің жүрегіне бір шаншу болып қадалды, бірақ Әлімнің біртоға мінезі мен Сараға деген кіршіксіз таза сезімі кешіріммен қарауға шақырды. Ал Сара оның осы бір салмақтылығын, өзіне деген махаббатын пайдаланып, арадағы ұрыс-керісте ештеңені түсіндіруге тырыспайтын. Күн өткен сайын Сараның іс-әрекеті мың құбыла бастады.

Бір күні Әлім Сараның түнде үйге кешігіп келіп, телефонмен басқа біреумен сөйлескенін естіп қалды. Алдында қатқан қазықтай тұрған Әлімді көрген бойда Сара телефонды бірден тастай салып, бөлмесіне үнсіз кіріп кетуге тырысты.

– Сара, сенің өмірінде менің орным қандай? Сен үшін көк тиындай құнымның қалмағаны қалай? – деді Әлім әдеттегідей сабырлы дауыспен.

– Менің өткен өмірім – менің жеке ісім. Бұл байланыстар жай ғана қаржылық мәселелерге байланысты, – деді бірден ашуға булығып.

Бұл сөздер Әлімнің жүрегіне қанжардай қадалды. Алайда ашуын әдеттегідей сабырлылыққа жеңдіріп, үнсіз сыртқа шығып кетті.

Кейінгі уақытта Сараның мінезі күрт өзгеріп кетті. Әлімнің өзін өлердей сүйетінін іштей жақсы білетін ол да білгенін істеуді әдетіне айналдыра бастады. Тіпті сырттағы теріс жүріс-тұрысы көбейіп, үйге келмейтінді шығарды. Жүрегі қызғаныштан тілімделіп жатса да, Әлім Сараға жұдырық жұмсамақ түгілі, жүрегіне жара салатын сөз айтқан емес. Кейде ашуға беріліп айқайға басқанымен, екеуара ұрыс-керістен басын алып қашып, өз-өзіне қелгенше сыртта жүретін. Сырттай жұрт көзінде олар бақытты жұп болып көрінгенімен, шын мәнінде олардың арасында сезімге емес, қызғанышқа, түсінбеушілікке құрылған қақтығыстар басталды. Бірақ бұл Сараны ойландырмайтын.

*** Бүгін де әдетінше екі апта бұрын қаладағы дәмхананың бірінде та-

нысқан Айдос пен Сараның көңілі жарасып, қолтықтасып келе жатқан беті еді. Сылқ-сылқ еткен таныс күлкіге Жасұлан да жалт қараған. Оны көргенде Сара да көзі шарасынан шыға жаздап тесіле қарап қалды. Алдынан өзінің түрмеде жатқан күйеуінің досы Жасұланды кезіктіргені жақсылықтың нышаны емес. Кірегерге тесік таба алмай сасқалақтап, не қорыққаны, не ұялғаны белгісіз, әйтеуір әлгі жерден қалай қашып кетерін білмей басы қатты. Алайда Жасұлан оларға жақын келіп қалғандықтан, амандық-саулық сұраудан басқа амалы қалмаған. Онымен отбасылық кездесулерде төрт-бес рет дастарқандас болғаны бар. Оның үстіне Жасұлан да түрмедегі күйеуімен бірге сыбайласып, қылмегі жасағаны үшін жазасын өтеуге кеткенін білетін.

Әңгімелесе келе Жасұлан жақында ғана бостандыққа шыққанын жеткізді. Ол Сараның күйеуіне қаржылай қолдау көрсететінінен бұрыннан хабардар. Оның үстіне досының әйелі бостандықта басқа еркекпен көңіл жарастырып жүргені Жасұланға бопсалау үшін тамаша мүмкіндік секілді көрінді. Себебі Сараның күйеуі де жақында бостандыққа шықпақ. Сондықтан ол Сарадан түрмедегі күйеуі Маратқа беретін қаржыдан өз үлесін талап ете бастады. Ал айтқанды бермесе, құпиясын ашамын деп қорқытуға көшкен.

Бұл уақытта жан жүрегі жаралы Әлімнің жан дүниесінде қызғаныш пен күйініш алма-кезек арпалысып жатты. Сұрақтары үнемі жауапсыз қалса да, ол Сараға деген кіршіксіз сезімді сақтап қалуға тырысатын.

Бірде Әлім үйге ерте қайтып келген. Сыртқы есік алдында әлдебіреулердің сыбырласқанын байқады. Есікті баяу ашты. Үйдің бұрышында Жасұлан мен Сара әлде не туралы айтысып тұр. Сүйіктісінің жүзінен үрей мен ашудың белгісі анық байқалады. Ал Жасұлан оған бұйрық беріп, енді бірде Сараға қылмындағаны анық көрінеді. Қызғаныштан өртене жаздап тұрса да, үй сыртындағы әңгімені соңына дейін тыңдағысы келді.

Жадыра МҮСІЛІМ
(Жалғасы бар)

ЭФИРНАЯ СПРАВКА

К договору №8 ю от 13.01.2025г.

ЗАКАЗЧИК: ТОО «Legal Ecology Concept».

ИСПОЛНИТЕЛЬ: ВКОФ АО «РТРК «Қазақстан», телеканал «ALTAI»

Рекламные услуги: размещение объявления в текущую строку.

Текст: Қоғамдық тыңдаулар! «ГМК «Васильевское» ЖШС Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес ашық жиналыс түрінде қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы хабарлайды. Жобалық құжаттаманың атауы: «Васильевское алтын кен орнының (Тихая аймағы) тау-кен өндіру жоспарына» ықтимал әсері туралы есеп. Әсер ету аймағы: Абай облысы, Жарма ауданы, Ақжал а. о. Жұмыс учаскесінің ауданы 0,44 км² құрайды. Координаттар: 1. 49.4'38.4300" ш, 81.36'36.19998"; 2. 49.4'35.0000"ш, 81.36'10.0000"вд; 3. 49.4'26.51996"ш, 81.36'9.99998"вд; 4. 49.4'30.03941", 81.36'3.79121"вд; 5. 49.4'34.99982"ш, 81.36'3.99987"вд; 6. 49.4'49.54377", 81.35'31.13039" вд; 7. 49.4'55.79198"ш, 81.35'45.13413"вд; 8. 49.4'52.39741"ш, 81.36'8.34977"вд; 9. 49.4'45.4000"ш, 81.36'16.6600"вд. Қоғамдық тыңдаулар 20.06.2025 жылы сағат 11:00-де Қазақстан Республикасы, Абай облысы, Жарма ауданы, Ақжал ауылы, Жаңаөзен ауылы, Ер Жәнібек көшесі 8, "Ақжал ауылдық округі әкімінің аппараты" ММ ғимаратында өтеді. Ақжал және Бөке елді мекендері Әкімшілік жағынан Жаңаөзенге жататын Ақжал ауылдық округіне жатады. Бөке, Ақжал кенттерінің тұрғындары үшін қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін көлік беріледі. Бөке және Ақжал кенттерінен көлікті жөнелту уақыты 20.06.2025 жылы сағат 10:30-да. Қоғамдық тыңдауларға қатысу үшін мына сілтеме бойынша өту қажет:

<https://us04web.zoom.us/j/71590849939?pwd=KbEaxUTpfan2jH2SmyDvrNHEBW2td0.1>

Конференция идентификаторы: 715 9084 9939, кіру коды: 7w6Rjp. Тіркеу талқылау басталғанға дейін 30 минут бұрын басталады. Қосылу мәселелері бойынша көзделін отырған қызмет бастамашысының телефондары бойынша хабарласуға болады. Жобалық құжаттама пакетімен бірыңғай экологиялық порталда танысуға болады <https://ndbecology.gov.kz>, сондай-ақ "Абай облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы" ММ ЖАО сайтында e-priroda.gov.kz "қоғамдық тыңдаулар" бөлімінде: <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat>. Барлық ескертулер және / немесе ұсыныстар бірыңғай экологиялық порталда, сондай-ақ: Семей қаласы, Тұрлыханов көшесі, 30, "Абай облысының Табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы" ММ, қоғамдық тыңдаулар өткізілетін күнге дейін 3 жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде қабылданады: тел. 8 (7222) 35-44-32. Электрондық мекен-жайы: prirodnuye-resursy-obl.abay@mail.ru. Қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес ашық жиналысты өткізу мерзімі қоғамдық тыңдауларға қатысушылардың шешімі бойынша қатарынан бес жұмыс күніне дейін ұзартылады. Жоспарланған қызметтің бастамашысы: " ГМК «Васильевское» ЖШС, Қазақстан Республикасы, 050060, Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Әл-Фараби даңғылы, 75/7 үй, БСН: 080840017304, e-mail: wowzeroskill@gmail.com, тел: 8-775-176-01-47. Жобалық құжаттаманы әзірлеуші: "Legal Ecology Concept" ЖШС, Өскемен қ., 070002, М. Горький к-сі, 21, БСН: 211040029201, Тел.: +7 (777) 414-90-10, e-mail: toolec21@gmail.com. Қосымша ақпаратты электрондық пошта арқылы алуға болады: toolec21@gmail.com және тел: +7 (777) 414-90-10. Лицензия №02589Р 04.01.2023 жылы «ҚР экология, геология және табиғи ресурстар министрілігі» ММ берілді.

Общественные слушания! ТОО «ГМК «Васильевское»», в соответствии с требованиями Экологического кодекса РК, уведомляет о проведении общественных слушаний в форме открытого собрания. Наименование проектной документации: отчет о возможном воздействии к «План горных работ золоторудного месторождения Васильевское (зона Тихая)». Территория воздействия: Область Абай, Жарминский район, Ақжалский с.о. Площадь участка работ составляет 0,44 км². Координаты: 1. 49.4'38.4300" ш, 81.36'36.19998"; 2. 49.4'35.0000"ш, 81.36'10.0000"вд; 3. 49.4'26.51996"ш, 81.36'9.99998"вд; 4. 49.4'30.03941",

81.36'3.79121"вд; 5. 49.4'34.99982"ш, 81.36'3.99987"вд; 6. 49.4'49.54377", 81.35'31.13039" вд; 7. 49.4'55.79198"ш, 81.35'45.13413"вд; 8. 49.4'52.39741"ш, 81.36'8.34977"вд; 9. 49.4'45.4000"ш, 81.36'16.6600"вд; Общественные слушания состоятся 20.06.2025 года в 11:00 часов по адресу: Республика Казахстан, область Абай, Жарминский район, Акжальский с.о. село Жанаозен, ул. Ер Жәнібек 8, в здании «ГУ Аппарат Аким Акжальского сельского округа». Населенные пункты поселок Акжал и Боке относятся к Акжальскому сельскому округу, которые административно относятся к Жанаозену. Для жителей поселков Боке, Акжал будет предоставлен транспорт для участия в общественных слушаниях. Время отправки транспорта от п. Боке и Акжал в 10:30 часов 20.06.2025 года. Общественные слушания проводятся в смешанном формате (открытого собрания и видеоконференцсвязи на платформе ZOOM). Для участия в общественных слушаниях необходимо пройти по ссылке: <https://us04web.zoom.us/j/71590849939?pwd=KbEaxUTpfan2jH2SmyDvrNHEBW2td0.1>.

Идентификатор конференции: 715 9084 9939, код доступа: 7w6Rjp. Регистрация начинается за 30 минут до начала обсуждения. По вопросам подключения можно обращаться по телефонам инициатора намечаемой услуги. С пакетом проектной документации можно ознакомиться на Едином экологическом портале <https://ndbecology.gov.kz/>, а также сайте МИО ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования области Абай» [e-priroda.gov.kz](https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat) в разделе «Общественные слушания»: <https://www.gov.kz/memleket/entities/abay-tabigat>. Все замечания и/или предложения принимаются в срок не позднее 3 рабочих дней до даты проведения общественных слушаний на Едином экологическом портале, а также по адресу: г. Семей, ул. Турлыханова, 30, ГУ «Управление природных ресурсов и регулирования природопользования области Абай», тел.: 8 (7222) 35-44-32. Электронный адрес: prirodnuyeresursy-obl.abay@mail.ru. Согласно Правилам проведения общественных слушаний срок проведения открытого собрания продлевается до пяти последовательных рабочих дней по решению участников общественных слушаний. Инициатор намечаемой деятельности: ТОО «ГМК «Васильевское», Республика Казахстан, 050060, город Алматы, Бостандыкский район, проспект Аль-Фараби, д. 75/7, БИН: 080840017304, e-mail: wowzeroskill@gmail.com, тел.: 8-775-176-01-47. Разработчик проектной документации: ТОО «Legal Ecology Concept», г. Усть-Каменогорск, 070002, ул. М. Горького, 21, БИН: 211040029201, тел.: +7 (777) 414-90-10, e-mail: toolec21@gmail.com. Дополнительную информацию можно получить по адресу электронной почты: toolec21@gmail.com и тел.: +7 (777) 414-90-10. Лицензия №02589Р от 04.01.2023 года выдана ГУ «Министерство экологии, геологии и природных ресурсов РК».

Дата выхода: 15 мая 2025г.

Сумма: 116400 (сто шестнадцать тысяч четыреста) тенге.

Директор
ВКОФ АО «РТРК «Казахстан»»

Кушербаев Б.Т.

Заказчик:

Қосымша 4

30.04.2025
13:31

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ІШкі істер министрлігі
Ақтөбе облыстық ішкі істер
бөлімі

Ақтөбе облыстық ішкі істер
бөлімі
Ақтөбе қаласы

30.04.2025
13:20

© 1998 The Authors. Journal compilation © 1998 Blackwell Science Ltd
Journal of Internal Medicine 243: 105–112

© 1994 by the American Psychological Association, 0893-3200/94/\$04.00. All rights reserved. This article is intended solely for the personal use of the individual user and is not to be disseminated broadly. This article is intended solely for the personal use of the individual user and is not to be disseminated broadly.

[illegible][illegible]

John W. Brown, *University of Minnesota, Department of Political Science, 527
North Sassen Drive, Minneapolis, Minnesota 55455, U.S.A.*

[illegible]

© 1998 by the American Psychological Association, 0893-3200/98/\$12.00
DOI: 10.1037/0893-3200.12.4.575

[illegible]

1. The first step in the process of developing a business plan is to conduct a thorough market research. This involves identifying the target market, understanding their needs and preferences, and analyzing the competitive landscape.

2. Once the market research is complete, the next step is to develop a clear and concise business model. This should outline how the business will generate revenue, what its primary products or services are, and how it will differentiate itself from competitors.

3. The third step is to create a detailed financial plan. This includes projecting the business's income, expenses, and cash flow over a period of time. It also involves determining the initial investment required and the expected return on investment.

4. The fourth step is to develop a marketing and sales strategy. This should outline how the business will attract and retain customers, including advertising, promotion, and distribution channels.

5. The final step is to write the business plan itself. This document should clearly and concisely communicate all the information gathered in the previous steps, providing a comprehensive overview of the business and its future prospects.

[Illegible text from the reverse side of the page]

30.04.2025
13:32

Күткөнүңүз тыялдуулар!

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

Курсовые проекты могут выполняться индивидуально или группами студентов. Группы формируются преподавателем, исходя из интересов и способностей студентов. В процессе выполнения проекта студенты должны регулярно отчитываться о своих результатах и遇到的问题.

1. NAME OF THE PARTY _____
 2. ADDRESS _____
 3. CITY _____
 4. STATE _____
 5. ZIP _____
 6. PHONE _____
 7. TELETYPE _____
 8. FAX _____
 9. E-MAIL _____
 10. WEBSITE _____
 11. OTHER _____
 12. DATE _____
 13. SIGNATURE _____
 14. PRINTED NAME _____
 15. POSITION _____
 16. ORGANIZATION _____
 17. ADDRESS _____
 18. CITY _____
 19. STATE _____
 20. ZIP _____
 21. PHONE _____
 22. TELETYPE _____
 23. FAX _____
 24. E-MAIL _____
 25. WEBSITE _____
 26. OTHER _____
 27. DATE _____
 28. SIGNATURE _____
 29. PRINTED NAME _____
 30. POSITION _____
 31. ORGANIZATION _____
 32. ADDRESS _____
 33. CITY _____
 34. STATE _____
 35. ZIP _____
 36. PHONE _____
 37. TELETYPE _____
 38. FAX _____
 39. E-MAIL _____
 40. WEBSITE _____
 41. OTHER _____
 42. DATE _____
 43. SIGNATURE _____
 44. PRINTED NAME _____
 45. POSITION _____
 46. ORGANIZATION _____
 47. ADDRESS _____
 48. CITY _____
 49. STATE _____
 50. ZIP _____
 51. PHONE _____
 52. TELETYPE _____
 53. FAX _____
 54. E-MAIL _____
 55. WEBSITE _____
 56. OTHER _____
 57. DATE _____
 58. SIGNATURE _____
 59. PRINTED NAME _____
 60. POSITION _____
 61. ORGANIZATION _____
 62. ADDRESS _____
 63. CITY _____
 64. STATE _____
 65. ZIP _____
 66. PHONE _____
 67. TELETYPE _____
 68. FAX _____
 69. E-MAIL _____
 70. WEBSITE _____
 71. OTHER _____
 72. DATE _____
 73. SIGNATURE _____
 74. PRINTED NAME _____
 75. POSITION _____
 76. ORGANIZATION _____
 77. ADDRESS _____
 78. CITY _____
 79. STATE _____
 80. ZIP _____
 81. PHONE _____
 82. TELETYPE _____
 83. FAX _____
 84. E-MAIL _____
 85. WEBSITE _____
 86. OTHER _____
 87. DATE _____
 88. SIGNATURE _____
 89. PRINTED NAME _____
 90. POSITION _____
 91. ORGANIZATION _____
 92. ADDRESS _____
 93. CITY _____
 94. STATE _____
 95. ZIP _____
 96. PHONE _____
 97. TELETYPE _____
 98. FAX _____
 99. E-MAIL _____
 100. WEBSITE _____
 101. OTHER _____
 102. DATE _____
 103. SIGNATURE _____
 104. PRINTED NAME _____
 105. POSITION _____
 106. ORGANIZATION _____
 107. ADDRESS _____
 108. CITY _____
 109. STATE _____
 110. ZIP _____
 111. PHONE _____
 112. TELETYPE _____
 113. FAX _____
 114. E-MAIL _____
 115. WEBSITE _____
 116. OTHER _____
 117. DATE _____
 118. SIGNATURE _____
 119. PRINTED NAME _____
 120. POSITION _____
 121. ORGANIZATION _____
 122. ADDRESS _____
 123. CITY _____
 124. STATE _____
 125. ZIP _____
 126. PHONE _____
 127. TELETYPE _____
 128. FAX _____
 129. E-MAIL _____
 130. WEBSITE _____
 131. OTHER _____
 132. DATE _____
 133. SIGNATURE _____
 134. PRINTED NAME _____
 135. POSITION _____
 136. ORGANIZATION _____
 137. ADDRESS _____
 138. CITY _____
 139. STATE _____
 140. ZIP _____
 141. PHONE _____
 142. TELETYPE _____
 143. FAX _____
 144. E-MAIL _____
 145. WEBSITE _____
 146. OTHER _____
 147. DATE _____
 148. SIGNATURE _____
 149. PRINTED NAME _____
 150. POSITION _____
 151. ORGANIZATION _____
 152. ADDRESS _____
 153. CITY _____
 154. STATE _____
 155. ZIP _____
 156. PHONE _____
 157. TELETYPE _____
 158. FAX _____
 159. E-MAIL _____
 160. WEBSITE _____
 161. OTHER _____
 162. DATE _____
 163. SIGNATURE _____
 164. PRINTED NAME _____
 165. POSITION _____
 166. ORGANIZATION _____
 167. ADDRESS _____
 168. CITY _____
 169. STATE _____
 170. ZIP _____
 171. PHONE _____
 172. TELETYPE _____
 173. FAX _____
 174. E-MAIL _____
 175. WEBSITE _____
 176. OTHER _____
 177. DATE _____
 178. SIGNATURE _____
 179. PRINTED NAME _____
 180. POSITION _____
 181. ORGANIZATION _____
 182. ADDRESS _____
 183. CITY _____
 184. STATE _____
 185. ZIP _____
 186. PHONE _____
 187. TELETYPE _____
 188. FAX _____
 189. E-MAIL _____
 190. WEBSITE _____
 191. OTHER _____
 192. DATE _____
 193. SIGNATURE _____
 194. PRINTED NAME _____
 195. POSITION _____
 196. ORGANIZATION _____
 197. ADDRESS _____
 198. CITY _____
 199. STATE _____
 200. ZIP _____
 201. PHONE _____
 202. TELETYPE _____
 203. FAX _____
 204. E-MAIL _____
 205. WEBSITE _____
 206. OTHER _____
 207. DATE _____
 208. SIGNATURE _____
 209. PRINTED NAME _____
 210. POSITION _____
 211. ORGANIZATION _____
 212. ADDRESS _____
 213. CITY _____
 214. STATE _____
 215. ZIP _____
 216. PHONE _____
 217. TELETYPE _____
 218. FAX _____
 219. E-MAIL _____
 220. WEBSITE _____
 221. OTHER _____
 222. DATE _____
 223. SIGNATURE _____
 224. PRINTED NAME _____
 225. POSITION _____
 226. ORGANIZATION

[illegible]

The value of α is determined by the boundary conditions at the surface of the sphere.

КНИЖКАТА И СЪЗНАНИЕТО

[illegible]

Цифровой конференц-715 5084 0039, код доступа: 74040. Приемная
работает с 10 часов по пятнам обслуживания. По вопросам размещения гостей
обращаться к менеджеру обслуживания гостиничного центра.

С развитием технологий документацию можно создавать не только на компьютере, но и на бумаге. Например, в программе MSWORD 7.0 «Слово» можно создавать документ в двух вариантах: в текстовом формате (форматирование по умолчанию) и в формате «Оформление по умолчанию» (форматирование по умолчанию). В этом случае документ будет выглядеть так, как если бы он был создан в текстовом формате.

Согласно Протокола проведения обыска в квартире № 10 по адресу: г. Москва, ул. ...

1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 26

18. The following table shows the number of people who attended the concert in each age group.

ΚΗ ΕΛΛΗΝ ΤΗΤΟΥΤΑ

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

Телефон: 8 (305) 221-11-11, факс: 8 (305) 221-11-12, e-mail: info@nppkz.ru, сайт: www.nppkz.ru

For further information, please contact "Legal Policy Concept" LLC. Address: 115000 M. Tolstoy St., 21, 60th Fl. 1250000. Tel.: +7 (727) 414 96 10 e-mail: svetlana@legalpolicy.ru

Координаты местонахождения объекта: $45^{\circ} 17' 45''$ широты, $100^{\circ} 45' 15''$ долготы

በጽናት ላይ የሚገኝ ሲሆን፡

[illegible]

Управление культуры и досуга населения города Омска
ул. Коммунаров 20, г. Омск 644009. По телефону 718-01-01
Факс 718-01-01

1. Содержание 2. Введение 3. Основы теории 4. Методы исследования 5. Результаты 6. Заключение 7. Список литературы 8. Приложения 9. Справочные материалы 10. Дополнительные материалы

[illegible]

1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2381-2382-2383-2384-2385-2386-2387-2388-2389-2390-2391-2392-2393-2394-2395-2396-2397-2398-2399-2400-2401-2402-2403-2404-2405-2406-2407-2408-2409-2410-2411-2412-2413-2414-2415-2416-2417-2418-2419-2420-2421-2422-2423-2424-2425-2426-2427-2428-2429-2430-2431-2432-2433-2434-2435-2436-2437-2438-2439-2440-2441-2442-2443-2444-2445-2446-2447-2448-2449-2450-2451-2452-2453-2454-2455-2456-2457-2458-2459-2460-2461-2462-2463-2464-2465-2466-2467-2468-2469-2470-2471-2472-2473-2474-2475-2476-2477-2478-2479-2480-2481-2482-2483-2484-2485-2486-2487-2488-2489-2490-2491-2492-2493-2494-2495-2496-2497-2498-2499-2500-2501-2502-2503-2504-2505-2506-2507-2508-2509-2510-2511-2512-2513-2514-2515-2516-2517-2518-2519-2520-2521-2522-2523-2524-2525-2526-2527-2528-2529-2530-2531-2532-2533-2534-2535-2536-2537-2538-2539-2540-2541-2542-2543-2544-2545-2546-2547-2548-2549-2550-2551-2552-2553-2554-2555-2556-2557-2558-2559-2560-2561-2562-2563-2564-2565-2566-2567-2568-2569-2570-2571-2572-2573-2574-2575-2576-2577-2578-2579-2580-2581-2582-2583-2584-2585-2586-2587-2588-2589-2590-2591-2592-2593-2594-2595-2596-2597-2598-2599-2600-2601-2602-2603-2604-2605-2606-2607-2608-2609-2610-2611-2612-2613-2614-2615-2616-2617-2618-2619-2620-2621-2622-2623-2624-2625-2626-2627-2628-2629-2630-2631-2632-2633-2634-2635-2636-2637-2638-2639-2640-2641-2642-2643-2644-2645-2646-2647-2648-2649-2650-2651-2652-2653-2654-2655-2656-2657-2658-2659-2660-2661-2662-2663-2664-2665-2666-2667-2668-2669-2670-2671-2672-2673-2674-2675-2676-2677-2678-2679-2680-2681-2682-2683-2684-2685-2686-2687-2688-2689-2690-2691-2692-2693-2694-2695-2696-2697-2698-2699-2700-2701-2702-2703-2704-2705-2706-2707-2708-2709-2710-2711-2712-2713-2714-2715-2716-2717-2718-2719-2720-2721-2722-2723-2724-2725-2726-2727-2728-2729-2730-2731-2732-2733-2734-2735-2736-2737-2738-2739-2740-2741-2742-2743-2744-2745-2746-2747-2748-2749-2750-2751-2752-2753-2754-2755-2756-2757-2758-2759-2760-2761-2762-2763-2764-2765-2766-2767-2768-2769-2770-2771-2772-2773-2774-2775-2776-2777-2778-2779-2780-2781-2782-2783-2784-2785-2786-2787-2788-2789-2790-2791-2792-2793-2794-2795-2796-2797-2798-2799-2800-2801-2802-2803-2804-2805

В. А. Мухоморов, доктор физико-математических наук, профессор, директор Института физики атмосферы им. А. А. Рухоманова, Москва

1. The first step is to identify the key components of the system. This involves understanding the hardware, software, and data involved. For example, in a database system, the components might include the database engine, the client applications, and the data itself.

[illegible]

30.04.2025
13:32

Халықаралық ақпарат орталығы

30.04.2025

13:23

30.04.2025
13:20

30.04.2025
13:29

30.04.2025

13:30

1031 4th Avenue, New York, NY 10017

[illegible][illegible][illegible]

Служба новостей и информации «Спутник»
 Москва, Россия 125080, ул. Ленинградская, 10. *Адрес: Москва, Россия 125080, ул. Ленинградская, 10.
 тел. (007 095) 235-0000. *Тел.: (007 095) 235-0000. факс (007 095) 235-0001. *Факс: (007 095) 235-0001.
 e-mail: news@spn.su. *E-mail: news@spn.su. *Internet: <http://www.sputnik.ru>. *Internet: <http://www.sputnik.ru>.

Следует отметить, что при рассмотрении влияния параметров системы на величину потерь в процессе хранения, необходимо учитывать, что при изменении параметров системы, изменяется и величина потерь в процессе хранения, и величина потерь в процессе транспортировки. Поэтому при изменении параметров системы, необходимо учитывать, что при изменении параметров системы, изменяется и величина потерь в процессе хранения, и величина потерь в процессе транспортировки.

Восстановление БУДНИКА МЕДИЦИНЫ * ЦЕН. Общественная ШКОЛ. Казань
Восстановление БУДНИКА МЕДИЦИНЫ * ЦЕН. Общественная ШКОЛ. Казань
Восстановление БУДНИКА МЕДИЦИНЫ * ЦЕН. Общественная ШКОЛ. Казань

For more information, contact the publisher at (714) 446-0030.

Expenditure category

Адрес: 430010, Ульяновск, Первомайская 10, Ульяновский государственный университет, кафедра философии, Ульяновск, Ульяновская область, Россия. E-mail: ulovskaya@ulstu.ru

Безопасность жизни и здоровья граждан, а также сохранение окружающей среды, являются приоритетными задачами для органов государственной власти и местного самоуправления. В целях обеспечения безопасности населения от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера, а также от террористических актов, необходимо проводить регулярные тренировки и учения по эвакуации населения. В настоящее время в городе проводится комплексная подготовка населения к эвакуации, включающая в себя обучение по основам безопасности жизнедеятельности, а также проведение специальных тренировок по эвакуации из зданий и сооружений. Для повышения эффективности эвакуации населения необходимо совершенствовать систему оповещения и связи, а также обеспечивать бесперебойную работу систем жизнеобеспечения населения в случае возникновения чрезвычайной ситуации.

[illegible]

18a

[illegible]

Address: 10000 University Ave., Suite 1000, San Diego, CA 92161
Phone: (619) 594-1000
Fax: (619) 594-1001
E-mail: info@nasa.gov

...more space for the ...

106 中国书画函授大学肇庆分校建校二十周年纪念册

[illegible]

Инициативы в сфере 715 004 494, 405 лекция 1 и 68/х Ретрагрия
применяется в 3) метод по методу обучения. По вопросам взаимодействия между
инициативы в сфере 715 004 494, 405 лекция 1 и 68/х Ретрагрия

[illegible][illegible]

Инициатором создания Аг-Генштаба ГДНГ в 1948 г. выступил заместитель Ресурсовых Комиссии, БУРБАН Юрий Алексеевич, который ранее, работая в Аг-Финансов, в 1947 г. организовал в Аг-Генштабе ГДНГ отдел, который в 1948 г. был преобразован в Аг-Генштаб ГДНГ.

Получить информацию можно получить по адресу электронной почты:
msh@pharmnet.ru тел.: +7(777) 414-90-18

What is the purpose of the study?

[illegible]

С целью совершенствования системы управления качеством продукции на предприятии создано Управление качеством продукции, в которое входят:

Вас интересует какая информация находится на Едином портале государственных услуг? <http://www.gosuslugi.ru>

Одним из основных направлений деятельности является реализация программ в области охраны окружающей среды, в том числе в области охраны водных ресурсов, в том числе в области охраны водных ресурсов. Программы реализуются в области охраны водных ресурсов, в том числе в области охраны водных ресурсов.

[illegible]

1000 Island Boulevard, Suite 100, St. Louis, MO 63102
Tel: (314) 434-4400, Fax: (314) 434-4401
E-mail: info@stlouis.com

30.04.2025

13:24

© 1998 Macmillan, Inc. All rights reserved. Reproduction of this article in any form without the written permission of Macmillan, Inc. is prohibited. For more information, contact Macmillan, Inc., 1221 Avenue of the Americas, New York, NY 10020-1298, USA. Tel: +1 212 512 2000. Fax: +1 212 512 2001. E-mail: permissions@macmillan.com.

[illegible][illegible]

[Faint, illegible text]

1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 26

1. The authors are grateful to the Ministry of Education and Science of the Russian Federation for the financial support of the research.

[illegible]

100

Small notes

...the ... of ...

...the ... of ...

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

[illegible]

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some minor discoloration and faint smudges, characteristic of old paper. The left edge of the page shows the binding of the book, and the overall tone is warm and historical.

30.04.2025
13:22

«Васильевское алтын кен орнының тау-кен жұмыстарының жоспарына (Тихая аймағы)» ықтимал әсерлер туралы есеп.

Васильевское кен орнының құрамында алтын бар кендерін барлау құқығы (Тихая аймағы) 17.04.2015 ж. №4579-ТПИ келісімшартына №1 (21.07.15 ж. тіркеу №4652-ТПИ) толықтыру негізінде «Васильевское» ТМК ЖШС тиесілі.

Өндіру жұмыс құқығы Абай облысындағы Васильевское (Тихая аймағы) кен орнында тотыққан кендерден өндіруге байланысты анықталады.

Лицензияланған аумақтың ауданы 0,44 км² құрайды.

Васильевское кен орны көміртекті терригендік-шөгінді кешендердегі кен орындарының алтын сульфидті геологиялық-өнеркәсіптік түріне жатады. Кен орнында бес кен денесі және ілеспе ұсақ кенді линзалар сериясы бөлінген.

Васильевское кен орны (Тихая аймағы) Қазақстан Республикасы Абай облысының Жарма ауданында орналасқан.

Ең жақын елді мекендер-Бөке (Юбилейный) (0,5 км) және Ақжал (10 км) кеніш кенттері. Ақжал кентінен Қалбатау ауылының аудан орталығына (бұрынғы Георгиевка ауылы) дейінгі қашықтық шамамен 30 км, Семей қаласына дейін - 210 км және Өскемен қаласының облыс орталығына дейін-170 км құрайды.

Ең жақын Жаңғыз-Төбе теміржол станциясына дейінгі қашықтық-20 км Ақжал кенті қиыршық тас жолымен байланысты. Қалбатау ауылы арқылы Өскемен, Семей, Зайсан және Алматы қалаларына асфальтталған тас жол өтеді.

Кен орнының қорларын өнеркәсіптік өндіруді бұрғылау-жару жұмыстарын қолдана отырып, бес карьер шекарасында ашық тәсілмен жүргізу көзделеді.

Тау-кен жұмыстары басталғанға дейін ТӨҚ алынып тасталады және бұзылған жерлерді қалпына келтіру кезінде оны одан әрі пайдалану үшін ТӨҚ уақытша қоймаларына бөлек қойылады.

Сыртқы үйіндісі бар көліктік (автомобильдік) әзірлеу жүйесі. Кенді автосамосвальдармен үймелі шаймалау алаңына, аршылған жыныстарды – сыртқы үйінділерге тасымалдайды. Өндіру жұмыстарында қазу-тиеу жабдығы ретінде гидравликалық экскаваторлар қабылданды.

Тау-кен жұмыстарының режимі тәулік бойы, жылына 365 күн, 12 сағаттан екі ауысым қабылданады. Жұмыс әдісі – вахталық. Вахтаның ұзақтығы-15 жұмыс күні.

Жалпы пайдалану мерзімі 8 жыл болады.

Кен өндіру бойынша карьерлердің өнімділігі жылына 30,7 мың тоннаға жетеді.

Берілген өнімділік тиісті тау-кен көліктік жабдықтар жиынтығымен қамтамасыз етілетін болады.

Васильевский кен орнында бұрын тау-кен жұмыстары жүргізілген. Васильевское кен аймағының батыс және орталық бөлігінде тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірістің қолданыстағы карьерлері орналасқан. Сонымен қатар, жерасты тау-кен қазбалары, шурфтар өтті. Жұмыстың нақты жағдайына сүйене отырып, болашақ карьер алқаптарының ауданы топырақ қабатынан ішінара босатылады.

Кен денелерінің морфологиясын ескере отырып, Тихая аймақ екі карьердің шекарасында дамиды. Карьерлердің шекаралары аршылған жыныстардың ең аз мүмкін көлемімен және борттардың тұрақтылығы бойынша қауіпсіз жағдайларды

қамтамасыз ете отырып бекітілген тотыққан қорларды контурларға толық енгізуді ескере отырып қалпына келтірілді.

Карьерлердің геометриялық параметрлері: Западный карьері: үсті бойынша ұзындығы – 216 м, түбі-34 м; үсті бойынша ені – 82 м, түбі – 21 м; түбінің белгісі – 537 м, тереңдігі – 28 м, ауданы – 11,9 мың м² (1,19 га). Восточный карьері: үсті бойынша ұзындығы – 247 м, түбі-25 м; үсті бойынша ені – 134 м, түбі – 20 м; түбінің белгісі – 528 м, тереңдігі – 42 м, ауданы – 23,3 мың м² (2,23 га).

Аршылған жыныстардың үйіндісі – сыртқы, бір деңгейде қалыптасады, биіктігі 13 метрге дейін, ауданы 33,6 мың м².

ТӨҚ қоймасы: ауданы-3124 м², биіктігі-10 м.

Кен қоймасы: ауданы-600 м², биіктігі-5 м.

Жұмысты бастамас бұрын топырақ-өсімдік қабаты алынып тасталады (15,7 мың м³ дейін) және қоймасында ТӨҚ қалпына келтіргенге дейін сақталады.

Жұмыс аймағы дамыған сайын борттардың көп бөлігі шекті жағдайға айналады және осылайша трассаның стационарлық бөлігін құруға мүмкіндік туады. Әрі қарай, шындарды біртіндеп шекті күйге қою нәтижесінде карьерлерді өндеудің соңына қарай бос жыныстардың үйінділері орналасқан жерге шығатын жалпы спиральды стационарлық трассаны қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Аршылған жыныстар үйіндіге, кен қоймаға шығарылады.

Шаруашылық сумен жабдықтау әкелінетін сумен қамтамасыз етіледі, болашақта оны қорды барлау мен бекітуден кейін Боко кентінің су жинау базасында ұйымдастырған жөн.

Техникалық сумен жабдықтау үшін РЭШ шахтасы (бар) су алу құрылысының дренаждық суларының қорлары пайдаланылатын болады. Болашақта карьерлік сулар (тау-кен қазбаларының дренаждық сулары есебінен) пайдаланылатын болады. Тау-кен қазбаларының су ағынының болжамды максималды көлемі сағатына 10,56 м³ құрайды.

Жоспарланған қызметті жүзеге асырудың болжамды орнына жақын жерде Бөке өзені ағып жатыр. Өндіру жұмыстарын жүргізу ең аз ұсынылатын су қорғау белдеуінің шекарасынан тыс, бірақ ең аз ұсынылатын су қорғау аймағы шегінде көзделеді. Тау-кен жұмыстарының жоспары ҚР қолданыстағы заңнамасының ережелеріне сәйкес бассейндік инспекциямен келісілетін болады. Бастамашы су қорғау іс-шараларын іске асыратын болады.

Тау-кен жұмыстарын жүргізу технологиясы мен пайдаланылатын жабдық ауа ортасына шаң түзілу және газ тәріздес заттар шығарындылары түрінде әсер етеді.

10 ластаушы заттарды (азот қостотығы 2 класс, азот тотығы 3 класс, күйе 3 класс, күкірт қостотығы 3 класс, күкірт сутегі 2 класс, көміртек тотығы 4 класс, акролеин 2 класс, формальдегид 2 класс, C12-19 алкандар 4 класс, шаң 70-20% кремний қостотығы 3 класс) жалпы мөлшерде жылына 250,0 т. шығару көзделеді.

Жоспарланған қызметті жүзеге асыру барысында төгінділер көзделмейді, өйткені барлық карьерлік су ағыны пайдалы пайдалануға көзделеді. Пайда болған шаруашылық-тұрмыстық ағындар жылжымалы биотуалеттерге жиналатын болады және олар толған кезде оларды кейіннен тазарту үшін (көзделіп отырған қызметті жүзеге асыру шекарасынан тыс) жақын маңдағы тазарту құрылыстарына әкетілетін болады.

Көзделіп отырған қызметті жүзеге асыру барысында мынадай қалдықтар түзіледі : персоналдың тіршілік әрекетінен ҚТҚ (20 03 01) болжамды көлемде

жылына 15,5 т, олар уақытша жабық металл контейнерлерде сақталатын болады және оларды толтыру шамасына қарай қайта өңдеу, кәдеге жарату немесе көму рәсімдерін жүргізу үшін мамандандырылған ұйымдарға беру үшін әкетілетін болады; аршылған жыныстар (01 01 02) көлемі жылына 30,0 мың тоннаға дейін, олар аршылған жыныстардың үйіндісінде жиналатын болады.

Техника мен жабдыққа қызмет көрсету белгіленген қызмет учаскесінің аумағынан тыс мамандандырылған учаскелерде жүзеге асырылатын болады.

Жобада қоршаған ортаның құрамдас бөліктерін (ауа, топырақ, өсімдіктер, жер асты және жер үсті сулары) сынау арқылы әсерге мониторинг жүргізу көзделеді.

Кен орнының орналасқан жері атмосфераның орташа ластану әлеуеті бар аймақта орналасқан, яғни атмосферадағы зиянды заттардың таралуы үшін климаттық жағдайлар қолайлы. Кен орны орналасқан ауданда ірі елді мекендер мен өнеркәсіп орталықтары жоқ, автокөлік қозғалысының деңгейі жоғары емес, сондықтан жылжымалы көздерден ластаушы заттар шығарындыларының атмосфералық ауаның сапасына әсері өте аз. Өзендер негізінен меридиандық бағытқа ие және аймақтың су артерияларын білдіреді. Өндіру жұмыстарын жүргізу учаскелері орналасқан ауданда фондық ластануды байқау жоқ. Далалық зерттеулер жүргізу қажеттілігі жоқ. Топырақтың нашар дамуына байланысты аумақта өсімдіктер өспейді. Өсімдіктер мен ағаштардың сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлері жоқ. Жобаланатын өндіру учаскелерінде кесуге жататын ағаш-бұта өсімдіктері жоқ. Табиғи азық-түлік және дәрілік өсімдіктер алып жатқан аумақта жоқ. Жоспарланған қызмет өсімдік ресурстарын пайдалануды көздемейді. Жануарлардың көбею, қоректену және орналасу орындары, олардың көші-қон жолдары жобаланатын учаске ауданында белгіленбеген. Жануарлар дүниесі объектілерін пайдалану жоспарланған операциялар жоқ.

Апаттық жағдай мен форс-мажорлық мән-жайлардың туындауының алдын алу шаралары объектіні орналастырудың қарастырылып отырған ауданының экологиялық тәуекел ықтималдығын барынша азайтады. Халықтың денсаулығы үшін қауіп барынша азайтылады, өйткені ең жақын тұрғын аймақ жоспарланған қызмет аумағынан 10 км қашықтықта орналасқан.

Өндіру процесінде қоршаған ортаны қорғауға қатысты Қазақстан Республикасының заңнамасы сақталатын болады. Басым тәртіпте сақталатын болады: - Жердің техногендік бітелуін алдын алу; - Карьерді пысықтау бойынша ұқыпты технологиялық регламенттеу; - Автокөлікті және арнайы техниканы техникалық байқау және оларға техникалық қызмет көрсету; - Карьер аумағы бойынша көліктің және басқа да техниканың реттелген қозғалысы, қозғалыстың оңтайлы схемаларын әзірлеу; - Шанды жол бетін суару, шанды басу үшін суару машиналарын пайдалану; - Карьерді аяқтағаннан кейін карьерлік жұмыстар карьердің бүйірлерін тегістеу және қауіпсіз ландшафт жасау; - Табиғи ландшафттарды сақтау және бұзылған жерлер мен өзге де геоморфологиялық құрылымдарды қалпына келтіру жүргізіледі. - Топырақ эрозиясымен күресу және құрамында ластаушы заттар бар қатты ағынды ұстау үшін техникалық іс-шаралар жүргізу; - Қоқысты жүйелі түрде шығару; - Өндіру жұмыстары аяқталғаннан кейін жер қойнауын пайдаланушы тау-кен қазбалары бұзған жерлерді қалпына келтіру жүргізу.

Жобалаудың ағымдағы кезеңінде жерасты қазбалары кен орындарының күндізгі бетіне шығуына байланысты қарастырылмайды. Өндіріс объектісінің орналасқан жері, сондай-ақ техникалық және технологиялық шешімдер кен орнының орналасу шарттарымен алдын ала анықталған.

Жобалық шешімдер сақталған жағдайда қоршаған ортаға қайтымсыз әсер болмайды. Кен орнын өндеуді және кейіннен қалпына келтіруді дұрыс ұйымдастыра отырып, объект жануарлар мен өсімдіктер әлемін дамытатын тәуелсіз, жергілікті экожүйеге айналады.

Васильевское алтын кен орнының тау-кен жұмыстарының жоспарына (Тихая аймағы)» ықтимал әсерлер туралы есеп.

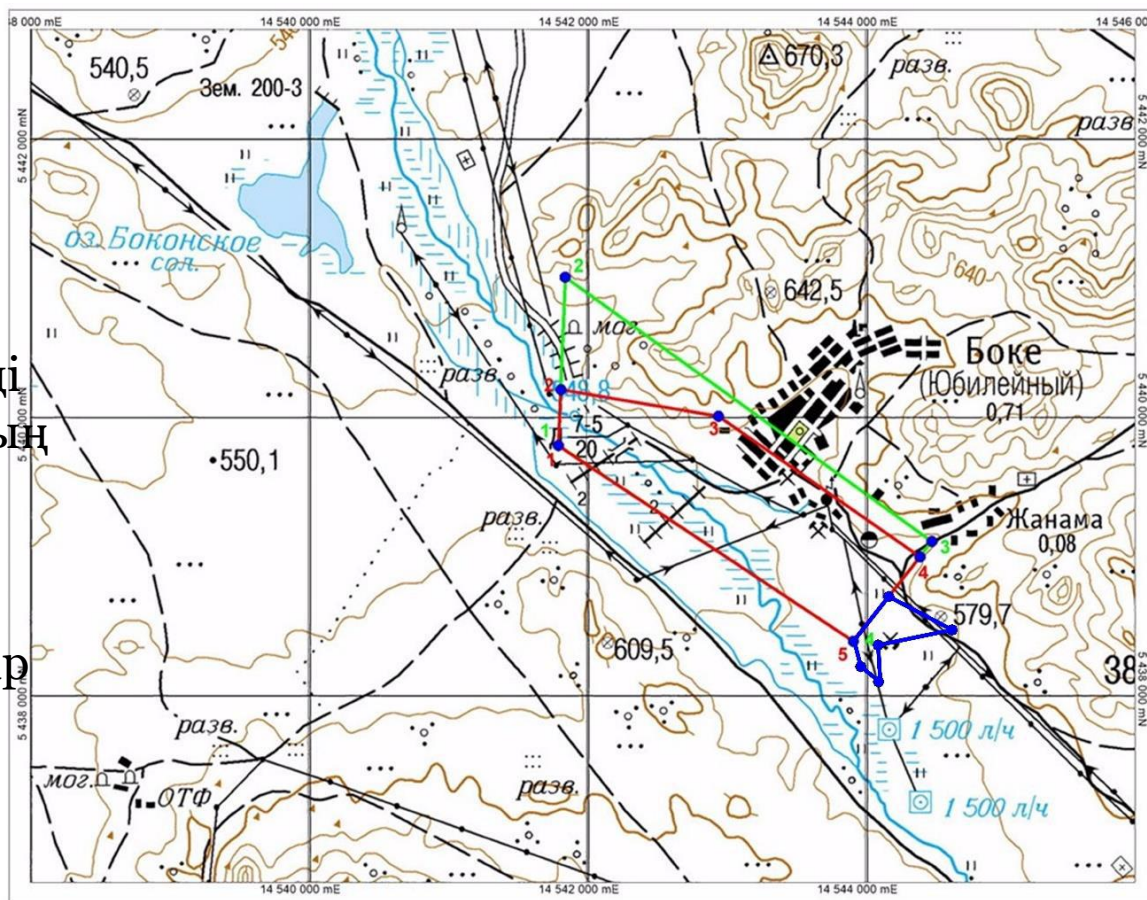
ЖШС «ГМК «Васильевское»

Васильевское кен орнының құрамында алтын бар кендерін барлау құқығы (Тихая аймағы) 17.04.2015 ж. №4579-ТПИ келісімшартына №1 (21.07.15 ж. тіркеу №4652-ТПИ) толықтыру негізінде «Васильевское» ТМК ЖШС тиесілі.

Өндіру жұмыс құқығы Абай облысындағы Васильевское (Тихая аймағы) кен орнында тотыққан кендерден өндіруге байланысты анықталады.

Лицензияланған аумақтың ауданы 0,44 км² құрайды.

Васильевское кен орны көміртекті терригендік-шөгінді кешендердегі кен орындарының алтын сульфидті геологиялық-өнеркәсіптік түріне жатады. Кен орнында бес кен денесі және ілеспе ұсақ кенді линзалар сериясы бөлінген.

Васильевское кен орны (Тихая аймағы) Қазақстан Республикасы Абай облысының Жарма ауданында орналасқан.

Ең жақын елді мекендер-Бөке (Юбилейный) (0,5 км) және Ақжал (10 км) кеніш кенттері. Ақжал кентінен Қалбатау ауылының аудан орталығына (бұрынғы Георгиевка ауылы) дейінгі қашықтық шамамен 30 км, Семей қаласына дейін - 210 км және Өскемен қаласының облыс орталығына дейін-170 км құрайды.

Ең жақын Жаңғыз-Төбе теміржол станциясына дейінгі қашықтық-20 км Ақжал кенті қиыршық тас жолымен байланысты. Қалбатау ауылы арқылы Өскемен, Семей, Зайсан және Алматы қалаларына асфальтталған тас жол өтеді.

Кен орнының қорларын өнеркәсіптік өндіруді бұрғылау-жару жұмыстарын қолдана отырып, бес карьер шекарасында ашық тәсілмен жүргізу көзделеді.

Тау-кен жұмыстары басталғанға дейін ТӨҚ алынып тасталады және бұзылған жерлерді қалпына келтіру кезінде оны одан әрі пайдалану үшін ТӨҚ уақытша қоймаларына бөлек қойылады.

- Сыртқы үйіндісі бар көліктік (автомобильдік) әзірлеу жүйесі. Кенді автосамосвальдармен үймелі шаймалау алаңына, аршылған жыныстарды – сыртқы үйінділерге тасымалдайды. Өндіру жұмыстарында қазу-тиеу жабдығы ретінде гидравликалық экскаваторлар қабылданды.
- Тау-кен жұмыстарының режимі тәулік бойы, жылына 365 күн, 12 сағаттан екі ауысым қабылданады. Жұмыс әдісі – вахталық. Вахтаның ұзақтығы-15 жұмыс күні.
- Жалпы пайдалану мерзімі 8 жыл болады.
- Кен өндіру бойынша карьерлердің өнімділігі жылына 30,7 мың тоннаға жетеді.
- Берілген өнімділік тиісті тау-кен көліктік жабдықтар жиынтығымен қамтамасыз етілетін болады.

- Васильевский кен орнында бұрын тау-кен жұмыстары жүргізілген. Васильевское кен аймағының батыс және орталық бөлігінде тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірістің қолданыстағы карьерлері орналасқан. Сонымен қатар, жерасты тау-кен қазбалары, шурфтар өтті. Жұмыстың нақты жағдайына сүйене отырып, болашақ карьер алқаптарының ауданы топырақ қабатынан ішінара босатылады.
- Кен денелерінің морфологиясын ескере отырып, Тихая аймақ екі карьердің шекарасында дамиды. Карьерлердің шекаралары аршылған жыныстардың ең аз мүмкін көлемімен және борттардың тұрақтылығы бойынша қауіпсіз жағдайларды қамтамасыз ете отырып бекітілген тотыққан қорларды контурларға толық енгізуді ескере отырып қалпына келтірілді.

- Карьерлердің геометриялық параметрлері: Западный карьері: үсті бойынша ұзындығы – 216 м, түбі-34 м; үсті бойынша ені – 82 м, түбі – 21 м; түбінің белгісі – 537 м, тереңдігі – 28 м, ауданы – 11,9 мың м² (1,19 га). Восточный карьері: үсті бойынша ұзындығы – 247 м, түбі-25 м; үсті бойынша ені – 134 м, түбі – 20 м; түбінің белгісі – 528 м, тереңдігі – 42 м, ауданы – 23,3 мың м² (2,23 га).
- Аршылған жыныстардың үйіндісі – сыртқы, бір деңгейде қалыптасады, биіктігі 13 метрге дейін, ауданы 33,6 мың м².
- ТӨҚ қоймасы: ауданы-3124 м², биіктігі-10 м.
- Кен қоймасы: ауданы-600 м², биіктігі-5 м.
- Жұмысты бастамас бұрын топырақ-өсімдік қабаты алынып тасталады (15,7 мың м³ дейін) және қоймасында ТӨҚ қалпына келтіргенге дейін сақталады.
- Жұмыс аймағы дамыған сайын борттардың көп бөлігі шекті жағдайға айналады және осылайша трассаның стационарлық бөлігін құруға мүмкіндік туады. Әрі қарай, шыңдарды біртіндеп шекті күйге қою нәтижесінде карьерлерді өңдеудің соңына қарай бос жыныстардың үйінділері орналасқан жерге шығатын жалпы спиральды стационарлық трассаны қалыптастыруға мүмкіндік береді.

- Аршылған жыныстар үйіндіге, кен қоймаға шығарылады.
- Шаруашылық сумен жабдықтау әкелінетін сумен қамтамасыз етіледі, болашақта оны қорды барлау мен бекітуден кейін Боко кентінің су жинау базасында ұйымдастырған жөн.
- Техникалық сумен жабдықтау үшін РЭШ шахтасы (бар) су алу құрылысының дренаждық суларының қорлары пайдаланылатын болады. Болашақта карьерлік сулар (тау-кен қазбаларының дренаждық сулары есебінен) пайдаланылатын болады. Тау-кен қазбаларының су ағынының болжамды максималды көлемі сағатына 10,56 м³ құрайды.
- Жоспарланған қызметті жүзеге асырудың болжамды орнына жақын жерде Бөке өзені ағып жатыр. Өндіру жұмыстарын жүргізу ең аз ұсынылатын су қорғау белдеуінің шекарасынан тыс, бірақ ең аз ұсынылатын су қорғау аймағы шегінде көзделеді. Тау-кен жұмыстарының жоспары ҚР қолданыстағы заңнамасының ережелеріне сәйкес бассейндік инспекциямен келісілетін болады. Бастамашы су қорғау іс-шараларын іске асыратын болады.

Тау-кен жұмыстарын жүргізу технологиясы мен пайдаланылатын жабдық ауа ортасына шаң түзілу және газ тәріздес заттар шығарындылары түрінде әсер етеді.

10 ластаушы заттарды (азот қостотығы 2 класс, азот тотығы 3 класс, күйе 3 класс, күкірт қостотығы 3 класс, күкірт сутегі 2 класс, көміртек тотығы 4 класс, акролеин 2 класс, формальдегид 2 класс, C12-19 алкандар 4 класс, шаң 70-20% кремний қостотығы 3 класс) жалпы мөлшерде жылына 250,0 т. шығару көзделеді.

Жоспарланған қызметті жүзеге асыру барысында төгінділер көзделмейді, өйткені барлық карьерлік су ағыны пайдалы пайдалануға көзделеді. Пайда болған шаруашылық-тұрмыстық ағындар жылжымалы биотуалеттерге жиналатын болады және олар толған кезде оларды кейіннен тазарту үшін (көзделіп отырған қызметті жүзеге асыру шекарасынан тыс) жақын маңдағы тазарту құрылыстарына әкетілетін болады.

Көзделіп отырған қызметті жүзеге асыру барысында мынадай қалдықтар түзіледі : персоналдың тіршілік әрекетінен ҚТҚ (20 03 01) болжамды көлемде жылына 15,5 т, олар уақытша жабық металл контейнерлерде сақталатын болады және оларды толтыру шамасына қарай қайта өңдеу, кәдеге жарату немесе көму рәсімдерін жүргізу үшін мамандандырылған ұйымдарға беру үшін әкетілетін болады; аршылған жыныстар (01 01 02) көлемі жылына 30,0 мың тоннаға дейін, олар аршылған жыныстардың үйіндісінде жиналатын болады.

Техника мен жабдыққа қызмет көрсету белгіленген қызмет учаскесінің аумағынан тыс мамандандырылған учаскелерде жүзеге асырылатын болады.

Жобада қоршаған ортаның құрамдас бөліктерін (ауа, топырақ, өсімдіктер, жер асты және жер үсті сулары) сынау арқылы әсерге мониторинг жүргізу көзделеді.

Кен орнының орналасқан жері атмосфераның орташа ластану әлеуеті бар аймақта орналасқан, яғни атмосферадағы зиянды заттардың таралуы үшін климаттық жағдайлар қолайлы. Кен орны орналасқан ауданда ірі елді мекендер мен өнеркәсіп орталықтары жоқ, автокөлік қозғалысының деңгейі жоғары емес, сондықтан жылжымалы көздерден ластаушы заттар шығарындыларының атмосфералық ауаның сапасына әсері өте аз. Өзендер негізінен меридиандық бағытқа ие және аймақтың су артерияларын білдіреді. Өндіру жұмыстарын жүргізу учаскелері орналасқан ауданда фондық ластануды байқау жоқ. Далалық зерттеулер жүргізу қажеттілігі жоқ. Топырақтың нашар дамуына байланысты аумақта өсімдіктер өспейді. Өсімдіктер мен ағаштардың сирек кездесетін және жойылып бара жатқан түрлері жоқ. Жобаланатын өндіру учаскелерінде кесуге жататын ағаш-бұта өсімдіктері жоқ. Табиғи азық-түлік және дәрілік өсімдіктер алып жатқан аумақта жоқ. Жоспарланған қызмет өсімдік ресурстарын пайдалануды көздемейді.

- Жануарлардың көбею, қоректену және орналасу орындары, олардың көші-қон жолдары жобаланатын учаске ауданында белгіленбеген. Жануарлар дүниесі объектілерін пайдалану жоспарланған операциялар жоқ.
- Апаттық жағдай мен форс-мажорлық мән-жайлардың туындауының алдын алу шаралары объектіні орналастырудың қарастырылып отырған ауданының экологиялық тәуекел ықтималдығын барынша азайтады. Халықтың денсаулығы үшін қауіп барынша азайтылады, өйткені ең жақын тұрғын аймақ жоспарланған қызмет аумағынан 10 км қашықтықта орналасқан.
- Өндіру процесінде қоршаған ортаны қорғауға қатысты Қазақстан Республикасының заңнамасы сақталатын болады. Басым тәртіпте сақталатын болады: - Жердің техногендік бітелуін алдын алу; - Карьерді пысықтау бойынша ұқыпты технологиялық регламенттеу; - Автокөлікті және арнайы техниканы техникалық байқау және оларға техникалық қызмет көрсету; - Карьер аумағы бойынша көліктің және басқа да техниканың реттелген қозғалысы, қозғалыстың оңтайлы схемаларын әзірлеу;

- Шаңды жол бетін суару, шаңды басу үшін суару машиналарын пайдалану; - Карьерді аяқтағаннан кейін карьерлік жұмыстар карьердің бүйірлерін тегістеу және қауіпсіз ландшафт жасау; - Табиғи ландшафттарды сақтау және бұзылған жерлер мен өзге де геоморфологиялық құрылымдарды қалпына келтіру жүргізіледі. - Топырақ эрозиясымен күресу және құрамында ластаушы заттар бар қатты ағынды ұстау үшін техникалық іс-шаралар жүргізу; - Қоқысты жүйелі түрде шығару; - Өндіру жұмыстары аяқталғаннан кейін жер қойнауын пайдаланушы тау-кен қазбалары бұзған жерлерді қалпына келтіру жүргізу.

Жобалаудың ағымдағы кезеңінде жерасты қазбалары кен орындарының күндізгі бетіне шығуына байланысты қарастырылмайды. Өндіріс объектісінің орналасқан жері, сондай-ақ техникалық және технологиялық шешімдер кен орнының орналасу шарттарымен алдын ала анықталған.

Жобалық шешімдер сақталған жағдайда қоршаған ортаға қайтымсыз әсер болмайды. Кен орнын өңдеуді және кейіннен қалпына келтіруді дұрыс ұйымдастыра отырып, объект жануарлар мен өсімдіктер әлемін дамытатын тәуелсіз, жергілікті экожүйеге айналады.

Спасибо за внимание!